

capitulum. Memento & ne obliuiscaris.
Quomodo ad iracundiam provocauisti
dominum deum tuum in solitudine; Ex die quo ex-
sperasti ex aegypto usque ad locum istum. Propter
aduersum dominum contendisti; Nam & in horis
provocasti eam & iratus est deus te uoluit.
Quando ascendi in montem ut acciperem tabulas
lapideas. Tabulas pacti quas pepisti uobis cum
domino; & perreuerasti in monte quadraginta die-
bus ac noctibus; panem non comedisti. Et aquam
non bibisti; Deditque mihi dominus duas tabulas la-
pideas probatas digito dei. Et continenter om-
nia uerba quae uobis in monte loquutus est de
medio ignis. Quando concio populi congregata
est. Cumque transirent quadraginta dies
& totidem noctes. Dedit mihi dominus duas tabu-
las lapideas. Tabulas foederis.

O iuxta quem mihi. Surge & discende hinc cito.

capitulum. Memento & ne obliuiscaris.
Quomodo ad iracundiam provocauisti
dominum deum tuum in solitudine; Ex die quo ex-
sperasti ex aegypto usque ad locum istum. Propter
aduersum dominum contendisti; Nam & in horis
provocasti eam & iratus est deus te uoluit.
Quando ascendi in montem ut acciperem tabulas
lapideas. Tabulas pacti quas pepisti uobis cum
domino; & perreuerasti in monte quadraginta die-
bus ac noctibus; panem non comedisti. Et aquam
non bibisti; Deditque mihi dominus duas tabulas la-
pideas probatas digito dei. Et continenter om-
nia uerba quae uobis in monte loquutus est de
medio ignis. Quando concio populi congregata
est. Cumque transirent quadraginta dies
& totidem noctes. Dedit mihi dominus duas tabu-
las lapideas. Tabulas foederis.

Winz. 118. →
M. p. j. f. 7, fol. A^v

CL A 9, Nr.
1400

cur totam; Quia enim falsa pietate supererantur corrupti et delin-
quentes filios noluit. Apud deum quodam iudicem semetipsum cum filiis
quodam dampnatione percussit, hinc namque divina uocatio, ho-
norata filiorum magis quam me; hinc pariter in seipso
per proprio peram dicens; Quos sperat non alligat et quod abiec-
ti non redierunt; Abiecti enim reducti cum quibus in culpa
lappus aditatu luptasae ex paritonalis sollicitudinis uigore
reuocantur; sperat nam uero ligamen aditunget cum culpam dicitur

et in quibusdam forte aliquando fuerint ad lamenta
nugari hic quam diu uiuunt agere propter ista et muta
opine suo reconciliationis gratia tribuenda quia deest
dno nolumus mortem peccatorum tantum ut conuicti
et uiuati
quod non licet autem propter ad matrem non uiuati
conjugalia autem uelatione requisiti propter non statam ali
uellam atque in matrimonium possit accipere hoc et
odit omnibus in hibemus quia illa prodictio quam in
fratres peccatorum inponit apud fideles etiam tam pacule
tanquam nulla transgressionem uolatur
etiam non in congruo dilectionis apostolicam redon
conuicti adan quia ista prodictio tamquam canis

in ista alia
propter adit
etiam non uiuati
propter

etiam non uiuati
etiam non uiuati
etiam non uiuati

abstinens uir credendus est qui uicio rum omniu lib affectus est neque enim pre
 putanda est abstinentia ubi fuerit uentris satietas subsecuta membra sua q:
 se sup terra mortificant quando insolens corpus ieiunioru continuatione cas
 tiganz nihil contra abstinentiam faciunt quiniuum si pro ebrieta. ^{et sed tan}
 tum pro corporis salute procipiunt ne hoc eis offerat uoluntar sed p mictu in
 firmis abstinencia ciborum sola n sufficit nisi opera bona ei iungantur
 sps bonus de solus est enim uerbi pabulo uicupia impetuum mentem persi
 cere quam uentrem mortificare carnis temperantia pce ne satio est cibos cor
 poris paratur pro opere sps nutritur abstinenter et ad nosant res abstinen
 tia qui dem corpus afficiunt sed p desideria gula e mundo sepiunt cum enis
 ad pcepta carni tary tenditur perstat p ocul dubio ut abstinentia caro
 maceratur non enim dō sed sibi quis quae ieiunat sic aquile ad tem pur uen
 tm subtrahat n in opibus tribuat sed uentri postmodum offerenda custo
 dit am mō monenda sunt abstinenter ut nouerint quia tunc plac entem
 dō abstinentia offerunt cum ea que sibi de alimentis subtrahunt
 indigentibus largiuntur Hic idopus est quia cibis abstinenter &
 praua agunt demones imitantur ille in bene acibis abstinenter
 quimalis accibus t amundi ambitione ieiunat Esay enim libidines
 cit ieiunio luxoria superatur hoc est pfectum & ratio conabile ieiun
 u quando nō homo ex cetero ieiunat interior opat p ieiunium etiam
 occulta mysteriorum reuelantur diuina quae sacramenti arcana
 panduntur ieiunia forciatelo sunt aduersus tēptatōmenta dēmo
 niorum cito enim per abstinentia aduersari deum cunctur Inmundi
 qm p sps ibi rema sū in tēptatō ubi dū uiderint escam & potum capō
 h tunc dō p itit quando ieiunium abstinē & a nescit abstinencia uiu
 ficat moderata & occidit sup. ^{flua} uiuificat animā corpus ne cat quida
 incredibiliter abstinent ut hominibus cupio si non abstinentia uoto
 abescant carum carum se sup pendunt impotat & excediunt quia di
 creatura uisibus humanis concessam piciunt sup mictur ieiunium quod
 in uespere pē plectione ciborum ex pectat sup pēpti tū ieiunium qd
 in uespere delicatū compensatur tota enim die epulas in coctatione
 pumnat qui ad explendam gulam uespere sibi delicatū pēparat corpo
 ris debilitat omnia etiam uirer anime frangit mentes que in semum fa
 cit morce cere non ualē quicquid boni operis inbecillitate p pice

non uerba sed uerba sunt amanda cum sit utilis ad scri-
endum lectio adhibita in consolatione malorum Intelle-
gentiam praebet melius quam enim conferre quam legere
quod enim obscurum est aut dubium conferendo cito propi-
etur sicut interpretare sola conlatio ita contentio dis-
cruta cum opere uacae lectioni lectio est elocet quid caueat
lectio ostendit quotendat multum proficiat cum legis sicut
faciat quod legis uide ne quod legendo concernat
hilarius de optimo enim lector est quid dictorum Intelle-
gentiam expectat dictis potius quam imponat et praeter
legit magis quam actulit neque cogat id uideri dictis
obtenere quod ante lectionem praesumpserit Intellegendum
hilarius de sicut enim de carnalibus est et aliter capio
ita et diuini eloquii Interior homo nutritur ac parci-
(tur: ~)

✠ Explicit Liber sententiarum de diuersis
uoluminibus coaptatum

Lege felix feliciter et me memento me illa gratias

N
u 36
26

et cum ad una proxima
 obtemperare dicentem ad
 alexandrum quod per
 na prodesse non pube
 colligant ad p[ro]p[ri]o
 ante d[omi]no q[uod] p[ro]p[ri]o
 e[st] cho[r]at[us] om[n]i p[ro]p[ri]o
 nde d[omi]no p[ro]p[ri]o te

[illegible]

prope eandem significationē respicit. qđ uidelicet per lauacrum sacris fortis speldor nobis interne
claritas aperitur. qđ ad meridianum latus atris significat fideles per acceptionē sc̃i sp̃s
ad flagrantiam solere uere caritatis ascendi feruor. & enim meridiani solis consuevit
in scripturis & ardorem dilectionis & illustrationem significare sc̃i sp̃s per quē eadē
dilectio diffunditur in cordib. electorum XX. VI.

Om̃a uasa que fecit hytam regi salomoni in domo domini. De auro cableo erant
in regione iordanis fudit earum in argilloso terra apte in regione iordanis fusa sunt
uasa domus dñi. In quo uidelicet flumine dñs ñr baptizari dignatus est eiusq. totus
undis aquarum nob̃ elementum in ablutionem peccatorum conuertit. & quia
omne fidelium baptisma quo dñō consecrantur in exemplum. celebrantur bap-
tismi illius. quo ipse aquas sc̃ificauit recte in regione iordanis uasa sunt dom-
dñi facta. Neq. enim alit̃ uasa electionis & misericordie fieri possumus. Nisi
& baptisma eius. quod illo in flumine subit respicientes & ipsi utali flumine
satagemus abluui. Notandū aut̃ qđ non tam in regione iordanis sed & in capesseri regio-
ne illius facta ē eorū uasa. significans multiplicationem fidelium. que non solū
in iudea sed & in omniū nationū erat latitudine futura. expl̃a propheta que
de gaudebunt campi & omnia que in eis. Argillosa atē terra de qua facies
forme ad fundenda uasa dñi quemelius quā scriptura sacra de qua regulā
bene uiuendi accipimus ualē intelligi. quasi enī argilla ignib. durata
formam uasis dñi quanta & qualia fieri debeant exhibet cū nobis cū nob̃ scrip-
tura regulam iusticie quā sequamur ostendit sc̃orum q. nob̃ ex
empla qui in igne tribulationū inuincibilis perseverauer̃
in omnib. sequenda premostrat suasa in domo dñi electa
ac preciosa eē concupiscimus aēs quoq. igne liq. factum
argille formas ingredit̃. quo uas possit aptū ministeriis
celestib. effici cū ipsis salubrit̃ humiliati & flāma siue
diuine caritatis siue & iā humane aduersitatis emolli-
ti uia patrū bene operando intram in ad premia
patrū bene currende pueniam XXVII.

Fecitq. salomon om̃ia uasa altare aureū & in
sā suā quā ponerent panes p̃positionis aureū
Altare aureū corda significat p̃fectorū ius-
torū in t̃ne caritatis & castitatis luce chorus
ca quorū sublimitatis significande & iam

In gazophylacium diuites
uidit autem et quandam uiduā
pauperculam mittentē
ex minuta duo et dixit
ueredico uobis quia uidua
haec paupercula
plurquam om̃s misit
nam om̃s hic abundantib;
miserunt. In munera di
haec autē ex eo q̃d deē illi
omnem uictum suum
quem habuit misit.
Et quibusdam dicentibus
de templo quod lapidibus bonis
et domus ornatum ē et dixit
haecque uidetis uenient dies
In quibus non relinquetur lapis
super lapidem qui n̄ detrahatur.
¶ Et tunc rogauerunt autē
illum dicentes preceptor
quando haec erunt et q̃d signū
cum fieri Incipient quid
uideat ne reducamini
multi enim uenient
In nomine meo dicentes
quia ego sum et tempus
adpropinquabit
nolite ergo me percellor

Cum autem audieritis percella
et predicationē nolite terri
oportet primum haec fieri
sed non statim finis
tunc dicebat illis
surget gens contragentē
et regnum aduersus regnū
et erunt motus magni
plocā et peralenta et tunc
terroresque de celo
et signa magna erunt
Sed ante haec omnia
Incipient uobis manus suas
et frequentar
tradentes in synagogas
et in carceres et uident
ad perire et perire
propter nomen meum contingit
autem uobis Inter amonit
ponite ergo In cordib; uestris
non premeditari
quemadmodum perpondeat
ego enim dabo uobis
op̃ et sapientiam
cui non potuerunt perire
et contradicere om̃s
aduersarij uestrī
Et amina autem a parentib;

Lccl
in cexlumi
m̃p cxxxi
lo. cxi

Lccl
in lxxxi
m̃p cxi

ecce hic est xpr aut illic
nolite credere

^{in celum}
^{in celum}
Surgente enim pseudo xpi
et pseudo prophete stabit
signa magna et prodigia
haec ut in nomen in
ducantur et in seipso potest
etiam electi ecce
pdx in uobis

^{in celum}
Si ergo dixerint uobis
ecce in derento est
nolite exire ecce in pene
trabili bus nolite credere

^{in celum}
Sicut enim fulgor
exit ab oriente et parat
urque in occidentem
ita erit et aduentus
filii hominis

^{in celum}
Ubi cumque fuerit
corpus illud congrega
buntur aquilae

^{in celum}
Statim autem post
tribulatione dierum
illorum sol obcurabitur
et luna non dabit lumen
suum et stelle cadent
de caelo et uirtutes
caelorum commo

in celum
in celum
in celum

uebuntur et tunc patebit
signum filii hominis in celo

Et tunc plangent omnes
tribus et gens et uidebunt
filium hominis uenientem
in nubibus caeli cum
uirtute multa et maiestate
et mittet angelos suos
cum tuba et uoce magna
et congregabunt electos ei
a quattuor uentis a terminis celorum
usque ad terminos eorum
Cum ceperint haec fieri per
picite et leuate capita uestra quoniam
adpropinquabit redemption uestra
Ab apostolice dei directae parabola
cum laetitia et tenet fuerit
et folia nata recit quia
prope est et ita tuos cum
uidebitis haec omnia
recitote quoniam prope est
Inianus amen dico uobis
quoniam non praeteribit
haec generatio donec
omnia fiant caelum
et terra transibunt
uerba uero mea non
praeteribunt

TI
VM

EVANGELII HUXPI
FILII DISCIPULI
TUM EST INESAI PRO
PHETA. ECCEMITTO
ANGELUM MEUM
ANTE FACIEM TUAM
QUI PREPARABIT VIAM
TUAM. VOX CLAMAN
TIS IN DESERTO PA
RATE VIAM DOMINI REC
TAS FACITE SEMITAS
EIVS. FUIT IOHANNES
IN DESERTO BAPTIZANS & PREDICANS.
BAPTISMUM PENITENTIAE.

In remissione peccatorum
& egrediebatur ad illam
omnis iudeae regio &
herosolimitae uniuersi.
& baptizabantur ab illo
in iordane flumine con
fiteentes peccata sua.

R
M III
M XI
L X
L XII

& erat iohannes uestitus
pilis cameli & zona pel
licia circumdatus suos
& locustas & mel silues
tre edebat & predica
bat dicens. uenite foras
in me post me cuius non
sum dignus procumbens
soluere corrigiam cal
ciamentorum eius. ego bap
tizauimus uos in aqua. Ille uero
baptizabit uos in spiritu sancto.

R
M IV
M XIII
L XIII
L XIV

& factum est in diebus
illis uenit ihesus anazarus
galilee & baptizatus est
in iordane a iohanne &
statim ascendens de aqua
uidit apertos celos & spiritum tan
quam columbam descendentem
& manentem in ipso. & uox facta
est de celis tu es filius meus
dilectus in te conplacui.

Et non receperunt uos
Exeuntes in plateas
eius dicite etiam
puluerem qui adhe-
rit nobis decurtate
u^{ra} extergimus
In uos tamen hoc
fecit quia ad pro-
pinquauit regnū dī
Dico uobis quia rodomi-
ludie illa nemini
erit quam illi ciuitati

V aetibi copozam
u aetibi bethsaida
q uia p i n t y p o & r i d o n e
factae fuerunt
uirtutes quae in uobis
factae sunt
O lim in cilicio & cinere
redentes penitent
Utrum tamen typus
& ridonem irruer
epit. In iudicio quam
uobis & tu capharnaum
Utrque in caelum exaltata
utque ad infernum

Wien 875 U.B. M. p. 4. f. 72, Inwendetel
 hinter.

hierosolimam misit duos
 contra uos est et inuen
 minum sed sit soluit et
 lomini est soluens add
 dit sup cum alii expan

ray mirabiliter puy
 orten adqiaht; & qu
 pcurqut adqumda; &
 iecta occulta quozm
 onū pluctay; pcuruul
 maquy; mū pcuru

cat augmentum. & ideo
 Mancigitur oblationem
 tibi offerent profamula
 digna tuis et ad statum et

clamandi nobis cu
 ut m. l.
 dnm xpm dnm m. m.
 aduina. e. q. d. a. r.
 er. naxa apud m.
 ita semper munda

non remale dicebat. cum
pateretur. non cominabat
qđ officium pristinum
nati per criminibus usurpare
non debeant.

xxviii Siquis epr. aut prb. aut diae
depositus iuste. supcectis
criminibus. ausus fuerit
ad tractare ministeriu
dudum sibi commissum
hic ab acta pentus
absidatur;
quod non debent officia
ecclesiastica pecuniis
obtineri

xxix Siquis epr. aut prb. aut
diae. p pecunias hanc
opanuerit dignitatem.
deiciatur. & ipse & or
dinator eius. & a com
munionis modis omnib;
absidatur. sicut simon
magus ap dno;
ut ecclesia seculari
potentia minime

perua datur

Siquis epr. secularibus
potestatibus usus. ac tam
p ipso opareat. deponat
& segregentur omf. qui
illi communicant;
de prbo qui contempto
epo seorsum conuentus
congregare. temp
tauerit.

xxx Siquis prb. contemnens epm
suum. seorsum colligerit
& altare aliud erexerit.
nihil habens qđ reprehendat
epm in causa piadictas. &
iustitiae. deponatur. qđ si
principatus amator existens;
est enim tyrannus. & clerici
clerici. quicumq; tali. con
sentiant; Laici uero. segre
gentur; haec autē. p unā
& secundam. & tertiam
epi obsecrationem.
fieri. conueniat;
Quod clericidamnati

36.
uisarunt roborantes cum con-
sensu sc̃i sp̃s. consignabitur; sunt
autem p̃finitiones ecclesiasti-
ci. hi qui infra scripti sunt; In qua
synodus fuerunt ep̃i eusebius.
theodorus & ceteri qui in gre-
co sermone continentur. &
hæc constituerunt quæ infra
scripta sunt.

De his qui contraria
gerunt his. quæ regu-
lariter de pascha sta-
tuta sunt in niceo
concilio.

l. **O**m̃i qui ausi fuerint dissol-
uere definitionem sc̃i & mag-
ni concilii quod apud nicæam
congregatum est supp̃sentia
p̃missi & uenerandi principis
constantini. de salutifera
sollemnitate sacratissimipas-
che. excommunicandos &
de eccl̃ea pellendos esse
censemur. sit contentio
sua aduersus ea quæ bene

sunt decreta perstiterint;
& hæc quidem de laicis dicta
sint; si quis autem eorum qui
p̃esse noscuntur ecclesiæ.
aut ep̃s. aut presbiter aut
diaconus. posthanc definitio-
nem temptauerit ad subuer-
sionem populorum ecclesia-
rum perturbationem seorsum
colligere. & cum ludæis pas-
cha celebrare. sc̃a synodus
hunc alienum iam hinc ab eccl̃a
ludicauit; quod non solum
sibi sed & plurimis causa
corruptionis & perturbatio-
nis extiterit; nec solum
tales a ministerio remouet.
sed etiam illos qui post dā-
nationem huiusmodi. com-
municare temptauerint;
damnatos autem omni
q̃q̃ extrinsecus honore pri-
uari. quem sc̃a regula
& sacerdotum dī prome-
ruit.

et de clericis et de laicis
cesserunt obsequiare con
uenit. perquiratum
est autem et illud ripo
runt etiam laici qui
in hac necessitate an
gustia incidunt ad
deputatum ordinem pro
moueri. placuit ergo
et hoc tamquam quinihil
peccauerunt. si et pre
cedens eorum uita pro
babilis sit ad hoc offi
cium prouehi.

de his quid uersis
causis gentilitatis
ritus aliquid pere
gerunt.

iii **Q**uius qui sacrificare
coacti sunt. Insuper et
caenauebunt in idolo.
quicumque eorum cum
ducebantur laetione
habitu fuerunt. et uer
timentur praestatoribus;

19
urunt et preparate
caene indifferenter
participet extiterunt
placuit eorum. Intra audien
ter uno anno conuati
succumbere uero tribus
annis. In orationem
communicare biennio
et tunc ad perfectionem
spatium peruenire
quot quot autem ascendunt
templa uerba lugubri.
et recumbentes per omne
tempus fleuere discubi
tur. si complerunt
paenitentiam triennii
temporis sine oblatione
recipiantur. si autem
non manducauerunt
biennio sublecti poeni
tentiae. tertio anno
sine oblatione comuni
cent. ut perfectionem
quadriennio consequantur.
penes autem episcopum episcopus potest

CA P.

Quod non oporteat

in bigami nuptiis ora-
re p^{re}b^{ite}m

VII **P**rae biterum in nup-
5 tui bigami p^{re}andene
non conuenit quia cum
poenitentia bigamus
esse. qui p^{re}b^{ite}m p^{re}b^{ite}m
qui p^{re}b^{ite}m conuulium
10 talibus nuptiis p^{re}b^{ite}m
p^{re}b^{ite}m conuenit
de his qui mulieribus
adulteris iuncti
sunt

VIII **M**ulier curam
15 adultera laici
conspici p^{re}uidentem
ap^{re}uatur talis admi-
nistrum eleuueni
20 pe non potest p^{re}ue-
no p^{re}ordinationem
adultera p^{re}ue-
demittere tam conue-
nit quod p^{re}uicillu
25 conuicere ministrum

CONCIL

um p^{re}b^{ite}m commissum op

anene non potest.

de his qui ad p^{re}b^{ite}m
terum promouen-
tur ante ordina-

30 tionem peccatorum
sibi sunt consci.

VIII **P**rae biterum p^{re}b^{ite}m
35 cupatur conponali
peccato p^{re}uicatur
et conperrur p^{re}ue-
dere quod ante ordi-
nationem delinquerit
oblatam non conperrit
40 manent in peliqui r
officiu p^{re}rtudium
bonum nam peccata
peliqua p^{re}b^{ite}m p^{re}ue-
epunt p^{re}manur
45 in p^{re}ordinationem p^{re}ue-
dimitti quod p^{re}ue-
non p^{re}ue- ip^{re} con-
perrur et ap^{re}ui man

NEOCESARIENSIS

festis nequuerit potes

50 tatus sua ludicio relinqua-
tur; de diaconis
similiter.

Similimodo etiam diaconus
sicodem peccato subcubue-
55 rit ab ordine ministroru
subtrahatur;

Quotemp^{re} p^{re}b^{ite}m
rum conuenit or-
dinare

XI **P**rae biter ante tricesimam
60 etatis suae annum nulla
tenus ordinetur. Licet ual-
de indigne; sed hoc tem-
pus obseru^{re}; nam d^{omi}n^{us} n^{ost}r^{us}
65 tricesimo etatis suae anno
baptizatus est & sic coepit
docere;

De his qui in egritudine
ne baptisma conse-

70 ciuntur

XII **S**iquis in egritudine fuerit
baptizatus ad honorem
p^{re}b^{ite}m non potest

promoueri; quia non ex

75 proposito fides ei us^{que} sed
ex necessitate descendit;
nisi forte propter sequens
studium eius & fidem at
que hominu in raritatem

80 talis possit admitti;

De p^{re}b^{ite}m agro-
rum

XIII **P**rae biteri rursus in eccle-
sia ciuitatis episcopo p^{re}b^{ite}m

85 sente. t^{em}p^{re} p^{re}b^{ite}m urbis
ipsius offerre non possunt.

nec panem sc^{ri}ficatum
dare calicemque porrige-
re; si uero absentes hi

90 fuerint. & ad tandam
orationem uocentur.

solidare debent; chor^{us} epi
q^{ui} ad exemplum quidem
& formam septuagintaui

95 dentur esse. ut com-
mistris aut propter studi-
um q^{ui} erga pauperes exhi-
bent honorantur;

Uetiam quae diuersis temporibus in uersis
 christiana libris pronuntiata sunt. de natu-
 ra domini. et ualutatorum nostri secundum ueritatem
 uel de compositione eius. de passionem quoque
 et eius mortem. et uel resurrectionem. regno. atque
 iudicio. prouerbis et ceteris ex innumerabilibus
 pauca proferenda putauimus. ut prophetarum
 auctoritatem fidei gratiam promittit. et in paelum
 imperitiam adprobat. haec ergo sancta synodus
 praesente obedienciam studium tibi dicam. ut
 quam conscriptam persequi uisum est. hoc haec edam
 faciam et me laborum. quia uisum est. et ceteris
 .1. **U**dei ne sapia incredulitate christum discipulum abne-
 gauerunt. impii. dupliciter. prophetarum uersibus
 increduli. nobis obsequium aduersum christum mallunt.
 ignorare. quam nosse. negare. quam credere. Quam
 enim uisum accipiunt. uisum etiam nolunt. quam
 persequi persequuntur legunt. persequi etiam non credunt.
 sed ideo ita non intelligere persequuntur. quia sacrilegio
 quo haec impleta cognoscunt. de quorum repellendam

dēpauide cauidā.

ambu

Uinor bōignor ammonē dōmīa sub
stantia paup̄ribus & mīseris ē phibēnos
ab omni auaricia & iniusta pecunie ad
quisitione quicūq; art de iustis labori
bus tuis fac elmosinā ipse p̄ap̄ostolū
suū hortatur nōr dicens nolite p̄au
dē facere inuicē quī p̄pauide qualibet
aliquid adquisiuit p̄dit iustitiae aequi
tātē dīc auare dīc cupide dīc scelerā
te quid adquisisti p̄p̄te dīc aurū ad
quesiui & ubi dīc, ecce aurū adqui
risti p̄p̄pauide & fidē p̄didisti p̄m
iustitiā si in m̄b̄icato fidē inuicē p̄uenā
Sibonur & p̄p̄ quomodo comparā p̄ ea qua
pe n̄tīm̄ p̄p̄te ea quāte dīc uolunt habēre
in corp̄e aurū habē uel argentū uel aliud
quid p̄p̄tiorū in archa sed dampnū in cor
p̄e hīc omnibus meliorē diuitias p̄didisti

110, 415C (geht zurück auf Hieronymus, *De nominibus Hebraicis*, MIGNE PL 23, 845: *Cephas, Petrus Syrum est.*)

2. Cor. 11,20 *DEVORAT*] B fol. 88^r, Eins. 16 fol. 94^r, Ess fol. 58^v *muneribus et conviviis suis, ut illum*³⁰⁹ *sectemini*; Aug. 83 fol. 31^v *s(ubaudi) conviviis*. – Smaragd von Saint-Mihiel, *Collectiones*, MIGNE PL 102, 104D: *si qui vel conviviis vel muneribus vos exhauriunt.*

Eph. 3,15 *PATERNITAS*] B fol. 98^r, Eins. 16 fol. 108^v, Reg fol. 82^v, Ess fol. 72^r *Aliud est enim appellationem paternitatis inhereri, aliud naturae habere consortium. Sicut ergo*³¹⁰ *solus*³¹¹ *bonus bonos facit et solus verus veritatis nomen inpertit, ita et*³¹² *solus pater*³¹³, *qui creator est omnium et universorum causa, substantiam praestat ceteris, ut patres esse dicantur. Sicut in terra patriarchas et prophetas patres*³¹⁴ *nostros vocitamus, sic*³¹⁵ *et in caelo angeli reverentiam paternitatis in*³¹⁶ *invicem exhibent.* – Smaragd von Saint-Mihiel, *Collectiones*, MIGNE PL 102, 462D–463A: *Aliud est enim appellationem paternitatis mereri, aliud naturae habere consortium. Sicut ergo solus bonus bonos facit et solus verus veritatis nomen inpertit, ita et solus pater, qui creator est omnium et universorum causa, substantia (!) praestat caeteris, ut patres esse dicantur. ... Quomodo nos patriarchas et prophetas nostros patres ita et angelos in caelo.* Smaragd geht seinerseits zurück auf Hieronymus, *In epistolam ad Ephesios*, MIGNE PL 26, 488A–489C, doch dieser ist sehr viel ausführlicher und erklärt nicht die gleichartige Kürzung, die sich sowohl in Smaragds *Collectiones* als auch in der Sammlung X findet.

Tertullianus, *Adversus Marcionem*.

Eph. argumentum] B fol. 95^v, Reg fol. 79^r, Ess fol. 69^r *Sciendum sane, quia haec epistola quam nos ad Ephesios scriptam habemus, haeretici et maxime*³¹⁷ *Marcianistae ad Laodicenses attitulant*³¹⁸. – Tertullianus, *Adver-*

309) *illi* Eins. 16, Ess.

310) fehlt Eins. 16.

311) *solus bonus*] *bonus solus* Eins. 16.

312) fehlt Eins. 16.

313) fehlt Eins. 16, Reg.

314) *patres nostros*] *nostros patres* B, Ess.

315) *sicut* Eins. 16.

316) fehlt Ess.

317) fehlt Ess.

318) In Reg und Ess ist der Satz, der in Aug. 83 und Eins. 16 fehlt, nicht eine Glosse, sondern Teil des Argumentum. Nachgetragen von einer Hand des 9. oder des 10. Jahrhunderts findet er sich auch in Stuttgart, Landesbibliothek, HB II 54, fol. 101^r: *Sciendum sane, quia in hac epistula quam nos ab Ephesiis scriptam habemus, heretici maxime Marcianisto (!) et ad Laodicenos adtitulant.*

den Studien und Mitteilungen kann es auch manchmal überraschende Prioritäten geben. Im folgenden Jahr wird in der FS für P. Herde ein Aufsatz über Münsterschwarzach im 11. Jahrhundert erscheinen, den ich auch schon abgegeben habe.

Eine andere Frage: Wer ist Ihrer Meinung nach derzeit der kompetenteste Wissenschaftler in Sachen monastischer Reform im 10./11. Jh. (also sog. "Gorzer Reform")? Außer Ihnen?

In einem Standbuch im Staatsarchiv Würzburg habe ich zufällig einen Leimabdruck in angelsächsischer Minuskel (2. Viertel 9. Jh.) entdeckt. Nun stellt sich heraus, daß das Beda-Fragment (super actus ~~map~~ apostolorum) in der Universitätsbibliothek Würzburg (M. p. th. f. 181) ist. Dieselbe Hand hat auch M. p. th. f. 184 geschrieben, ebenfalls ein Beda-Fragment (Provenienz St. Stephan). Schon B. Bischoff und J. Hofmann hatten ohne Erfolg versucht, die Herkunft des Fragmentes zu eruieren. Bischoff hat es nach Fulda lokalisiert.

Nun habe ich auf Grund eines Aufsatzes in der jüngsten Fuldaer Festschrift Frau Spilling um ihre Meinung gefragt. Sie ist der Meinung, daß es sich dabei um den typisch würzburgischen "Nagelstil" handelt. Gleichzeitig deutet sie an, ich solle keine unnötige Kritik an B. Bischoff üben, da ~~ihn~~ in jüngster Zeit einige Leute, die von ihm profitiert hätten, unlautere Kritik üben. Ob sie meinen Aufsatz in den Frühmittelalterlichen Studien meinte, weiß ich nicht.

Da Sie sich ja auch mit beiden Skriptorien, wenn auch nicht mit angelsächsischer Schrift explicit beschäftigt haben, würde mich auch Ihre Meinung dazu interessieren oder ^{Sie könnten} mir gegebenenfalls einen Hinweis auf jemanden geben, der sich mit solchen paläographischen Fragen beschäftigt. Ich möchte nur eine ganz kurze Mitteilung im Jahrbuch für mainfränkische Geschichte über die Herkunft des Fragmentes machen.

Ich hoffe, Sie hatten Erfolg in Bamberg und überstehen den Trubel des Semesteranfangs unbeschadet und finden trotzdem noch genügend Zeit für Richer.

Mit guten Wünschen und herzlichen Grüßen

Ihr
E. Bachhofer

Selbe Hd.
cf. Würzburg
UB. 17p. 14.
144
+ Oxford
Bodl. Lat. 126
ms. 126
(Bibl. kat.)
→ Hofmann
Bischoff
Abb. 14
and
Bibl. katalog
v. Würzburg

Dr. Elmar Hochholzer
Sonnenstr. 28
97334 Sommerach

6. 4. 97

Lieber Herr Professor Hoffmann,

ich bedanke mich für die prompte Beantwortung meiner Fragen und Ihre interessanten Hinweise und Mitteilungen.

Zu Ihren Fragen: Das Homiliarfragment I/22 war sicher schon am Ausgang des Mittelalters in Kremsmünster. Aber CC 162, woraus das Fragment ausgelöst wurde, stammt nicht aus Kremsmünster, weil der Einband von CC 162 "fremder Herkunft" sei, so Hauke Fill. Er nahm an, daß er möglicherweise aus Niederaltaich stammt. Nun müßte man nachsehen, aus welcher Zeit der Einband und der Codex stammt. Ich habe leider Fills Katalog nicht zur Hand. Bezüglich der Fuldaer Fragment-Fetzen in Lambach (Fr. 27) würde ich Ihnen gerne Photos schicken, habe aber bis jetzt noch keine. Der zuständige Herr ist leider nicht sehr häufig in Lambach. Aber er hat sie mir versprochen. Dann können Sie gerne Photos haben.

Es handelt sich um 8 sehr schmale Streifen bzw. Fälze aus 4 bis 5 Zeilen (Maße: B: 4 x H: 4,1 cm im Durchschnitt). Setzt man Streifen 1, 2. und 3 zusammen, dann erhält man Teile der Messe der Feria V infra Octavam Pasche, die mit der Lesung *Cum autem ascendissent de aqua spiritus domini rapuit Phylippum et amplius non vidit eunuchus...* beginnt. Es handelt sich um eine Plenarmissale, das ganz sicher aus Fulda aus der 1. Hälfte des 11. Jhs. stammt. Dabei dürfte es sich um eines der *tria plenaria* handeln, die im Bibliothekskatalog aus dem 12. Jh. aufgezeichnet sind und mit denen Babcock S. 60 seine Schwierigkeiten hat. Er kennt dieses Fr. 27 nicht.

Ich werde über die Lambacher Fragmente vom 9. bis 12. Jh. erst 1999 schreiben, weil dann eine kleine Ausstellung geplant ist im Kloster. Wo wollen Sie die Fuldaer Fragmente behandeln?

Der Aufsatz über den Amorbacher Kalender ist längst abgeschlossen und auch abgegeben. Man hat mir versprochen, ihn heuer abzu drucken. Aber bei

nationes. nomina eius requirant. & suffocant & sanguine
 id est per sanguinem. uel manducando cum sanguine. hec quidē de gentilibus
 gentilibus. propriis. fidei pudimentis. & inulterata gentili
 tatis consuetudine concorant. sed ne putarentur eadem
 etiam perfectis. ipsis sufficere. uigilant. adlunxerunt atque
 ait. Moyses enim temporibus antiquis habet in singulis
 ciuitatibus quicum praedicant in synagogis. Id est & ipse
 captorum nunc acq̃ritate non grauentur. anobis. proce
 dente tamen tempore. dum frequenter adlectionem legis
 prophetarum que conueniunt. paulatim uitae inuitata
 & seruande inuicem dilectionis iura suscipiunt. primitia
 enim adhuc iudaicam ecclesiam. haec sabbatis. caelestibus
 re percipiamus. Uirum est enim spiritus & nobis. Id est pla
 cuit spiritui & quia bene uae potestatis existens. ubi uult
 precipiat. itea quae uult loquitur. placuit & nobis. non nostra
 solauoluntate. sed eundem spiritum inuenimus. paulus & bar
 nabas demorabantur antiochia; hijs diebus in platum est.
 quod apocryphus ait. Cū uenisset cephas antiochiam. in fa
 ciem posita. paulus aut rogabat. non debere recipere eum.
 Quia in ipso se acie fronte conuertens. nimis tepide se
 restabat. merito enim paulus abiecit. ne illius quae cōtra
 ditione uisus corrumperetur aliorum. facta est aut
 dissensio. nolī hoc delictum putare. non enim commoueri
 malum est. sed in rationabiliter nulloque iure flagitante
 rogatio commoueri. & barnabas adsumpto marco nauiga

Beide Kopien leicht vergrößert.

M. p. H. f. 1P1 fol. 2v

6
p̄p̄i rān r̄up̄citān̄y at̄. In xp̄o dūm ih̄u p̄euangelium egouo
ḡnui; pot̄st̄ et̄ r̄ich̄tellegi q̄d eccl̄sia r̄ap̄uendo In xp̄o p̄egn̄
et̄ dominat̄ur̄ dominantium. Inuey t̄m̄to f̄tiam Id̄enōm de p̄
q̄ m̄ist̄ano nat̄ur̄it̄at̄y et̄ op̄er̄ap̄ar̄sion̄y. Qūy nob̄is mal̄it̄at̄y
p̄egn̄ūq; ap̄ar̄it̄ur̄. exponit̄ In p̄eqūantib̄y quid h̄ic habit̄ur̄
p̄egn̄y et̄ ex̄p̄et̄ur̄ r̄ignific̄t̄. labor̄em uidelic̄t noui r̄um c̄
min̄y et̄ gl̄or̄iam p̄egn̄y r̄eqūant̄y; et̄ uidi unum angelum
r̄ant̄m In sole et̄ clamaute uoc̄an̄tia; Id̄ē p̄dicationē In ec
cl̄sia quae quanto maḡis p̄mit̄ur̄. t̄ant̄o luc̄et̄ clarīus et̄ lib̄
rīus In tonat̄; dic̄it̄. omnib̄y aub̄y quae uolant̄ p̄ t̄me
d̄um caeli. d̄uer̄ appellat̄. r̄c̄or̄ In cael̄is r̄ita de ḡnt̄y. Ub̄i
q; d̄um f̄ūit̄ corp̄us. illuc congregabunt̄ur̄ aquilae quor̄
In unum corp̄us r̄ed̄iḡnt̄. d̄ix̄erat̄ aquilam uolant̄m In me
dio caeli; Uen̄te congregamini ad castr̄am magnam d̄i ut̄ man
duct̄is cap̄n̄as p̄egn̄um. et̄ p̄et̄q. Uen̄te In quo quic̄up̄it̄is et̄
r̄it̄is l̄ux̄t̄iam. Ad ep̄ulas p̄egn̄uēnt̄ur̄ ub̄i sup̄b̄orum p̄
p̄os̄e p̄ep̄p̄aro. diuin̄ae l̄ux̄t̄iae luc̄er̄at̄emini; et̄ cap̄n̄
equor̄um et̄ r̄ed̄at̄um In p̄r̄y; hor̄ p̄eor̄ equit̄es illoꝝ et̄ eqū
In ap̄at̄ione r̄iḡlloꝝum contra equum d̄ni albū uen̄it̄ r̄e de
r̄cup̄r̄eat̄; et̄ uidi b̄at̄iam et̄ p̄eḡr̄at̄y r̄ae et̄ ex̄p̄et̄ur̄ eor̄
congregat̄or̄ ad faciendū bellum. et̄ c̄t̄. cas̄u ill̄i d̄i quo
modo p̄ap̄at̄is exponit̄. diabolo r̄el̄ic̄t̄ eccl̄siam In p̄r̄y
nante r̄educto. Ueni m̄i r̄isunt̄ In duo In r̄tagnum ignis
ap̄dat̄is et̄ sulphuris. et̄ c̄q̄ occ̄isunt̄ In gl̄adio r̄ed̄at̄is
sup̄ equum; Uid̄et̄ur̄ r̄ignific̄are diab̄lū et̄ ant̄i xp̄m. tanto
mal̄ore quam c̄t̄ior̄ homines t̄d̄emon̄es p̄o d̄ia p̄lect̄ando.

1. Uen̄te ḡraun̄y et̄ uen̄t̄on fl̄am̄y congregant̄ur̄ sulphur̄ia.

ppriam puritatem ait. In xpo enim ihu per angelum ego uo-
gau; potest et recte legi ad ecclesia pariendo in xpo regi-
et dominum dominatum. Inuentum sciam idem in deo.
In mysterio naturae et operis passionis. Quia nobis malitiam
regni; a partu. ex parte in sequentibus quid hic habitus
regis et exercitus significat. laborum uidelicet nouissimi ca-
minis et gloriam regni sequentis; et uidi unum angelum
stantem in sole et clamans uocans agna; id est per dicationem in ec-
clesia quae quanto magis premitur. tanto lucet clarius et lib-
erius in tonat; dicens. Omnibus aures quae uolant per me-
dium caeli. Aures appellat. scilicet in caelestium de gentibus. Ubi
et enim fuerit corpus. illuc congregabuntur aquile quos
in unum corpus redigat. Dixerat. aquilam uolantem in me-
dio caeli; Venite congregamini ad caenam magnam dei ut muni-
ducatis capras regum. et petra. Venite inquit qui existeris et
fictis lustram. ad epulas congregamini ubi super bonum pe-
prope perperam. diuinae lustrae luce repleamini; et capras
equorum et sedatum in prae; hoc per equos illos et equos
in apertione sigillorum contra equum dei albi ueni et de-
scripsit; et uidi etiam et per equos et exercitus eorum
congregatos ad faciendum bellum. scilicet. caenam illi dei quo
modo parata sit exponit. diabolo scilicet ecclesiam in prae
nante rediit. Ubi in prae sunt duo in prae ignis
ardens et sulphur. et caeni occurrunt in gladio sedatis
super equum; Ubi et significat diabolum et antichristum. tanto
malore quam caeni homines et diabolos per dicationem.
Ubi et significat in prae flammis congregamini sulphur.

181 ?
M. p. H. f. (184) pe. 14

[illegible]

nationes. nomen eius requirant; & suffocatis & sanguine
id est in sanguine. vel manducando cum sanguine. hec quidam de gentili-
bus. propriis fidei pudimatis. & inulterata gentili-
tatis consuetudine concorant. sed ne putaretur eadem
etiam perfectis iudicis sufficere. uigilanter adunxit atque
ait. Moyses enim antiquis habet in singulis
ciuitatibus quem praedicant in synagogis. Id est & ip-
sorum nunc acritate non grauentur a nobis. proce-
dite tamen tempore. dum frequenter adlectionem legis
prophetarum que conueniunt. paulatim uitae in synagoga
et quando inuicem dilectionis iura recipiant. primitiam
enim adhuc iudaicam ecclesiam. haec sabbatis celebrare
re praestitum est. Utrum est enim spiritus christi & nobis. Id est pla-
cuit spiritui christi quia arbitrarie suas potestates exercent. ubi uult
proprie. & ea quae uult loquitur. placuit & nobis. non nostra
sola uoluntate. sed eiusdem spiritus instantia. paulus & bar-
nabas demorabantur antiochia; hijs diebus in plenum est.
quod apostolus ait. Cum uenisset cephas antiochiam in fa-
ciem posita; paulus autem rogabat. non debere recipere.
Quo in praesentia se acie fronte conuertens. nimis tepide re-
sponderat. merito enim paulus abiecit. ne illius quae coti-
dine uisus corporum praestantur aliorum. facta esset autem
differensio. uoluit hoc delictum putare. non enim commoueri
malum est. sed inspiratio nobiliter nulloque iure flagitante
negotio commoueri. & barnabas adsumpto marcone nauiga-
t.

nationes. nomen eius requirant, & suffocant & sanguine
indigendo sanguine. vel manducando cum sanguine. haec quidē de gentili-
tate. propriis fidei pudimentis. & inulterata gentili-
tatis consuetudine concorant. sed ne putaretur eadem
etiam perfecta. ipsis sufficere. vigilantem adunxit atque
ait. Moyses enim antiquis habet in singulis
civitatibus quicum praedicant in synagogis. Id est & ip-
sorū nunc acceptione non transeuntur a nobis. proce-
dentes tamen tempore. dum frequentius adlectionem legis
prophetarum que conveniunt. paulatim vitae intracta-
tione & quando inuicem dilectionis iura recipiant. primitia
enim adhuc iudaicam ecclesiam. haec rabbaty caelestis
re perceptum est. Utrum est enim spiritus christi & nobis. Id est pla-
cuit spiritui christi quia arbitry suas potestates exierunt. ubi uult
proprie. & ea quae uult loquitur. placuit & nobis. non in pa-
rola uoluntate. sed eundem spiritum intrans. paulus & bar-
nabas demorabantur antiochia; hijs diebus in plerumque.
quod apostolus ait. cum uenisset cephas antiochiam. in fa-
ciens perita; paulus autem rogabat. non debere recipere.
Quo in ipsa se acie fronte constituit. nimis tepide re-
staret. merito enim paulus abiecit. ne illius quae coti-
dine uisus corpus perierat aliorum. facta est autem
dyscrimio. noli hoc delictum putare. non enim commoueri
malum est. sed in rationabiliter nulloque iusto flagitante
negotio commoueri. & barnabas adsumpto marco nauiga

In nomine domini Amen
Ista 13a homo passus est ad
principio de apostoli quia
stantia natura sua
omni condito pa
omni un. ut n
omni per omne
cur est. omni eni
licet qd ar p
in pur. h
spat p
quisit
in celo
in corp
agona
by p
et lon
ant
get
in p
omni
enim
am
omni
tabul
p
omni
omni
omni

6
p̄p̄rān sup̄ertant̄ att̄. In xp̄o dñm ih̄u p̄eū angelum ego uo-
gau; pot̄o et̄ r̄ich̄tellegi q̄d eccl̄ia p̄p̄uendo In xp̄o p̄egn̄
et̄ dominat̄ur̄ dominantium. In uer̄tāto sc̄iam Idē nōm̄ d̄e p̄
q̄ myst̄ano naturat̄ur̄ et̄ op̄er̄ap̄ar̄tion̄ur̄. Qūr̄ nob̄is mal̄it̄a
p̄egn̄ū q̄ ap̄p̄r̄t̄ur̄. ex p̄on̄to In sequētib̄us quid h̄ic habit̄ur̄
p̄egn̄is et̄ ex p̄ert̄ur̄ signific̄t̄. labor̄ n̄m̄ uidelic̄t noūi sum̄i ca-
min̄is et̄ gl̄or̄iam p̄egn̄i sequētib̄us; et̄ uidi unum anḡelum
stantē In sole et̄ clamauit̄ uocā magna; Idē p̄dicationē In ec-
cl̄ia quae quanto maḡis p̄m̄it̄ur̄. tanto luc̄et̄ clar̄ius et̄ lib̄-
rius In tonat̄ dic̄it̄. Omnib̄us aub̄us quae uolant̄ p̄r̄ime-
diūm caeli. Qūr̄ appellat̄. r̄eōr̄ In caeli q̄ uita d̄e ḡit̄ur̄. Ubi
q̄; dñm fugit̄ corp̄us illuc congregabunt̄ur̄ aquilae quor̄
In unum corp̄us r̄ed̄ḡant̄. Dix̄er̄at̄ aquilam uolantē In me-
dio caeli; Uen̄te congregamini ad castr̄am magnam d̄i ut man-
duc̄it̄ur̄ cap̄n̄a p̄egn̄i. et̄ p̄et̄q̄. Uen̄te Inquit̄ quis sup̄st̄it̄ et̄
p̄r̄it̄ur̄ l̄yct̄iam. Ad p̄ul̄t̄ur̄ p̄egn̄i uen̄t̄ur̄ ubi sup̄bo p̄um p̄
p̄ope p̄ep̄p̄ro. diuin̄ae l̄yct̄iae luc̄et̄ur̄ am̄ini; et̄ cap̄n̄
equor̄um et̄ p̄edat̄um In p̄r̄is; hor̄ p̄eōr̄ equit̄es illoꝝ ēē quē
In ap̄t̄ione r̄iḡlloꝝum contra equum dñi albū uen̄t̄ur̄ r̄e d̄e
r̄equip̄r̄at̄; et̄ uidi b̄r̄t̄iam et̄ p̄eḡr̄t̄ur̄ p̄ae et̄ ex p̄ert̄ur̄ eor̄
congregat̄ur̄ ad faciendū bellum. et̄ c̄t̄. Castr̄a ill̄d̄i quo
modo pap̄a p̄r̄o exponit̄. diabolo sc̄ilic̄t eccl̄iam In p̄u-
nant̄e r̄educto. Uuim̄is r̄isunt̄ In duo In r̄taḡnum ignis
ard̄at̄ur̄ et̄ sulphur̄. et̄ c̄a q̄n̄ occ̄isunt̄ In gl̄adio p̄edat̄ur̄
sup̄ equum; Illud̄ r̄ur̄ signific̄t̄ diab̄lū et̄ ant̄i xp̄m. tanto
mal̄ore quam c̄a q̄or̄ homin̄es et̄ d̄emon̄es p̄odia p̄lect̄endo
1. Qūr̄ tanto ḡrauius ē in uen̄t̄on̄ p̄lām̄is conc̄p̄at̄ur̄ sulphur̄.

M. p. H. f. 184 (Beda - St. Stephan) fol. 1r
(fol. 1r ist in einem sehr schlechten Zustand,
da aufgeklebt).

hanc p[ro]p[ri]etate uari: tactu[m] n[ost]ra[n]t[ur] p[ro]p[ri]etate
 lam g[ra]ui uin dictam p[ro]blaceat
 Excepto p[ro]p[ri]etate hor[um] p[ro]p[ri]etate su
 p[ro]p[ri]etate. Aut p[ro]p[ri]etate alicui: abbat
 aliquid iussit. Quod tamen & p[ro]p[ri]etate
 cum summa g[ra]uitate & moderatio
 ne honestat[ur] im[pi]et[ur]. De his quid

Althoram diuini officii moxut
 auditum fuerit signum p[ro]p[ri]etate
 n[ost]ra quaelibet p[ro]p[ri]etate. In manibus
 cum summa p[ro]p[ri]etate cupnat[ur]
 cum g[ra]uitate tamen ut non p[ro]p[ri]etate
 litat[ur] inueniant p[ro]p[ri]etate. Ergo
 nihil op[er]e p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate. Quod
 p[ro]p[ri]etate & nocturnis uigiliis p[ro]p[ri]etate glo
 riam p[ro]p[ri]etate xc. iii. Venite exul
 temur d[omi]no. Quem p[ro]p[ri]etate hoc om
 nino p[ro]p[ri]etate & m[od]o p[ro]p[ri]etate uolu
 mus dici ut qui non occupat[ur] p[ro]p[ri]etate
 p[ro]p[ri]etate In ordine suo In choro p[ro]p[ri]etate

autique

uiuientium & oboe d. entium mona
chorum Inq. u. entia monachō
uirtutum Nobis autem de
rioris & male uiuentibus & ne
glegentibus rubor confusionis
ert. Quisquis ergo ad patriam
caelestem pertinans hanc nimia
Inchoe d. onis regulam discip
tam Adiuuante xpo perfpice &
tunc demum ad maiora quaeru
ppa memorauimus Doctrinae
uirtutum que culmina dō prote
gente peruenies facientibus haec
regna pate bunt aeterna: -

Cognoscatis quod ego breuiter scripsi ^{mon}
istam regulam s. benedicti abba
tis lege pelix feliciter & memento mei
in oratione uestra.

GRATIA DNI NRI IHS XPI SEMPER NOBISCUM AMEN

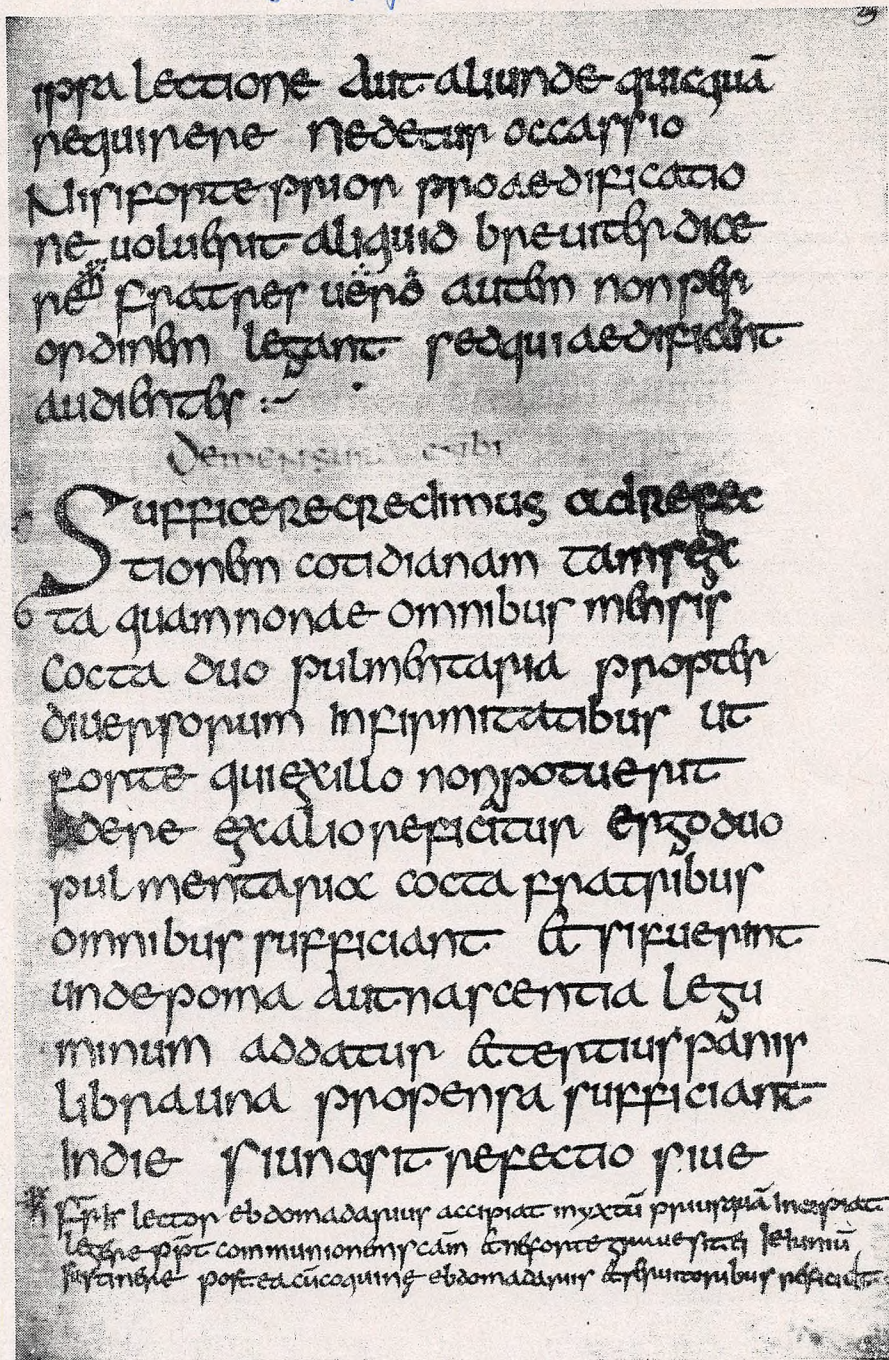

Abb. 13 Würzburg, Universitätsbibliothek, M p th q 22, 29r

streben, ja nicht einmal die Textüberschriften auszeichnen, fällt diese Stilisierung von m und n doppelt auf. Sie taucht offenbar nur noch einmal in der Würzburger Handschrift der Regula S. Benedicti⁵¹ auf, deren Schreiber Brun, — möglicherweise der Fuldaer Mönch Brun-Candidus, der wohl seit 822 als Magister im Kloster wirkte⁵² — bewußt kalligraphische Ansprüche an seine Schrift stellte. Breit, fast ein wenig behäbig ruhen die einem starken Druckwechsel unterworfenen Buchstaben auf der Zeile, die Oberlängen

⁵¹ M p th q 22, das Kolophon auf 571s. B. Bischoff, Libri Sancti Kyliani (wie Anm. 7)

nāe & imple illud
quasi clibanus corda
& ieiuniorum frigore
diaboli iacula
lammant. sic quoq;
oris appōitu
nec mihi solus
imperfecta uisus
damentum est
equa nemo uidebit
candentibus.
in & stultarum
ulum ingredi
cerum oleum
idibus excludunt.
& quidecon
atque laetitia

te presente non habeat locum numquam uerbum
in honestum audias aut si audieris non irascaris
perditamente hominum uno frequenter leuique
sermone temptato claustra pudicitiae ridere
& rideri secularibus deyelique gressus tuam
personam de cōi superfluum reor temoneye conoye
auartam. cum apostolus doceat auartam esse
idolorum cultum. Laudante esuriendum uiscere
non uictuatum oppulenta conuiuia. xp̄i uisitare
in pauperibus. pascere in esuriensibus & p̄or
psalmorum & orationis ordinem quod ubi hōrē testia
iēxta. nona. ad uesperum medio noctis & mane
semper est exercendum. scire quod horis scām
scripturam ediscere debeat quanto tempore legere
non ad laborem sed ad delectationem & instructionē
animae. cumque haec finieris sp̄ata & frequenter
te adfigenda genua sollicitudo animi suscitauerit

Wünzlg UB. M p th q. 25, fol. 16v

11 namque cui hospitale committitur. nequaquam res
pauperum in suos usus retorqueat. nec in iudaloculos
dñi furantur sententiam damnationis excipiat.
sic & iam in monasterium receptaculum. ubi uidue
& paupercule tantummodo recipiantur & aluntur
ut si non possint alio. solum quadragesimo tempore.
sibi moniales dñi adimplere pceptum eorum.
laurent pedes. iuxta illud. si ergo dñs & magister
laui uobis pedes. quanto magis uos debetis alter
alterius lauire pedes;

Würzlg UB.
Mphg. 25

Ende der Hs.
fol. 57r

...etiam exprobat Hieronimus ad eustochium.
Audi filia & uide & inclina aurem tuam
am & obliuiscere populum tuum

& domum patris tui. & concupiscere rex de-
corum tuum in xlmo quarto psalmo. dñs
ad animam loquitur humanam. ut secun-
dum exemplum abraham exieris de Syria tua
& de cognatione tua. ne linquat caldeos qui
quasi de nomina interpretantur. & habi-
tate in regione iustitiae. quam alibi pro-
pheta rursus dicit. crede uide bene bona
dñi. Interpretatur iustitiam. uerum non rursus
piscitabi exinde de patri tua. nisi & obliuiscere
carnem populi & domum patris tui; & domum

Non expedit adprehensio a patre
neque periculis portarum. nec de agnoscere
iustitiam domum. nec portus christi tunicam ad tollere
90

Wien 265 UB Mpt. 25

fol. 2 re

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7

insidiando cre
at non h. fici
& innocens cre
natoris incur

an dicitur mandata dñi

liber S. kylliam

an dicitur mandata dñi

an dicitur mandata dñi
crepant ppe ut que uti dñi dñi dicemus

quod in uo
and. vi. uo
i. uo. a. uo
od. uo. uo
u. uo. uo
u. uo. uo
u. uo. uo
u. uo. uo

Würzburg UB.

M. p. K. 725

Binch. S. 55: R. l. d. e.

londum alitueq̃timētum tecta dēcondere
gran demiraculum. patet filiam cohort
tatur. nemem neq̃to patitur. uor dēpatre
diabulo q̃tar & dē dēnapatur uim uultu
facere d̃r ad iudeos. & alibi quifacit pecca
tum ex diabulo q̃t. tali primum p̃pente
gēnata. nigrumur & p̃pente p̃pente
nec dum culmine uirtutis arceno dici
mur. nigrum & p̃pente filia hēnra
lōn. ex iui dedomo in p̃pente. oblitur r̃a
patitur. p̃pente in x̃po. quid p̃hoc mē
cedit accipio. requiritur. & concupit cō.
p̃pente decorentum hoc q̃to illis magnum
q̃t p̃pente mētum. p̃pente hoc p̃pente
quē homo p̃pente & māt̃pente & ad hēnra
uxorū r̃as. & p̃pente ambo lam non utibi
In unacarne. p̃pente r̃p̃u. & non q̃t p̃pente

Würzburg UB. Ms. B. 9. 25

fol. 2v

quabunt, qđ aut p̄corum temultitudo
turbauerit. Et ad singula incrementa ui
torum coarctetur ad tuare. Et dixerit tibi
cogitatio tua quid faciamur. perpondebit
tibi helireur. uolitanque. quod plura no
biscum sunt quam cum illis; ✓

Utam diu hoc p̄ragia sequatur. In eadem
corporeculo detinamur quam diu ha
beamus thesaurum istum. In uariis uicti
libus. Et concupiscit p̄p̄r aduersus car
nem. Et caro aduersus p̄p̄m. nulla est car
ta uictoria. aduersarius n̄r diabolus
tamquam leopitgē. aliquid deuorare
querens circū. in quo diabolus homi
nes infideles. non eos qui p̄p̄r sunt
et quorum carne p̄xariuntur in ollas ue
cendit. reddet ecclesie xp̄i p̄p̄rē p̄p̄rē.

Wienzb. UB. Hpt. 25, fol. 4r

nobis conluctatio aduersus carnem &
ranguinem. sed aduersus principatum &
potatem huius mundi. & harum tene
brarum aduersus proprietas nequi
tatis in caelantibus. magnis inimicorum
circumdamur agminibus. horum
plena sunt omnia. capis fragilis dei
est cuncta postmodicum. pugnat po
la cum plumbis. cum aut fuerit dis
posita aduersus principatum mundi istius
et inuadit in eam nihil. tunc recurra au
dis per prophetam. non tamen bis acimo
ne nocturno. & aragite uolante per
diem anegocio per ambulante in tene
bris. ab incursu & domino meridiano.
cadent alacris tu mille & decem milia
ad dextris tuis ad te autem non ad propin

Würzburg UB Mphg. 25

fol. 3v

ratur raturitate letunium. ilicomeny
 replata torpescit. & inspirata humu
 rpinu libidinum gherminat. riquando
 rthyrer extenopen hominen flore
 adoliscantae rursipare. & accepto cibo
 cunte in lectulo conpositam dulcis libi
 dinum pompa concupiscit. appipe
 rcutam fidei in quo ignite diaboli exan
 guntur pagite. omr adulterantq. qua
 rclibanu cordaeorum;

Sequitur In eudem.

Difficile est humanam animam ali
 quid non amare. & necesse est ut in
 quorcumque menty nra trahatur ap
 fectur. capnu amor rpr amore rure
 ratur. desiderium de quo perungit.
 Quicquid indeminuitur. hic perit.

Wien 265 UB. Mpthg. 25, fol. 10r

dicataque monitorij officio. Eoqueque
interque utarunt formidantur. Viri
Inquit potestatem habentur ascendere
supra. Locum tuum nedi misit. uultu
nos locomouere & de gradibus ^{honoris} excedere sed
solidanda sunt uisigia & dicendum.
statuitur suprapetram pedes meos & cetera.
Sincogitationes tuas colubus ascendit.
seruacorum cum dauid canito. Abac
cubus mei mundano. Abalibus parce
seruotio claudes cubiculum. ^{pectoris} & cetera
ignaculo munus frontem tuam ne ex
terminator egypti in locum perueniat.
post cogitationum diligentem primam
cautionem. Ieluniorum tibi arma sumen
dantur. & canendum. cum dauid. humi
liam in Ielunio animam meam. & cetera

Wüzburg UB. Mphg. 25, fol. 14v

loquoque
 . p r p r
 in d p e
 n r . u u l t
 d p e p e d
 d u m .
 o r t e t e p a .
 c o i d p r o .
 x . d b a c
 n r p a p c e
 i e b p o
 n n e e x
 i e p q u a t .
 m a m
 m a p u m e n
 d . h u m i
 t e i n q u e

quaripantem manducaui & cum molari
 errant mihi induebam cilicio. saluatori
 generis humani qui uirtutum & conuer
 sationis tuae nobis reliquid exemplum.
 post baptismum statim assumitur
 aspid. ut pugnet contra diabulum. & op
 pressum eum atque conterritum. tra
 didit discipulis conculcandum. unde
 & apostolus loquitur. d r autem conte
 rat satanam sub pedibus uestris uelociter.
 & tamen horat antiquus postqua dra
 gonta diuini ieiunium per cibum molant
 insidias & dicit. si filius dies. dicit lapides isti
 panes fiant. Inobscriptum est de dracone.
 uisus eius in lumbis & fortitudo illius
 super umbilicum uentris. Aduersum iuuenes
 & puellas & uicinas ardore abutitur & in

Winzbg UB. Mptlg. 25, fol. 15r

De amicitia di. qd mundi nequeant fore amatores paricipes.
De his q uera loquunt^r. De incerto uite & plicis disputationibus.
De supplicis diuitu. De aduersariis. tolerantia & retributione.
De passione dni & martiri. De remedijs uitae psonis.
De uirtutib^{us} scox. & conuersionibus eoru qui fuerant peccatis astricti.

INTER OMES DI VI

MARVM PAGINARVM SCRIPTORES

iure meritoq; aptica coruscat auctoritas. que ita di
uino moderamine ubiq; digesta e. quaten^{us} utriusq; tes
tamenti pconiū inse cūnere uideat^r. Quicquid enim
lex & pphete sub uelamine litter. eratq; enigmatum
ambiguitate ptulerunt. beati apti q dñm legis ac pphe
tarū. xpm scilicet in carne uidere meruerunt. ipsis
psentie magisterio edocui. ut pott a uero sole incōpa
rabiliter illuminati luminosissimis eloquijs nob dilucida
uerunt. Qua ppt pascensione saluatoris. cuius uicarii
pastores iā effecti fuerant. ne oues dñi apabulo diuini
uerbi diutius ieiuni remanerent. quidā illox. ad scri
benda euangelia. qdā u^o ad cōponendas exhortatorias
eplās. sigillo fidei munitas se ctulerunt. ex quib^{us} unus
beatus IACOBUS cognomito frat dñi erat. quē ipse dñs
hierosolime epim pfecerat. Is enī in ordine harū eplāry
q^{ue} canonicas uocam^{us} id est regulares. primū optine & locū
canonicas aut iccirco appellatas existimo. eo qd ino
ralem pōitiā inse sensu cūneant. & fidē dñicā incor

dib

el vii De hoc si aliquid de calice sacri sanguinis stillauerit. / sanguinē dñi.

xl viii De illo q̄ euomit sacrificiū. & acanib; c̄sumit. xl viii l tē de eodē.

i De eucharistia multiplicata. li De illis q̄ n̄ bene custodierunt. corp̄e

li De eadē re. l m De muliere que peperit ut cōmunicare suoluert.

EXPLICIT CA. INCIPIT LIB. R. QUINTUS.

de sacramento corporis & sanguinis dñi. &
de p̄ceptione & obseruatione eorum.

Q U O D O M N E C R I M E N S A C R I F I C I I S
D O O B L A T I S D E L E A T U R .

V O M O M N E C R I M E N

AT Q V E P E C C A T U M O B L A T I S D O
sacrificiis deleat. qđ decetero p̄delictorū ex
piatione dño dabitur. quando in ipsa sacri
ficiū errat. ^{oblacione} Audiuim̄ enī quosdā scismatica
ambitione detentos. extra diuinos ordines
& ap̄licas institutiones lac puino indiuiuis

sacrificiis dedicare. alios quoq; intinctā eucharistiā pplis p̄cōplem̄to
cōmunicationis porrigere. quosdā etiā n̄ exp̄ssū uinū in sacram̄to dñi
calice offerre. s̄ oblatas uuis ppl̄os cōmunicare. alios ū pannū lineum
musto intinctū p̄ totū annū reseruare. & intēpore sacrificii cū aqua
partē ei lauare. & sic offerre. Qđ quāsit euangelicę atq; ap̄licę doc̄
trine contrariū. & consuetudini eccl̄asticę aduersū. n̄ difficile ab ipso fon
te ueritatis p̄babit. a quo ordinata ipsa sacram̄toe mysteria p̄cesserūt.

Cū enī magister n̄ solū ueritatis. uerū salutis nr̄ę sacrificiū suis cōm̄dare
discipulis. n̄ illū lac. s̄ panē tantū & calicē sub hoc sacram̄to cognoscimus
dedisse. Legit̄ enī in euangelica ueritate. Accepit ihs panē & calicē. &
benedicens dedit discip̄lis suis. Cessat igit̄ lac sacrificando offerri. q̄a mani
festū & euidentis exemplū euangelicę ueritatis inluxit. qđ p̄t panē
& uinū aliud offerri n̄ liceat. Illud ū qđ p̄cōplem̄to cōmunionis in
tinctā tradunt eucharistiā pplis. nec hoc platū ex euangelio testimo
niū receperūt. Vbi apl̄is corp̄ suū & sanguinē cōm̄dauit. seorsū panis.
& seorsū calicis cōm̄datio memorat̄. Nā intinctū panē alius xp̄m p̄
buisse n̄ legim̄. excepto illi tantū discip̄lo. quē intincta buccella

1.
Eandem lu
pp̄ ep̄is p̄ez
tū missis.

25

lxxvii Vt egregationes monachorum sine claudicatione episcopi fieri non liceant. / sponendi sit
 lxxviii De uirginibus sacris que parentibus priuantur. lxxvi Qui religiosissimas feminas prius
 lxxviii De scimonialibus; quod in clauistro facere debeant.
 lxxviii Nullus laicus claustra scimonialium ingrediat. nisi ad opera exercenda.
 lxxviii In introitu claustri. non eligatur. nisi testimonium habeat bonum. / habeant.
 lxxviii Vt abbatisa nisi placentia sui episcopi a monasterio non egrediat. / scilicet patres non
 lxxviii Vt unus abbas duobus monasteriis preesse non debeat. lxxviii Vt monachi
 lxxviii Vt femine in uento docere non audeant. / locum suum relinquere possit.
 lxxviii Vt femina penitentiam dare non debeat. nec sedere inter sacerdotes in iunio.
 lxxviii De mulieribus uixoris causas discutientibus. lxxviii Qui dicitur abbas per humiliationem
 lxxviii Qui dicitur laicus in ecclesia lectionem recitare non debeat. / scilicet in iure confisus.
 lxxviii Qui dicitur non liceat episcopo abstrahere rem monasterii. quamvis erga se peccauerit abbas.
 lxxviii De monachi precepta secularia adeant. xc De negotio seculari. xci De ecclesia
 xcii Vt episcopi siue abbates ante se ioca temporalia fieri non permittant.
 xciii De illis qui ab episcopo seu ab alio avaricie causa seducti. se totum dederunt. / acceperunt.
 xciii Vt abbatisa magnam curam habeat de egregatione sua. / dimiserunt. & uxores
 xciv Vt scimoniales in domibus suis cum aliquibus masculis manducare & bibere non presumant.
 xcvi Qualiter indignus abbas a suo separet officio. xc vii De clericis qui tonsuras
 xcvi De puellis que se ante legitimos annos sua sponte sacre religioni tradiderunt.
 xcvi De illo qui filiam. aut nepotem. & parentem suum de omnipotenti offerre uoluerit.
 De cadere. ci De abbate qui feminas in monasterio suo festiuitates
 celebrare permiserit. **EXPLICIT CAP. INCIPIT LIBER. VIII.**

De uiris ac feminis deo dicatis. & sacrum propositum
 transgredientibus; & de reuocatione & de peni
 tentia eorum. De illis qui unus aut ambo paren
 tes sacre religioni tradiderunt.

VO HUC VSQ;
 DISSOLUTÆ OPERATIONIS
 effectus in eundem mutare fecit honestum
 constitutionis edictum. dum incognite resol
 ui putatur. quod indissolubili sanctionis auc
 toritate tenetur. ideo quicquid obuium eximer
 to occurrat. euidenter

.1.
 Tunc est T.
 no xi. Cap.

lviii De eadem re. lxi De eadem re. lxi De eadem re. / addetrahendū.
 lxi De illis q̄tentationes & rixas amauerunt. lxiii De illis q̄faciles sunt
 lxiii De illis q̄tra ep̄os suos aspirauerunt. lxv De eadem re.
 lxvi De clericis maledicis. lxvii De illis q̄detrahunt suis p̄orib;
 lxviii De clericis & monachis iurantib; & aspirantib; c̄tra ep̄m suū.
 lxviii De eadem re. **EXPLICIT Vñ CAP. INCIPIT LIBER .x. de incanta-**
torib; de augurib; de diuinis. de sortilogis. & de uariis illusionib;

diaboli. & de maledicis. & de con-
 tentiosis. & de c̄spiratorib; & de
 penitentia singulorū. Ut ep̄i de
 parochis suis sortilegos & malefi-
 cos **EXPELLANT.**

TEPIS COPI

eorūq; ministri omib; uirib; elaborare
 studeant. ut p̄ciosā & ad diabolo muen-
 tā^{sortilegā} & maleficā artē p̄ntē in parochis suis
 eradiceant. & si aliquē uirū aut femina hui'

TEPIS COPI

cemodi sceleris sc̄latores inuenerunt. t̄p̄ter
 de honestatū de parochis suis eiciant. Aut enī
 apl̄s. Hereticū p̄ unā & sc̄dam ammonitionē deuīta. sciens q̄a subuer-
 sus ē. q̄huiusmodi ē. Subuersi sunt & ad diabolo capti tenent. q̄derelic-
 to creatore suo ad diabolo suffragia querunt. Et ideo a tali peste mun-
 dari debet sc̄a eccl̄a. Illud etiā n̄ omittendū. qd̄ quedā sc̄lebratē
 mulieres retro p̄satanan ouerse demonū illusionib; & fantasmatib;
 seducte. credunt se & p̄fiteri nocturnis horis. cū d'ana paganorū
 dea. Tcū herodiade & innumera multitudine multorū eq̄tare
 sup̄ quasda bestias. & multa trarū spacia int̄peste noctis silentio p̄-
 transire. eiūq; iussionib; uelut domine obedire. & certis noctib; ad
 eiū seruitiū euocari. Sed utinā hec solē infidia sua p̄issent. & n̄ multo
 secū in infidelitatis interitiū p̄traxissent. Nā innumera multitudo hac
 falsa opinione decepta. hec uera ēē credit. & credendo a recta fide
 deuiat. & in errore paganorū reuoluit. cū aliqd̄ diuinitatis aut nu-
 minus extra unū d̄m ēē arbitrat. Quapp̄ sacerdotes p̄ccol̄as sibi cōmissas

2.
 Ex antiquen
 Cap. 1.

VOD AUT EMS E

DES EP^o & in ecclⁱis excels^e ostituit^r.
 & p^rparat^r inueniunt^r in throno. spe-
 culatione. & potestate iudicand^e &
 soluendi. atq; ligandi ad n^o sibi da-
 t^a materⁱ docent. Vnde ipse in^{saluator}
 euangl^o ait. Qu^ocūq; ligauerit^r
 sup^r t^ra. erunt ligata & in celo.
 Et alibi. Accipite sp^m sc^m. quor^e
 remiseritis peccata remittunt^r ei^s. &
 quor^e retinueritis. retenta er^ut. Ideo

ista p^rtu-

gatis potestate ep^o & u^ror^e.

cos ut animas ur^{as} diligatis. & q^ub; illi n^o cōmunicant. n^o cōmunicetis.
 & q^us eiecerint n^o recipiatis. Ep^o cū ex cōmunicare t^a anatema t^a ha-
 re aliquē p^rcertis & manifestis scelerib; dispositū habet. post

Nouit caritas ur^a lectione euangelii clerū & plebē na debet alloq^r.
 fr^s mei. qd^a qd^a ur^a nomine. illi. diabolo suadente p^rponens xpⁱa
 nā p^rmissionē qmⁱ in baptismo p^rfessus ē. p^rapostasiā ouersus p^rsatanan
 cui abrenuntiavit & omib; operib; ei^s. uineā xpⁱ idē ecclⁱam ei^s de
 uastare & dep^rdari n^o p^rtimescit pauperes xpⁱ q^us p^rcioso sanguine
 suo redemit uolentē opp^rmens. & int^rficiens. & bona eor^u diripiens.

Vnde q^a filius hui^s n^re ecclⁱe cui d^o auctore p^rsidem^e debuerat ēē.
 q^u in ea p^rquā & sp^m sc^m renat^r ē. & int^r adoptiuos filios dⁱ adnume-
 raumⁱ. quāuis mⁱ filius diaboli sit imitando diabolu. sollicit^r p^rne-
 glegentiā pastorale aliq^d de ouib; nobⁱ creditis deperire. p^rqua int^r
 mⁱdo iudicio ante p^rncipē pastoe d^om n^rm ih^m xp^m rationē red-
 dere cōpellām. iuxta qd^a ipse t^ribuit nobⁱ cōminat^r dicens. Si n^o ad-
 nunciaueritis iniq^u iniq^uatē suā. sanguinē ei^s de manu ur^a re q^rā.

Misimⁱ adeū p^rbrm n^rm. & litterā cōmonitorias semel. & iterū. atq;
 t^rcio. inuitantes eū canonicē ad em^rdationē & satisf^ractionē. & peni-
 tentiā. corripientes eū p^ratno affectu. Sed ipse p^rhdolox diabolo
 cor ei^s indurante monita salutaria spreū. & inincepta malicia

Ex epla ur-
 bani pp.

Ex ecclⁱ re
 romagⁱ. Capⁱ.

78

ē sanguinitatis. sc̄s ysidorus diligenti inquisitione descripserat. & infigu-
ra inferius depicta apertius ordinauerat.

Capitulū. i. de septē gradib; . Capitulū. ii. Capitulū. iii.

Capitulū. iii. Capitulū. v. Capitulū. vi. Capitulū. vii.

xxviii De incestuosiss q̄ admonitiones sac̄dotū c̄tēpnunt.

xxx. O d̄ infra sextā generationē cūgia n̄ fiant. **EXPLICIT CAPITULA.**

INCIPIT LIBER. vii. de incesta copulatione ē sanguinitatis. & reti-

net in quo geniculo fideles diungi & se-
parari debeant. & de reuocatione
& de penitentia singulorum.

QUOD INFAMES VOCANTUR

QUI EX COHSAN- G- V- I- T- U- S

H- A- S- C- O- N- T- R- A- R- I- O- S- A- M- I- T- U- S

ONIVNCTIO

NE S- A- V- T- E- O- C- O- N- S- A- N-
g- u- n- e- o- e- f- i- e- r- i- p- h- i- b- e- m- . q- d̄ e- a- s
& d- i- u- n- g- & s- c- l- i- p- h- i- b- e- n- t- l- e- g- e- s-
l- e- g- e- s- ū d- i- u- n- g- h- e- c- a- g- e- n- t- e- s- . & e- o- s
q- u- i- e- x- e- i- s- p- d- e- u- n- t- . n̄ s- o- l- ū e- n- t- u- n- t- .
s- m- a- l- e- d- i- c- t- o- s- a- p- p- e- l- l- a- n- t- . l- e- g- e- s- ū

s- c- l- i- i- n- f- a- m- e- s- t- a- l- e- s- u- o- c- a- n- t- . & a- b- h- e- r- e- d- i- t- a- t- e- r- e- p- e- l- l- u- n- t- . N- o- s- ū s- e- q- u- e- n-
t- e- s- p- a- t- r- e- s- n- r- o- s- i- n- f- a- m- i- a- e- o- s- n- o- t- a- m- . & i- n- f- a- m- e- s- e- e- c- e- n- s- e- . m- . q- u- i- a- i- n-
f- a- m- i- e- m- a- c- u- l- i- s- a- s- p- s- i- s- u- n- t- . n- e- c- e- o- s- q- s- l- e- g- e- s- s- c- l- i- r- e- i- c- i- u- n- t- . n- o- s- i- n- t- e- s- t- i-
m- o- n- i- ū s- u- s- c- i- p- e- r- e- d- e- b- e- m- . E- o- s- a- u- t- ē s- a- n- g- u- i- n- e- o- s- d- i- c- i- m- . q- s- d- i- u- n- g- &
s- c- l- i- l- e- g- e- s- s- a- n- g- u- i- n- e- o- s- a- p- p- e- l- l- a- n- t- . & i- n- h- e- r- e- d- i- t- a- t- e- s- u- s- c- i- p- i- u- n- t- . n- e- c-
r- e- p- e- l- l- e- r- e- p- o- s- s- u- n- t- . T- a- l- i- ū e- n- i- ū n- c- t- i- o- n- e- s- . n- e- c- l- e- g- i- t- i- m- e- s- u- n- t- . n- e- c-
m- a- n- e- r- e- p- o- s- s- u- n- t- . s- s- u- n- t- r- e- p- e- l- l- e- n- d- e- . Q- u- i- s- q- s- g̃ n̄ ē l- e- g- i- t- i- m- e- c- o-
u- n- c- t- . T- a- b- s- q- d- o- t- a- l- i- t- i- t- u- l- o- & s- i- n- e- b- e- n- e- d- i- c- t- i- o- n- e- s- a- c̄d- o- t- i- s- o- s- t- a- e- e- c- o- p- u-
l- a- t- . s- a- c̄d- o- t- e- s- t- l- e- g- i- t- i- m- e- ū n- c- t- o- s- c- r- i- m- i- n- a- r- i- . t- i- n- e- o- s- t- e- s- t- i- f- i- c- a- r- i-
m- i- n- i- m- e- p- o- t- e- s- t- . q- m̄ o- m̄ i- n- c- e- s- t- i- m- a- c- u- l- a- p- o- l- l- u- t- . i- n- f- a- m- i- s- ē . & a- c- c- u-
s- a- r- e- s- u- p- d- i- c- t- o- s- n̄ p- m- i- t- t- i- t- . N- o- n- s- o- l- ū a- u- t- h- i- r- e- i- c- i- e- n- d- i- f- i- . & i- n- f- a- m- e- s-
e- f- f- i- c- i- u- n- t- . s- e- t- i- a- o- m̄ i- s- e- i- s- o- s- e- n- t- i- e- n- t- e- s- . Q- d̄ n- u- l- l- i- l- i- c- e- a- t- d- e- p- p- a- c- o- g- n- a-
i- n- c- o- p- u- l- a- t- i- o- n- e- f- i- d- e- l- i- ū . g- e- n- e- r- a- t- i- o- n- ū n- u- m- e- r- ū t- i- o- n- e- u- i- u- o- r- e- d- u- c- e- r- e- .

1.
Exempla Calisti
v. p. fr̄ib; & gal
i. s. m. u. r. i. s.
u. l. l. i. . 4.
a. p. . 1.

11.
Ex. p. e. t. Wormac.
Cap. 11.

- viii De pbris depositis. & sic occisus. x De pbris q̄ sine orario occidunt.
 xi De pbro int̄fecto ad quē ei cōpositio p̄tineat. Itē cōmissio.
 xii De illis q̄ p̄insidias homicidiū p̄petrauerunt. xiii Itē de homicidio spon
 xiiii De eadē re. xv De homicidio n̄ sponte cōmissio. xvi De eadē re.
 xvii De illo q̄ domino suo p̄cipiente homicidiū fecerit.
 xviii De illo qui seruū suū int̄fecerit. Iuerunt.
 xix De femina que infurore suo ancilla suā uerberauerit. & sic perierit.
 xx De eadē re. xxi De illis q̄ in opere necessario casu homicidiū p̄petra
 xxii De eadē re. xxiii De illis q̄ in publico bello homicidia cōmittunt.
 xxiiii De illis q̄ de homicidio sunt infamati. sine gauerunt. Scidia cōmittunt.
 xxv De infano si homicidiū p̄petrauerit. xxvi De illis q̄ ueneficio homi
 xxvii De illo p̄ cui delationē aliq̄s int̄fectus fuerit. In iure suis submouendi.
 xxviii Q̄ d̄ tria genera sūt homicidarū. xxviii Q̄ d̄ homicide ab eccl̄astica cōmu
 xxx De eadē re. xxxi De illis quorū cōsilio homicidia fiunt.
 xxxii De illis q̄ p̄ uindicta parentū homicidia cōmittunt. I fr̄icidis.
 xxxiii De illo q̄ p̄p̄t cupiditatē iudeū int̄fecerit. xxxiiii De parricidis &
 xxxv De eadē re. xxxvi De illis q̄ infantes suos n̄ sponte int̄ficiunt.
 xxxvii De illo q̄ uxore legitimā sine iudicio int̄fecerit. xxxviii De eadē re.
 xxxix De eadē re. xl De eadē re. xli De uxore mariti mortē cōsiliante.
 xlii De hoc si plures unū impugnauerint. xliiii De uindicta n̄ p̄hibenda.
 xliiii De illis q̄ p̄ baptismū capitalē p̄tuler̄ sententiā. I ordine cessare debet.
 xlv De illis q̄ in fractione idolō occisi fuerint. I homicidiū fecerit. ab
 xlvi De eo q̄ matrē suā occiderit. q̄l̄t penitere debet. xlvii Si q̄s clericus
 xlviii De eo si q̄s in hostē extra paganos dimicans int̄ficiat captiuos xp̄ianos.
 xlviii De eo q̄ xp̄ianū mancipiū seduxerit. & sic uendiderit.

Explicit h̄ capitula. Incipit Liber .vi. de homicidiis spon
 te. & n̄ sponte cōmissis. & de parricidis. & de fr̄icidis. & de illis q̄ ux
 ores legitimas. & seniores suos int̄ficiunt. & de occisione eccl̄asticorū.
 & de observatione. & de penitentia singulorū. Siquis spontanea uolunta
 te homicidiū p̄petrauerit. iuxta decreta melciadis pp̄ & triburiensis
 eccl̄ie statuta talem penitentiā accipere debet. D. F. B. E. T.
N P R I M I S U T L I C E N T I A M N O N
H A B E A T E C C L I A M I N T R A N D I. I L L O S P R I M O S X I
dies. nudis pedib; incedat. & nullo uehiculo utat̄. In laneis uestib;

in diebus. quod & factum displicet. & in futurum fieri prohibem. quia plus causa oriolandi esse dinoscitur. quam supplementum catholice legis. Et nullus christi-
anum dum sancta loca preuerentia petierit. alienum publice potestatis banno
recipimus namque ut nullus christianus preuerentia ecclesiam ibidem asstringat. peti-
tibusque manendo indeque revertendo alicui publice potestatis banno ibi-
dem asstringat. ne forte dum ad ecclesiam causa orationis properat. per bannum
impediatur. pro salute anime deuote insistere. **EXPLICIT LIBER. xiii.**

INCIPIT CAP. LIBRI. xiiii.

Inno uitetur.

Quod crapula multum sit christianis contraria. **ii.** Et malum ebrietatis omni-

Quod episcopi & eorum ministri crapula & ebrietate non debeant grauari.

De eadem re. v. De eadem re. vi. De eadem re. peniteat.

Quales omnius sacerdotum epulis inter esse debeant. **xiii. De eadem re.**

De eadem re. x. De eadem re. xi. Qui ebrius fuerit. ut ordo patitur.

Quod uino inebriari non liceat. sed fugiendum sit.

De illis qui per ebrietatem uomitum fecerint. xiiii. De eadem re.

De illis qui per superbiam alios inebriant. xvi. Quod fugienda sit ebrietas.

De ebrietate. xvi. Incipit LIBER. xviii. de

crapula & ebrietate & de penitentia eorum
Quod crapula multum sit christianis contraria.

NIHIL SIC CONTRA

RIVUM EST HOMINI CHRISTIANO QUOD
crapula & ebrietas. sic ait dominus in euangelio.
Videte ne grauentur corda uestra in crapula &
ebrietate. Et malum ebrietatis omnino uitetur.

Magnum malum ebrietatis. unde omnia uicia
pullulant. christianis modis omnibus ca-
uere precipimus. Qui autem hoc uitare nolue-
rit. excommunicandum esse decretum. usque ad grauam emendationem uari.

Episcopi & eorum ministri crapula & ebrietate non debeant gra-
uari. ministri non debent comessationibus & uinolentis nimis incubere. sed
considerent sententiam domini dicentis. Attendite ne grauentur corda uestra in
crapula & ebrietate. Moderate enim cibum & necessarium sumptum sumite.
& iuxta apostolum. sobrii estote & parati ad seruiciu domini. De eadem re.

x t nemo extra canones eē psumat. xi De imperatoria lege.
 xii Q uando canonica uentilant nisi sint religiosi laici n̄ int̄ sint.
 xiii Et laici in synodo nisi clericis iubentib; docere n̄ audeant. smonitio regū.
 xiiii Et ppl̄s docendus sit n̄ seq̄ndus. xv De illo q̄tra decretū op̄i ueneru.
 xvi Admoneat̄ unpr̄ ut ostitutis aplice sedis obtēperet. xvii Generalis am
 xviii Alia ammonitio p̄ncipū. xviii I tē ad hortatio p̄ncipū.
 xix Qualit̄ studendū sit regib; sac̄dotū t̄ ppli peccata ulesci. xxi Unde sup̄.
 xxii Q d̄ multox solam sit. si prudentes uiri regib; adherant. I runt.
 xxiii Et regū aduersariu excomunicent̄. xxiiii De illis q̄ p̄ncipi n̄ obedie
 xxv De illis q̄ in aduersitate p̄p̄e gentis aut patrie culpabiles inueniunt̄.
 xxvi Et nullus p̄sumat p̄ncipe uiuente aliū eligere regē.
 xxvii Et nemo intendat in interitū regis. xxviii De fidelib; regū. I gant.
 xxix De regū sobole. xxx Q d̄ q̄c̄qd̄ cōmot̄ anim̄ fecerit. hoc iustū putet.
 xxxi Q d̄ laici p̄bros q̄ eccl̄as illox tenent. n̄ aliud qm̄ diuinū officū facere co
 xxxii Et iudei sup̄ xp̄ianos n̄ ponant̄. I de tribulationes patit̄.
 xxxiii Q d̄ sc̄a eccl̄a unū patrē habeat in celis. xxxiiii De illo q̄ p̄ catholica fi
 xxxv De heredib; si iussa testatoris n̄ impleuerunt. ut ep̄s adimpleat. I runt.
 xxxvi Et laici qm̄uis religiosi eccl̄astica n̄ disponant. smes sc̄are ^{placitū} una die c̄dire
 xxxvii De illis q̄ res eccl̄e a regib; petunt. xxxviii De eo si ep̄s eccl̄asticū & co
 xxxviii De regib; bene regentib;. xl De eadē re. xli De paciencia regū.
 xli De delictis regū seu exemplis. xlii Q d̄ reges legib; teneant̄.
 xliii De disciplina regū in eccl̄a. xliii Cur d̄s alios ad lib̄tatē alios aut̄ ad
 seruitutē discreuisset. **F A C I L I V S C A P. I N C I P I T L I B R U S X V.**

De imperatorib; De p̄ncipib; De reliquis laicis.
 Ep̄i impositā adō sibi curā in pplis p̄tegen
 dis. **H O M A O B I L I G A N T**
P I S C O P I I N P T E C T A
D I S P O P V L I S A C D E F E N D E N D I S. I o
 positā adō sibi curā n̄ ambigant. Ideoq; dū
 c̄spiciunt iudices ac potentes pauperū ob
 p̄ssores existere. p̄us eos sac̄dotali ammo
 nitione redarguant. & si atēpserint em̄da
 re. anathematizent̄. De illis q̄ in episcopus
 t si quis quēlibet ex poliaue p̄dā fecerint.

1
 Execl̄ Tole
 rano. v. Cap.
 xxxii.

11
 Execl̄ Carthag.
 Cap. viii.

cutu

(Lagunoffu) $\overline{xx}$

- xvi De falso testimonio qd capitale sit crim. / synodo accusant.
- xvii Vt falsi testes a comunione nisi penituerint sint submouendi.
- xviii Vt falsus testis put crimē qd obposuit puniat. xviii De ingenuis si in
- xix Vt testes ad testimonium recipiant. qd accusator ad domo sua pduxerit.
- xx Vt nullus clericus ad iudiciū scilicet alium clericū accusare psumat.
- xxi Vt nullus iudex secularis aliquē ecclesiasticū distringere psumat.
- xxii Vt omēs cause p auctoritatē ueritatis uentilande sint. / dicibus.
- xxiii De clericis in falso testimonio ductis. xxv De iudicib; xxvi De pñsui
- xxvii De uerbosis iudicib; & elatis. xxviii De pñmo remunerationis.
- xxix De cooꝑssorib; pauperū. / qd qd pponant in questione.
- xxx Vt iudex n̄ p̄s obuiet sua sententia litigantib; quādiu ipsi habent ali
- xxxi Vt n̄ idē sint accusatores & iudices & testes & accusati.
- xxxii Vt q̄ facile litigat & accusat. ei accusationē nullus accipiat.
- xxxiii Vt ep̄s accusatores fr̄m excomunicet. / ores in testimonium assumant.
- xxxiiii De illis q̄ ducti fuerint fr̄ib; falsa crimina obieciisse. / obtinui & fideli
- xxxv De illis testib; q̄ aliquē ex sacro ordine accusare p̄ceptant. & ut q̄q;
- xxxvi Vt nullus secularis alicui ex clero uī inferre psumat.
- xxxvii Qd mariti uxores suas ex suspicione accusare possint. / xlii c. i. v.

cap. incipit lib. xvi. De accusatorib; De iudicib;
de defensorib; de falsis testib; & de penitentia singulorū
De rectorib; eccliarū. ne p̄cipites sint in dictandis sen
tentis.

VOMOPERE PRECAVE RE DEBENT RECTORES ECCLARVM.

& qui publica iudicia exercent. ut in dictandis sententiis nullatenus leuitate aut furore ducti sint p̄cipites. s̄ causis p̄us diligentē uentilatis. cū res que igno
tabat plenit̄ ad noticiā uenerit. tē diuina & huma
na lex resoluat. & scdm qd ibi institutū ē. remota

gloria u acceptance definitiua p̄ferat sententia. Hunc ē qd moyses querelas ppli semp ad dñm tabnaculū ingressus. referebat. & iuxta qd dñs imperabat iudicia p̄ponebat. nimirū nos instituens. ut n̄ ex corde nrō. s̄ ex p̄cepto diuino. ad p̄nationis t̄ iustificationis sententia p̄feram. Vt comites & iudices p̄iudicio munera n̄ accipiant.

101
(od. 1022)

- l iii De mulierib; que partu suos occulte int'ficiunt. l iii De eadē re.
 l v De eadē re. l vi De eadē re. l vi De sodomitico peccato.
 l vii De illis q̄ceptū excutiunt. l vii De illis q̄ infantes suos opprēserint.
 l viii De patre & matre q̄ filios suos apud se mortuos inuenerunt.
 l x De illis feminis que aborsū fecerunt. **EXPLICIT Vñ CAP. INCIPIT LIB. XVII**
 de fornicatione & incesto diuersi generis. & de penitentia & correcti-

one utriq; sexus. & diuise etatis.
 De muliere que cum duobus frīb;
 . F O R N I C A T A E S T .

V I E R S I D V O B;
FRIBVS NVPSERIT. ABICIAT
 usq; admortē. uerūtamē in exitu
 pp̄t misericordiā si p̄miserit qd̄ facta
 incolomis hui' diuisionis uincula
 dissoluat. fructū penitentie asq̄t.
 & cōmunio ei cecidat. Qd̄ si defecerit

rit uir aut mulier intalib; nuptiis. difficilis erit penitentia inuita
Siqua mulier duos fr̄s. aut siq̄s uir duas De eadem re. & p̄manenti.
 sorores duxerit. acōmuniōne separent usq; admortē. In morte p̄-
 mūa uaticū accipiant. De illo q̄cū duab; sororib; fornicat' ē. quarū una

Qui dormierit cū duab; sororib; & una ex illis antea uxor uxor fuerat.
 fuerit. neutrā ex ipsis habeat. nec ipsi adulteri ūqm̄ diuigio copulent'.

In lectū mariti De illo q̄ se ignorante cū sorore uxoris sue fornicat' est.
 absente uxore sorore uir uxoris. qm̄ ille uxore suā putans dormiuit
 cū ea. Sup hoc uisū ē. si ipse p̄secutuat' uerā hoc pbauerit. qd̄ in seius
 fecerit hoc seclus. penitentiā qd̄a que sibi indicata fuerit agat. legi-
 timū suū diuigiū habere p̄mittat. illā digna uindicta affligi. & in eū

Siq̄s cū duab; sororib; fornicat' fuerit. De eadē re. & nū diuigio p̄uari.
 & soror sororē ab eodē antea stuprā nescierit. t̄ si ipse sororē ei qm̄ antea
 stuprāuit n̄ intellexerit. si digne penituerint. & si se continere n̄ ualuerint.
 p̄ annos vii diuigia illis n̄ negent'. Si aut n̄ ignorauer'. Sq; admortē adiugio

Siq̄s cū duab; sororib; fornicat' fuerit. uir De eadem re. & abstineant.
 dieb; uite sue p̄nit'. Soror aut que de alia sorore nesciuit. licentiam

.I.
 Exord. h̄o
 cesari. Cap. i.

.II.
 Exord. Martini
 pp̄. Cap. viii.

.III.
 Exord. Aurelii
 Cap. vi.

.IIII.
 Exord. Iuliani
 Cap. xiii.

V.
 Exord. Iulii
 Cap. viii.

VI.
 Exord. Iulii
 Cap. x.

- viii De illis infirmis. q̄dū penitentiā petierunt. & ante quā s̄c̄dos ueniat. offi
 x De eadē re. xi De eadē re. *Leu oris amittunt.*
 xii De illis q̄ multima egritudine penituerunt. & max recciliati fuerunt.
 xiii De illis q̄ in periculo s̄t ostituti. ut ep̄o suo osulto p̄br eos recciliet.
 xiiii De infirmis. in periculo mortis ostitutis. *Inerunt.*
 xv De quoda q̄ xpm negauerat qm̄ in extremis uaticio libat' ē. *Imitatis de ue*
 xvi Ut p̄br de occultis peccatis iussu ep̄i penitentes recciliat. *Isperationē infir*
 xvii De penitente si in ipsa penitentiā de corpore exierit. & recciliari desiderat.
 xviii Ut q̄nta feria ante pascha penitentib; sit remittendū. ante autē. si adde
 xiiii De illis q̄ in ecclā q̄ in ecclā remitti peccata n̄ crederunt.
 xx Qd̄ infirmus om̄i hora cibū sumere liceat. *Ultima penitentiā sit deneganda.*
 xxi De illis s̄c̄dotib; q̄ morientib; penitentiā denegauerunt. *xxii Qd̄ nulli*
 xxii De penitentib; q̄ in infirmitate eucharistiā acceperunt.
 xxiii De penitentib; subito mortuis. *ExPLICIT Vñ. CAP. De ultima uersio*

ERA ERGO AD

DŌN CŌVERSIO IN VLTIMIS POSITORŪ

m̄te potius ē estimanda qm̄ tēpore. p̄pheta
 hoc talit̄ asserente. Cū uersus ingemueris.
 tē saluus eris. Cū ḡ dñs sit cordis inspector.

q̄ uis tēpore n̄ ē deneganda penitentiā postu
 lata. cū illi se obliget iudici. cui occulta om̄ia
 nouerit reuelari. Qd̄ om̄s fidelis in ultimis posit'

iacobus apls in sc̄ificatio oleo in ungui debeat.
 scripsit. Infirmitatē q̄s in uob. inducat p̄bros ecclē.

eū. unguentes eū oleo in nomine dñi. & oratio fidei
 saluabit infirmū. Hoc & apli in euanglō fecisse legunt. & nō ecclē osue
 tudo tenet. ut infirmi oleo ossecrato unguant' a p̄bris. & oratione comitan
 te sanent. Non solū p̄bris uti liceat hoc sacro oleo in suis infirmitatib; . s̄
 ut innocentius papa describit. etiā om̄ib; xp̄ianis uti liceat eodē oleo.
 in sua aut suoe necessitate unguendo. Qd̄ tam oleū. n̄ nisi ab ep̄is liceat
 ēfici. Hā qd̄ att oleo in nomine dñi significat oleo in nomine dñi osse
 rato. T̄ certe q̄a etiā unguant infirmū. nom̄ dñi sup eū inuocare debent.
 Et si in peccatis sit. dimittent ei. Multi pp̄t peccata in animā facta.

II
 Exdecr Calisti
 pp̄.

cxxv De illis q̄ xp̄iana mancipia captiuauerunt. cxxvi De illis q̄ arcā preui sui
 cxxvii De illis q̄ libidinosē obtreāuerunt puellā aut mulierē. *Incenderunt.*
 cxxviii De illis q̄ in balneo cū mulierib; se lauerunt. *In his diebus.*
 cxxviii De administratione synodochn & decime. cxi *U t femine m̄struat n̄ offerat.*
 cxi De illis feminis que ante mundū sanguinē eccl̄am intrant. & que nupserunt
 cxli Q d̄ monachi sc̄larib; penitentiā dare n̄ debeant. *Sc̄ia int̄rogent. Sc̄ione.*
 cxlii *U t penitentes ante pactā penitentiā n̄ rec̄ciliēt. Sc̄causa dare p̄sumant.*
 cxliiii De illis q̄ ad ōfessionē ueniunt necesse ē. ut p̄mū deluore inuidie & auari
 cxlv De illis q̄ solido peccata sua ōfitenda ēē ōfirmant. *Sc̄onē. qm̄ peccata remis*
 cxlvi De illis q̄ accipiunt penitentiā & plus desiderant tēporis ōstituti expleti
 cxlvii Q d̄ sc̄dm canonū & penitentialiū statuta penitentie dandę sint.
 cxlviii *U t nullus iniustas m̄suras. & pondera iniusta. & acuib; n̄ olaudata. lucri*
 cxlviii De matre que infan̄tē suū iuxta ignē posuerat. & sua negligentia mortuē.
 cli De ordinatis si ante t̄p̄ ordinationē in criminalib; peccat̄ dephensi fuerint.
 cli De uiris ordinatis quoe occulta peccata s̄t. *Sp̄ publice fiat. si p̄uatim.*
 cli De illis feminis que m̄truosū suū sanguinē & sem̄ uiri sui & testā hominis
 cōbusserūt. & hęc om̄ia uiro suo adpotandū dederunt. *Inupserunt.*
 cliiii *U t nullus alius p̄sumat penitentiā dare t̄ ōfessionē audire. n̄ ep̄s aut pbr.*
 cliiii *Itē excedē. clii De tēporib; q̄b; se retinere debeant coniugati ab uxorib;.*
 clii De femina que sponte filiū suū occiderit. clii De illis q̄ in dñico die
 clii De illis q̄ ōfessa iterant. clii De penitencia fidelū. ut ōfessio cor̄ n̄
Explicit capit̄. Incipit liber xviii. qui rector uocat.

& medicus. q̄ correctiones corporū & ani
 marū medicinas plenē continet. & docet
 unūquēq; sac̄dotē etiā simplicē qm̄ t̄q̄
 lit̄ unicuiq; succurrere ualeat. ordina
 to t̄ sine ordine. pauperi. diuiti. pue
 ro. m̄uēni. sen. decrepito. sano. infir
 mo. in omni etate. in utroq; sexu.

Quo tēpore pbr̄i plebiū canonica auct̄
 oritate discordantes ad pacē. & delinq̄n
 tes ad penitentiā compellere debeant.

BDOMAOA
PRIORI

f. peniten
 tiali roma

viii
x.

De gl'a scōe p' iudiciū. c. viii. Q' d' definito iudicio incipiat eē sēlm nouū
C' ontra eos q' dicunt. si p' factū iudiciū erit. oflagratio mun. & t'ra noua.
di. ubi tē eē potuer' scī. q' n' attingant flāma incendū. Ex l'ic'io cap.
Incipit liber.

xx. q' speculationū lib' uocat'. Speculat' enī de p'udentia &
destinatione diuina. & de aduentu anti christi.
de r' operib'. de resurrectione. de die iudicii.
de infernalibus penis. de felicitate perpetue
uite. Quod anime humane inter ceteras cre
ATORAS AB INITIO. N. O. H.
S. I. N. T. C. R. E. A. T. I. F.

N I H I L A S H O M I
N O H O N E S S E D I C I O N S A B I N I C I O
ut ceteras intellectuales naturas. nec
semel creatas ut origenis fingit. neq;

.1.
Augustin' dicit

cū corporib'. p' coitū seminari. sic luciferiani & cyrillus & aliq' latinoe.
p'sumtes affirmant. q'si nature o'sequentia seruiente. s' dicim' corp'
tantū p' uigū copulā seminari. di' ū iudicio coagulari inuulua. &
fingi atq; formari. Formato etiā corpore. animā creari & infundi.
ut uiuat in utero homo ex anima o'stans & corpore. egrediat' q; uiuū
ex utero. plen' substantia. Creationē ū anime solū creatorē omniū nosse.

N on duas animas Q' d' due anime n' sunt in uno homine ut q'dā dicit s' unatū
et dicim' in uno homine sicuti q'dā iacob & alii syro. disputatores
scribunt. ut una anima sit de q' animet' corp'. & inmixta sit sanguini.
& altera spīzalis que rationē ministrat. s' dicim' uia eē eandeq; ani
mā in homine. que & corp' sua societate uiuificat. & semetipsā sua
ratione disponat. habens in se libtate arbitriū ut in sua substantia eli
gat cogitationē qm' uult. Q' d' solū homo habeat animā substantia uam.

ii
l'c' aug.

S olū hominē credim' habere animā substantiā. ex q' corp' uiuit. &
rationē suā & ingēnia ueracit' tenet. Neq; cō corpore morit'. sic
arab' assertit. neq; p' modicū int' uallū sic yhenon. q' substantia l' uiuit.

iii
l'c' aug.

P ecudū anime n' substantiaue ut p' coitū anime cū d' n' morte finiunt'.
s' cū ipsa carnis uiuacitate nascunt'. & cū carnis morte finiunt'.
Et ideo nec ratione regunt' sic plato & alexander putant. s' ad omia

iiii
l'c' aug.

De liberis quomo xxvii D e l'opu feminis.

Sdo cōponuntur. xxx. De pegrinis

i Siq̃s liberū pūlū pūlū xxxi D e illoz mīfectione.

ii S i sanguine effuderit

iii S i manū intecerit.

iiii S i uenā pūlū pūlū.

v S i ossa tulerit.

vi S i ceruella appareat.

vii S i funibz ligauerit.

viii S i uī implexauerit.

ix S i oculū euerit.

x S i manū euerit aut

q̃n l'pedē absciderit.

xi D e pollice i ceteris di

gitis q̃n cōponant.

xii D e brachis tūspūmē.

xiii D e nare.

xiiii D e aure.

xv D e labis. J tentis

xvi D e dentibus.

xvii D e deripapiedis

xviii D e de equo pīctis

xix D e de scila pīctis.

xx D e inigne pīctis

xxi D e sagitta toxicata.

xxii D e potione mortifer.

xxiii D e hostilitē cinctis

xxiiii D e mīnē cinctis.

hostili manu.

xxv D e pūlū pīgnore ob

xxvi D e q̃d

manestodal dicat.

xxvii D e plaga claudicatōnē

xxviii D e mīfectione libri

Thomū

De liberis qui p manū

dimissi sunt quomo

do cōponant.

De seruus q̃n cōponam

Otur.

i Enupūl i ceteris pībendis.

ii S i q̃s t' hoc se ingesserit.

iii D e minoribz pīctis.

iiii Vt liberū sine mortali

crimine n̄ liceat inser

uire. De uxoribus &

causis que sepe oīn

Sunt.

i S i q̃s cū uxorē alteri &

ii D e seruus q̃ hoc omiserit.

iii S i pīct libidine manū in

reuerit. J eleuauerit.

iiii S i indumta sup genua

v D e discriminalibus

vi D e raptione uirginū.

vii S i q̃s uiduā rapuerit.

viii D e fornicatione cū libi.

ix S i seruus cū libera formi

cauerit. J eauerit.

x S i cū manumilla formi

xi S i cū uirgine que mīnūm

xxii S i cū ancilla alteri.

xxiii S i cū ancilla uirgine.

xxiiii S i uxorē pīctā dimiserit.

xxv S i sponsa n̄ acceperit.

xxvi S i alteri sponsa rapuerit.

xxvii S i dēpmissionē fraudauerit.

xxviii D e auorso p potione.

xxviii Vt modo de auorso.

xx D e aueregeldo.

xxi D e dunturmo dolore parentū.

xxii D e debilitate auorsi.

xxiii D e auorso ancille ut sup.

De f u r t o.

i S i liber furtū fecerit.

ii S i in pēla furauerit.

iii S i maiore pecuniā furauerit.

iiii S i lib liberū furauerit.

v S i seruus liberū furauerit.

vi C ur nocturno tēp capē infurt.

vii S i fālienū seruū ad furtū suaserit.

viii S i q̃s nesciens de fure aliq̃d pparauit.

ix S i aurū l' species reliqs. Jru

x S i occulte alimū animal itfec.

xi S i casu occiderit alienū animal.

xxii D e tintinnabulo.

xxiii D e horto.

xxiiii D e furtina pē cōparata.

xxv l tē ut sup.

xxvi D e custodia furtiue rei.

xxvii D e cōpositione alatrone.

xxviii Vt sacramta n̄ cito fiant.

xxviii D e falsa suggestionē.

xx D e accusationē serui alteri.

De incendio domorum.

i D e inuisione ignis pībē.

ii D e scoria liberi. J ciorū

iii D e culminis eiectione pīctis

iv D e igne immisso cetero.

v D e dissipatione domus.

De liberis quomo xxvii De leopu feminis.

do coponuntur. xxx. De pegrinis

1 Siq liberu pueru pui xxxi De illoz mtectione.

ii Si sanguine effuderit

iii Si manu iniecerit.

iiii Si uena puerit.

v Si ossa tulerit.

vi Si ceruella appareat.

vii Si fimb, ligauerit.

viii Si ui implexauerit.

ix Si oculu eruerit.

x Si manauerit aut

yn' l'pede absceder.

xi De pollice i ceteris di

gitis qm coponant.

xii De brachis inspinet.

xiii De enare.

xiiii De aure.

xv De labus. J centis

xvi De dentibus.

xvii De deripapiedis

xviii De de equo piedis

xviiii De de scala piedis.

xx De igne piedis

xxi De saguta toruata.

xxii De potione mortifer.

xxiii De hostilit cinctis

xxiiii De muns cinctis.

hostali manu.

xxv De pui pignore ob

xxvi De qd

unaneftodal dicunt

xxvii De plaga claudet qm

xxviii De mtectione libri

Thomus

De liberis qui p manu

dimissi sunt quomo

do coponant.

Deseruisqm coponam

1 Otur.

1 Enupui icelli phibendis.

ii Si qd hoc se ingesserit.

iii De minorib, psonis.

iiii Ut liberu sine mortali

crimine n liceat inser

uire. De uxoribus &

causis que sepe otn

1 S gunt.

1 Siq cu uxore alteri acu

ii De seruus q hoc omiserit.

iii Si ppe libidine manu in

iecerit. J eleuauerit.

iiii Si indumta sup genua

v De discriminalibus

vi De raptione uirginu.

vii Siq uidua rapuerit.

viii De fornicatione cu libi.

ix Si seruus cu libera formi

cauerit. J cauerit.

x Si cu manumissa formi

xi Si cu uirgine que mnyph

xx Si cu ancilla alteri.

xxi Si cu ancilla uirgine.

xxii Si uxore ppa dimiserit.

xxiii Si sponsa n acceperit.

xxiv Si alibi sponsa rapuerit.

xxv Si de pmissione fraudauerit.

xxvi De auorso p potione.

xxvii Vario modo de auorso.

xxviii De aueregeldo.

xxix De diuturno dolore parentu.

xxx De debilitate auorsi.

xxxi De auorsa ancille ut sup.

De f v r t o.

1 Si liber furtu fecerit.

ii Si in eccla furauerit.

iii Si maiore pecunia furauerit.

iiii Si lib liberu furauerit.

v Si seruus liberu furauerit.

vi Cur nocturno tpr capto infurt.

vii Si alienu seruu ad furtu suaserit.

viii Siq nesciens de fure aliqd sparauit

ix Si auru l' species reliqs. Jru

x Si occulte alinu animal itfec.

xi Si casu occiderit alienu aymb

xxii De tintinnabulo.

xxiii De horto.

xxiiii De furtina re coparata.

xxv l te ut sup.

xxvi De custodia furtang rei.

xxvii De copositione alatrone.

xxviii Ut sacramta n cito fiant.

xxix De falsa suggestione.

xxx De accusatione serui alteri.

De incendio domoru.

1 De inuisione ugnis pndet.

ii De scoria liberi. J cioru

iii De culminus electione etlusi

iiii De igne immisso extincto.

v De dissipatione domus.

Mulier si sine licentia de muliere si sine licentia uiri sui uelū sibi imposuerit.

mariti sui uelū incaput miserit. si uiro placuerit. recipiet eā iterū in

Ngathosa latrice p̄sentū quēsta ē maritū suū. De eadē re. Iugū

stra uoluntatē suā in monasterio urbici abbatis ēē cūuersū. Qd quia

adeidē abbatis culpā & inuidiā n̄ ē dubiū p̄tinere. experientis tūg

p̄cipim⁹. ut diligenti inq̄sitione discutiāt. ne forte cū eī uoluntate ē

uersus sit. t̄ ipsa se mutare p̄miserit. Et si hoc repererit. & illū in mo

nasterio p̄manere p̄uideat. & hunc sic p̄misit mutare cōpellat. Si ū

nihil horū ē. nec qdā fornicationis crim̄ p̄pt̄ qd uiro licet uxore relin

quere. p̄dictā mulierē cōmisisse cognouerit. nec illis ouersio uxori

relict̄. in seclō fieri possit p̄dicationis occasio. uolum⁹ ut maritū suū

illi t̄ siū tonsurat⁹ ē reddat. omī excusatione cessante. Nā excepta

fornicationis causa. uirū uxore relinquere nullaratione cedit.

quia p̄quā cōpulatione iugū uiri atq; mulieris unū corp⁹ efficit.

n̄ potest ex parte ouerti. & ex parte in seclō manere. De regina thiet

Scripsit nob burga. quē causa religionis aregia dignitate discedere uoluerat.

thietburga regina. regia se uelle dignitate seu copula exui. &

solā p̄uata uita ēē cōtēta desiderare. Cui nos scripsim⁹. n̄ hoc aliter

fieri posse. nisi eandē uitā coniux eius lotharius elegerit. Et post pauca. De

retroacta cōuersa thietburga n̄ debet ulterius ad iteratā responsionē p̄uocari. Id

q̄a bene semel definitū. & in p̄positis iuramentis deliberatū. nulla debet iteratione. nisi

fortassis ubi fuerit maior auctoritas retractari. De lothario rege q̄ uxore suā in

Verū sic multoq; relatu didicim⁹. lothari⁹ rex uentū celebrare discustodia detinebat.

ponit. & thietburgā reginā examini p̄p̄o & iudicio subicere meditat⁹. Et si q̄d eā

p̄stigijs falsitatis sue potuerit exhibere. q̄si n̄ fuerit legitima sua uxor.

uult eā penit⁹ ase sequestrare. Sin autē. uult eā tāqm̄ p̄p̄ā uxore di

mittere. & deinde quasi mechata fuerit. in simulare. atq; p̄ hoc ho

minē suū. & hominē thietburgē ad monomachiam impellere. & si

homo ipsius regine ceciderit. disponit hanc sine delatione p̄imere.

Quē quantū sunt omī diuine legi straria. magnitudo prudentis ur̄

credim⁹ iā aduertit. De singulari certamine qd lothari⁹ molit⁹ ē str

Monomachia ū in lege n̄ assumim⁹. quā thietburga uxore suā.

p̄ceptā fuisse n̄ reperim⁹. Quā licet inisse quosdā legam⁹. sic sc̄m

dauid. & goliā sacra p̄dit hystoria. nusqm̄ tam ut p̄lege teneat ali

xl vii
Ex decr. apd cōpen
diū. Cap. vi.

xl viii
Ex reg. Greg.
ad aduersū notariū.
Cap. lxxv.

xl viii
Ex p̄p̄a Nicolai
pp̄. Ad karoli
regē.

l
Ex eode
eplā.

li
Ex eode.

zu klein

quod habet usque dum impleat debitum. Et si non habet tantum pecunie. se ipsum et uxorē et filios
tradat ad ecclesiam illam in seruiciū usque dum se redimere possit. Hoc p̄mperuū regis et iudicis fiat.
Nulla pecunia in usu ecclē ipsius ubi pontifex fuit ibi sit firma tunc usque in p̄petuū. Et si ep̄s
etiam aliquē culpabilis apparet. n̄ p̄sumat eū occidere q̄a sumus pontifex ē. s̄ mallex eū ante
regē et ducē aut ante plebē suā. Et si cunctis criminibz negare n̄ possit. tē scdm̄ canones ei iu
dicet. Si talis culpa ē ut deponat. deponat aut exiliet. De homicidio. de fornicatione.
de offensu hostili. si infra p̄uincia munitos mutauerit et eos p̄dere uoluerit q̄saluare
debet. p̄ his culpis dānet. Ita. requirat ep̄s ciuitatis illi cū offensu regis et ducis. Velut nolit.

xi

Si ep̄s scimoniale hoc ē dō dicatā de monasterio t̄erit. et ea si in iugiu duxerit et legē ecclē
tam reddat eā ad illud monasteriū unde eā tulit. et ponat ad illud monasteriū dupliciter sic
solet p̄ponere q̄ alienā rapit sponsā. Scimus illū crimini ēē obnoxii q̄ alienā sponsā rapit
quantomagis ille obnoxius ē crimini q̄ xpi usurpauit sponsā. Et si noluerit em̄dare et red
dere. expellat de p̄uincia. dicente ap̄lo. aufer te malū et uobis met ipsis. Et iterū. Tradere hui
modi sitang minteritiū carnis. ut sp̄s saluus sit indie dñi n̄i ihu xpi. Imo et tranca femina.

xii

O et p̄bris. diaconibz. et de ecclēasticis ministris. ut nulli p̄bro et diacono liceat habere secū in do
ne p̄ illa occasione decipiat et pollutus offerat sacrificiū. nec plebs p̄i offensione corrumpat et plagā sus
tineat. Ap̄tea q̄ q̄dū sacerdotali fuleunt. et tranca r̄u mulierū in dicta osoria n̄ cognoscant. hac
eis tantū facultate ocessa. ut matres. filias. atq. sorores germanas intra domos suas sepe otine
ant. In his enī nichil secū criminis existimare sedus n̄. tunc p̄mittit. illis etiā

De ceteris causis. p̄bris. diaconibz. et ceteris. ab ep̄is scdm̄ illoz canones
iudicet. Idcirco. Pudent hoc iudex. scdm̄ qd̄ habet donet. De triginta modis. tres modios donet.

xiii

Decolonis et seruis ecclē q̄l̄t seruiciū et q̄l̄t t̄butū reddant. hoc ē agaria scdm̄ estimationē in
et pascuarios soluat scdm̄ usū p̄uincie. Aut decenas legitimas hoc ē p̄tica decē pedes haben
te. Quorū p̄tica intransuerso. xl. in longo arare. seminare. claudere. colligere. t̄bere
et recondere attremisse. unusq̄q. accola adduo modia satonis et colligere semine
colligere et recondere debet. et uineas plantatas fodere. p̄paginare. p̄cidere. uindemi
are.

Reddant fascēs delino. De apibus decimū uas. depullis quorū oua quā
decē reddant.

Palasiticos donent. aut ipsi uadunt ubi eis inuictū fuerit. Angarrus
faciant. usq. quinquaginta leugas. amplius n̄ minent. A decalis dñe is stabulū. fenile gra
mca. uetui

recuperaanda peditum rationabiles acceptant. Et q̄ndo necesse fuerit.
om̄ino cōponant calces furno. Tbi p̄p̄ fuerit ligna et petre. homines faciant. ubi lon
ge fiderint. centū homines debeant expediti. et ademitatē et aduilla ubi necesse fuerit ipsa
calces trahunt. Serui aut ecclē scdm̄ possessionē suā reddant tributa. Opera ū tribz diebz in p̄
romada indūico operent. tres uero sibi faciant. Si ū dñs eis dederit boues et alias res q̄s habent.

om̄ino cōponant calces furno. Tbi p̄p̄ fuerit ligna et petre. homines faciant. ubi lon
ge fiderint. centū homines debeant expediti. et ademitatē et aduilla ubi necesse fuerit ipsa
calces trahunt. Serui aut ecclē scdm̄ possessionē suā reddant tributa. Opera ū tribz diebz in p̄
romada indūico operent. tres uero sibi faciant. Si ū dñs eis dederit boues et alias res q̄s habent.

z klein

Ex eode est.
cui in fua
T. 1. m. 1. f. 1.
Cap. xxxi.

In tranquillitate scē di ecclē infestari. &
pacē fatiā infestari testant fures &
latrones. q̄ ambulant int̄ nos ouina pel
le obūbrati. si lupina int̄cedunt
alienati. seu ante res eccliarū adduc
ti rapiētes. & gregē dñi cū spoliando
lacerantes. De q̄b' saluator i euanglo
cōmemorat. Qui nūc trāt postuū inou
le ouū. ille fur. ē & latro. at q̄ subin
fur nūcū. nisi ut fure. & mactet &
pdat. Q̄b' quāuis hereticos q̄ fide su
rant ecclē designat. tam insecutio
ne furū & latronū turbata monstrat
pacē eccliarū. Ne tab' apls ad philipen

aut elemosinā dare. Elemosina
pro data. i memoria cleroq. nec
pauperū ueniat. S' execrabilis sor
desit. Ben' augustus de talib' hor
ribilē pfert sententiā dicens. He
mo te. s' mortē tuā fidelit̄ redi
mit. q̄ tu te redimere noluisti.
Si aut ille fur & latro uulnerat' ela
bit. & expectatione mortis despe
rat' putat. atq; reconciliari se myste
rus sacro scis habitu corporis & uo
luntate pie intus deperat. dō q; &
sacerdoti uita comite emendatione
& acri cōfite. cōmunionis grām n̄
negam' tribuendā. De illis qui in

Ex eode scilicet
cum in fine
capituli
cap. xxii

Tranquillitate scilicet dei ecclesie infestari. &
pace facta infestari testantur fures &
latrones. qui ambulant inter nos oues in pel-
le obumbrati. si lapina intercedunt
alienati. seu a mte re ecclesiarum adduc-
ti rapientes. & gregem dei cum spoliando
lacerantes. De quo saluator in euangelio
comemorat. Qui intrat postum in ouem
le ouem. ille fur. & latro. atque subintrat.
fur inuenit. nisi ut furem. & mactet &
pdat. Ubi quia uis hereticos qui fide su-
rant ecclesie designat. tam insecutio
ne furum & latronum turbata monstrat
pace ecclesiarum. De tab' apli ad philipen

aut elemosina dare. Elemosina
pro data. in memoria clericorum. nec
pauperum ueniat. & execrabilis sor-
descat. Denique augustus de talibus hor-
ribilem profert sententiam dicens. He-
mo te. si morte tua fidelium redi-
mit. qui tu te redimere noluisti.
Sicut ille fur & latro uulnerat el-
le. & expectatione mortis despe-
rat. putat. atque reconciliari se misere-
coris sacro sancti habitu corporis & uo-
luntate pie mentis deprecatur. deo quod &
accepta uita comite emendatione
est. & fit. communionis gratiam
tribuenda

ses. Videte cas et videte malos opera-
rios. Canes uocau. q̄ n̄ habent uere-
cundia. Malos operarios. q̄ nulla fa-
ciunt q̄ pietati ē ueniunt. Et dñs p̄
pphetā esaiā. Ego dñs diligens iu-
diciū. & odio habens rapinā. Unde
nos q̄ dñs diligit diligentes. & q̄ odit
odio habentes. statum. & iudicam
ut si q̄s p̄ hec euangelica & aplica. at
q̄ p̄phetica ūba & definitionē pac-
catissime synodi inuent fuerit
furtū aut rapinā exercere. & in
so diabolico actu mortē meretur
incurrere. nullū p̄ eo p̄sumat orare.

ut itū ē ab aliq̄b' frīb' de his q̄ in
parabulis suspendunt p̄ suis scelerib'
p̄ cōfessionē dō p̄ actā utrū cadaue-
ra illa ad ecclās deferenda sint.
& oblationes p̄ eis offerende & misse
celebrande. An n̄. Quib' respondet.
Si omnib' de peccatis suis purā cōfes-
sionē agentib' & digne poenitentib'
communio in fine scdm̄ canonicum
uissū danda ē. cur canones int̄di-
cunt eis q̄ p̄ peccatis suis poenā ex-
tēriā p̄soluunt. & cōfiteant. t̄ cōfiteri
desiderant. Scriptū ē enī. Non uir
dicat sibi inuidipsum.

Exe. cit. Monimensi
cap. v.

Handwritten notes in a later script, possibly 16th or 17th century, including the name "Joh. Baptist. Schuler" and other illegible text.

Univ. Bibl.
Würzburg

24

ecclesia t ad anm lra. redierit. ite.
Clericu fugituu. suo epo t bnd suode
creum apostolica sententia restitui.
t excommunicari. unacu illis q ei comu
nicauerunt

et multiplica genera uosq exoripent.
illis q non di uiuant. honori
illis q p cupiditate puru fecerunt
illis q uibentib domus hui puru fecerunt
illis q puru seminaui epi. aut in
cruce clemat. t consecrata.
illis q p uita randa puru fecerunt.

et q aud erit uoce peccatoris. & uolenti
hoc q apostolus spiritu sem teli
est
et eadem re
nol defuitio iniusta soluenda sit
et eadem re
et eadem re
et omni modis euentis sit mendaciu
tem de uirari

Epla

ueniant illi^{so}res scdm sua desideria ambulantes.
 Admonet apli fideles et uocat eos carissimos. qd
 caris nbra uult etcc. eos et uocari. qui uera ca
 ritas e qm uis recte credendo. sobrie q. ac uste
 uiuendo. sep memores sint uerboru. qui p dic
 ta sunt a baptis dñi ihu xpi. Nihil quippe pdest
 fidelib; ut audire. uel legere euangelicam atq
 apostolicā doctrinā. nisi semp in memoria tene
 ant quae audierit. quia uolucres celi in memora
 ligni sps. solent comedere semen qd iuxta uiam
 cadit. et ibi eculeat. Qui dicebant inqt uob. qm
 in nouissimis tēporib; ueniant illi^{so}res scdm desi
 deria ambulantes. Verbis illusorib; id est falsis
 doctorib; quib; iā totus mundus plenus ē omi scī
 apli. ppheta spū tati p dixerit. Quos quoque falsos
 doctores ecclā uocat. qui qd uoce instruant. morib;
 destruunt. Utrilib; u paulus dicit. quia in nouissi
 mis dieb; erunt tēpora periculosa. et erūt homines a
 mantes semet ipsos. Ipsi u illusores sūt. qd dñm deludere
 posse se putant. quos hoc modo redarguit dicens.
 Nolite errare. dñs non iridet. hoc ē. ab ipso deludi
 uel falli potest. qui ipse omnia sciat ante qm fiat.
 Iure quippe illos uocat illusores. qui scdm
 sua desideria ambulantes. id ē. qui carnis suae
 uoluptatibus pascuntur. & tam dñm ac magistrū
 cupiunt ab omib; uocari. Hi sunt inqd qui
 segregant animales. spm non habentes.
 Ideo enim segregantur animales uis hoc ē

AN NIDNI		INDIC	Epac Luu	CONC	sep noma
AB DXXXII		X	Nulla	III	clauel tinnu XXVI
1	DXXXII	XI	XI	V	XY
	DXXXIII	XII	XXII	VI	XXXIII
	DXXXV	XIII	III	VII	XXIII
B	DXXXVI	XIII	XIII	II	XII
	DXXXVII	XV	XXV	III	XXXI
	DXXXVIII	I	VI	III	XX
	DXXXIX	II	XVII	V	XXXVIII
B	DXL	III	XXVIII	VII	XXVIII
	DXL	III	XXII	I	XVII
	DXLII	V	XX	II	XXXVI
	DXLIII	V	I	III	XXV
B	DXLIII	VII	XII	V	XIII
	DXLV	VIII	XXIII	VI	XXXIII
	DXLVI	VIII	III	VII	XXIV
	DXLVII	X	XXV	I	XXI
B	DXLVIII	XI	XXVI	II	XXX
	DXLVIII	XII	VII	III	XVIII
	DXL	XIII	XXVII	V	XXXVIII

xvii. k. Ma. i. capu tinnu. Rogu; Terra k. Ma. i. capu tinnu. pent. offen;

VIID. lau. i. capu tinnu. Lxx. V k. f. c. b. r. i. capu tinnu. x. V k. m. a. r. i. capu tinnu. p. a. l.

(chalis)

Lun xiiii pasch. Dies domc pasce. Lun ip dia . ind viii. or pr

non ap	vi id ap	xvi	
viii k ap	ii k ap	xx	leontini ap hoc annouitarius
idur ap	xii k mai	xxi	suu par chat composu
iiii ai ap	non ap	xvii	constantino & rufo cos s.
xi k ap	vi k ap	xviii	
iii id ap	xvi k mai	xx	
ii k ap	kt ap	xvi	
xiiii k mai	xi k mai	xvii	og
vii id ap	ii id ap	xviii	
vi k ap	v k ap	xv	
xvii k mai	xv k mai	xvi	
ii xi ap	v id ap	xviii	
viii k ap	ii k ap	xxi	
ii id ap	idur ap	xv	
kt ap	non ap	xviii	
xii k ap	v k ap	xxi	
v id ap	xvi k mai	xxi	
iiii k ap	kt ap.	xvii	
xv k mai.	xi k mai.	xviii	gn

Lunxii pasce

Dies dñi pasce

Lunip diei. Indic. iij. or pr

Non ap
 viii k ap
 id ap
 vii n ap
 xi k ap
 iij id ap
 vi kt ap
 xii k mai
 vii id ap
 vi k ap
 xvii k mai
 ii n ap
 viii k ap
 ii id ap
 kat ap
 xii k ap
 v id ap
 iij k ap
 xv k mai

vii id ap
 iii k ap
 xii k mai
 ii n ap
 vii k ap
 xvii k mai
 ii k ap
 xii k mai
 iii id ap
 iii k ap
 xiii k mai
 ii n ap
 vi k ap
 xvii k mai
 ii k ap
 xii k mai

xvi
 xviii
 xx
 xvi
 xviii
 xviii
 xvi
 xv
 xviii
 xx
 xxi
 xv
 xx
 xxi
 xvii
 xx
 xx
 xvi
 xvii

uat an. iij. viii
 + Domicianus xvi viii
 + Domicianus xvi viii
 og.
 edilibet cantorio
 rux f. i. m. n. r. i. c.
 obit vi k mai fer. iij.

Inuentor futu li dux bone luminis qui certis diebus tem
 pora diuidis merso sole chaos ingruit horridum lucem red
 de tuis xpi fidelibus.

Luñ xiiii pasch. Dies doñc pasce. Luñ ip̄dia. ind viii. or̄ pr̄

Non̄ ap̄

viii k̄ ap̄

idur ap̄

iiii n̄ ap̄

xi k̄ ap̄

iiii id̄ ap̄

iii k̄ ap̄

xiiii k̄ māi

vii id̄ ap̄

vi k̄ ap̄

xvii k̄ māi

ii n̄ ap̄

viii k̄ ap̄

ii id̄ ap̄

kt̄ ap̄

xii k̄ ap̄

v id̄ ap̄

iiii k̄ ap̄

xv k̄ māi

vi id̄ ap̄

ii k̄ ap̄

xii k̄ māi

Non̄ ap̄

vi k̄ ap̄

xvi k̄ māi

kt̄ ap̄

xi k̄ māi

ii id̄ ap̄

v k̄ ap̄

xv k̄ māi

v id̄ ap̄

ii k̄ ap̄

idur ap̄

Non̄ ap̄

v k̄ ap̄

xvi k̄ māi

kt̄ ap̄

xi k̄ māi

xvi

xx

xxi

xvii

xviii

xx

xvi

xvii

xviii

xv

xvi

xviii

xxi

xv

xviii

xxi

xxi

xvii

xviii

leontaxi al̄
hoc anno uictorius

suū paschat composuit

constantino & iusto coss.

og

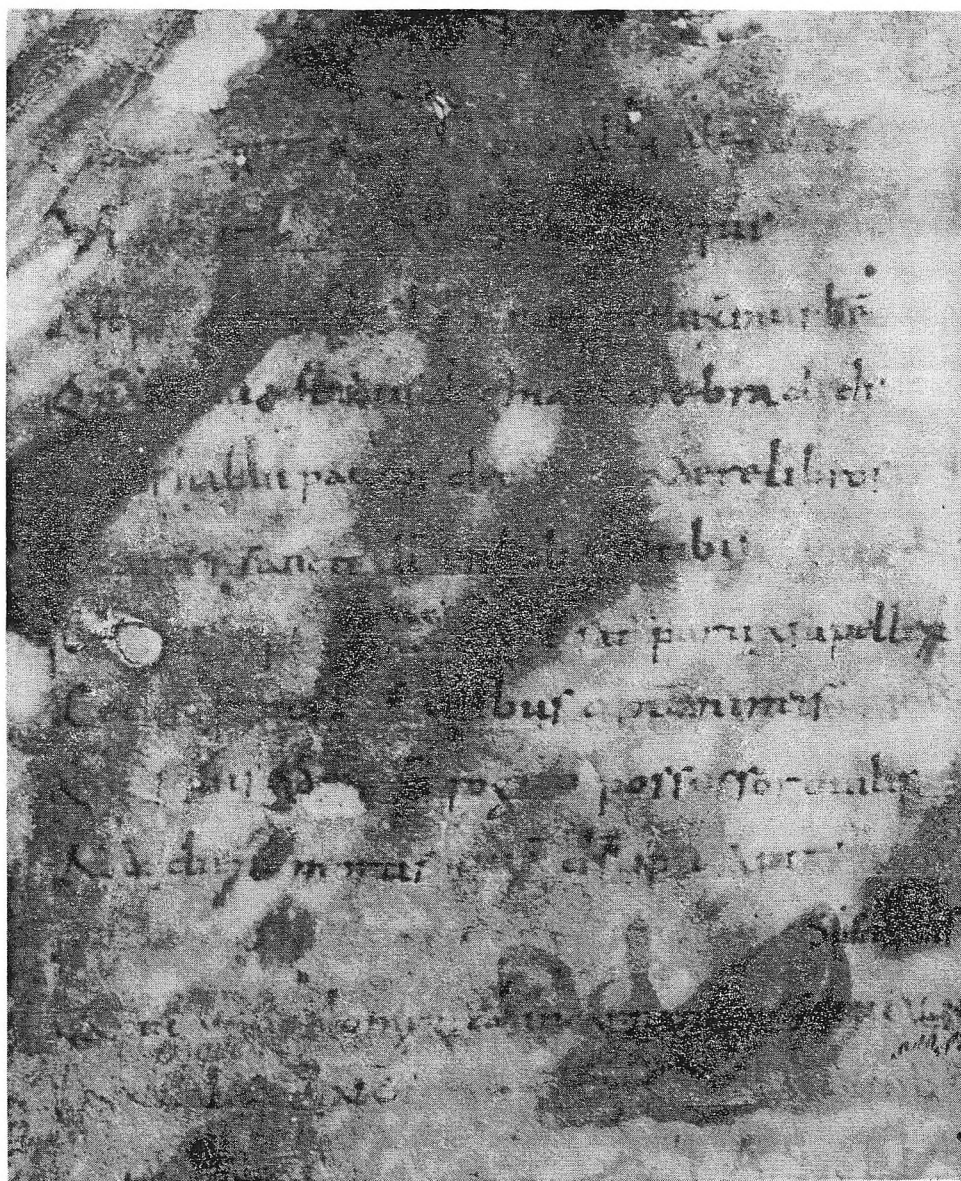
gñ

Adinuit. Deo magni dñs. R. Tolle armatua. u. Cumq; uenatu. 145
 R. Ecce odor filii mei. u. Qui male dixerit tibi. sit ille maledictus.
 R. Dec tibi deus. u. Et in cur uent. R. Dum exiret iacob. u. Uere dñs est.
 R. Sidus ille meus. u. Uere dñs est in loco isto. Erat in dñs in refugium.
 R. Erat in dñs in deum. u. Sidus dñs. R. Orauit iacob & dicit. u. Deus meus.
 R. Dicit angelus ad iacob. u. Benedicens benedicat tibi. R. Uidi dñm facie ad facie.
 u. Et dixit ne quaq. A Dñe labia mea aperies. A Dextera dñi fecit.
 A Factus est adiutor meus. A Triu pueroru. A Statuit ea in eternu
 A In uenit. Dixit dñs mulieri charanese. aduersp. A Egressus est
 u. Angelus suus est. u. Dicit dñs. u. Ipse liberauit me. u. Scapulis suis.
 u. Dñe refugium.

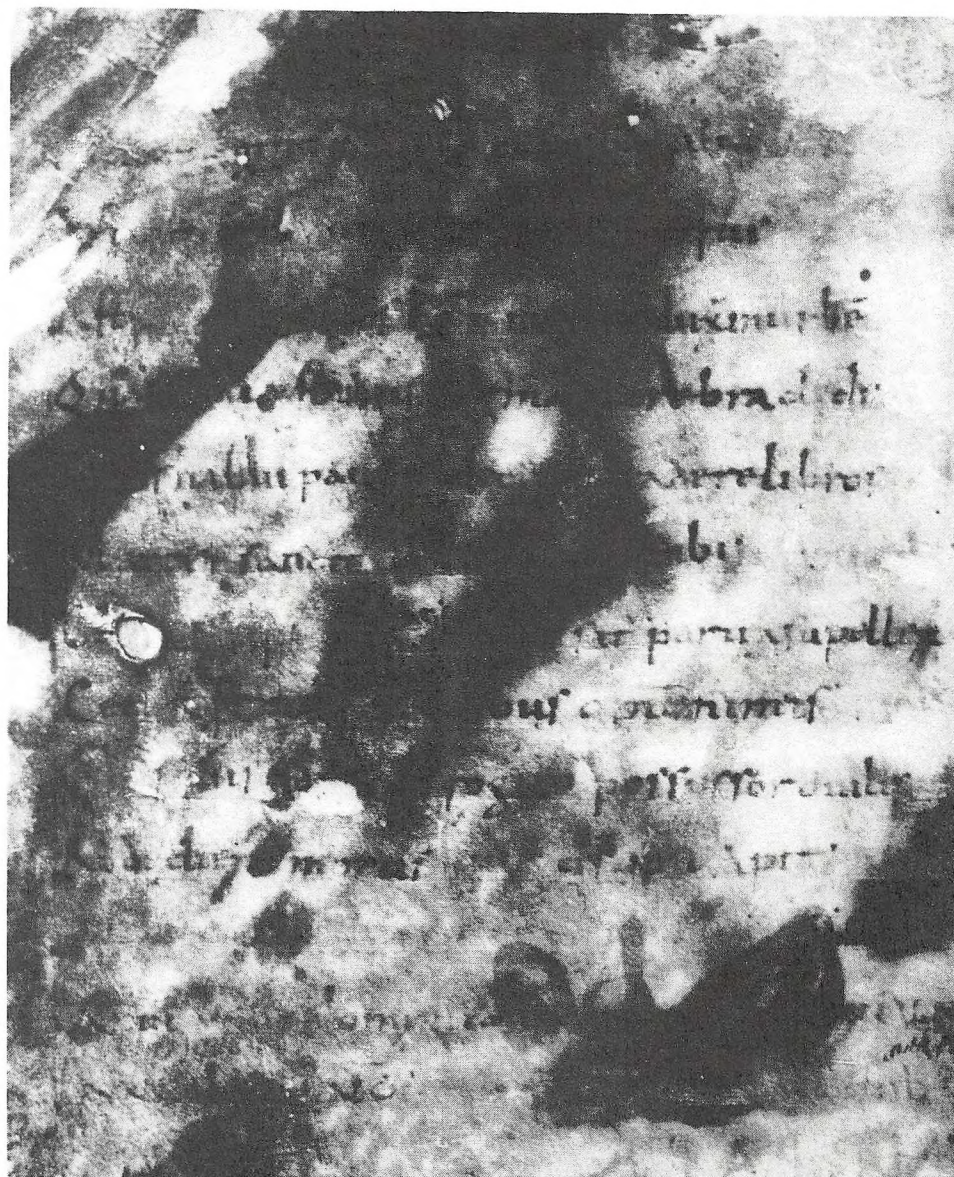
cccliii.	clxxviii.	l.
ccc viii.	cc xliii.	lvi.
ccc lxxv.	ccc.	cxiii.
ccclv.	clxxviii.	NOE
ccclxx.	clxxxiii.	l.
cccclxiiij.	cccclxvi.	lxxxv.
dxlviiiij.	ccccclxi.	clxxx.
dciii.	dxvi.	ccccxxv. SEM
deccclxxi.	declxxxiiij.	dii.
deccclxxxvi.	dcxcviiiij.	dxvii.
deccclxxv.	declxxvii.	dxvi.
deccclxxviiiij.	dc.	c.
	dciii.	ciii.
		AR FAXAT
		sale

Fuerq; annuntiae amnem
 cxxxvij

Wien. 26. 148. M. p. H. f. 46. fol. 145

Würzburg, Universitätsbibl., cod. theol. quart. 6, c. 115v

Ms. fol.
Würzburg, Universitätsbibl., cod. theol. quart. 6, c. 115r

Stephan v. Novara

Dopo il 16 luglio 970 Stefano lasciò la Germania (« Hinc < Würzburg > me digressum proprium suscepit alumnum / Virgo Salus mundi mater et alma Dei ») per continuare la sua opera di maestro presso la Cattedrale novarese, dedicata alla Vergine. La partenza da Würzburg non dovette essere di molto posteriore alla data apposta al termine dell'epitafio del codice di quella Biblioteca, che ha tutta l'aria di un congedo dalla scuola episcopale tedesca, alla quale lascia la sua biblioteca personale (« quos habui paucos decrevi tradere libros ») e le sue modeste suppellettili.

L'insegnamento a Novara, dove svolse la sua missione, « erudiens pueros instituensque viros », si protrae per alcuni decenni: l'ultima testimonianza è del 985, quando si incontra una sua sottoscrizione in una donazione del vescovo Aupaldo: « Ego Stephanus gramaticus huic decreto consentiens subscripsi » (⁴³).

Di Stefano sappiamo che fu commentatore acuto di Marziano Capella, come si legge nella « Vita Wolkangi » e che a Würzburg affinò la propria cultura con l'intensa lettura di numerosi testi (« Qua legi multos mente vigente libros ») di cui era dotata la biblioteca della città tedesca. Dei « paucos libros » appartenuti a Stefano e lasciati in dono alla Cattedrale di Würzburg non vi è traccia tra gli attuali libri « sancti Kiliiani » (⁴⁴), ma come non pensare che almeno il Marziano Capella « cum commento et barbarismo », citato nel Catalogo di Gaidone e ora perduto (⁴⁵), sia stato il testo che ebbe tra le mani Stefano, dal momento che non compare più fra i codici superstiti della pur ricchissima biblioteca di Würzburg? E tenendo presente l'eccezionale fortuna di Prisciano nell'insegnamento medievale come non congetturare che il Capitolare CI del XII secolo, « Maior Priscianus » (⁴⁶) non sia una copia tarda del testi-

(⁴³) Tav. XXIV.

(⁴⁴) Uno di questi è forse il Viennese lat. 1616, « Sermones », sec. VIII ex. (CLA, X, 1503).

(⁴⁵) Cat. Gaidone, n. 49.

(⁴⁶) G. MAZZATINTI, *Inventari dei manoscritti*, cit., n. 29; G. DE FERRARI, *I più antichi codici*, cit., pp. 192-193; Cat. Gaidone, n. 27.

mone che Stefano ebbe tra le mani durante l'insegnamento tedesco e novarese?

Sono interrogativi ai quali non è possibile dare una risposta sicura. Ma le tracce di Stefano a Würzburg e a Novara non sono state del tutto cancellate: gli epitafi autografi offrono una preziosa testimonianza di un gusto e di una cultura letteraria non trascurabile, mentre la scrittura rappresenta un esempio significativo di carolina usuale, lontana dalla ricerca calligrafica degli *scriptores* di professione, con qualche incertezza nell'osservanza del canone. Gli epitafi, redatti in epoche diverse, non presentano un *ductus* omogeneo, che risulta più posato nel codice di Würzburg, più nervoso e spezzato nei due epitafi del codice novarese, come in alcune glosse del codice XXX.

Le diverse fasi del tratteggio delle varie parti di ogni lettera, scarsamente individuabili nell'epitafio tedesco, dove il calamo scorre con più disinvoltura sulla pergamena quasi a tradire una maggiore consuetudine all'uso, sono invece ben definite nel primo e soprattutto nel secondo epitafio novarese, scritto quando la mano del grammatico, forse appesantita dall'età, non riusciva a tracciare le lettere con la consueta perizia (⁴⁷).

L'importanza di Stefano non va comunque ricercata in un nuovo indirizzo impresso alla carolina libraria nell'ambito novarese — anche se una attenta analisi della sua scrittura potrebbe offrire più di un elemento interessante per isolare il tipo di grafia usata dagli uomini dotti — quanto piuttosto nell'impulso dato all'attività scolastica presso la scuola della Cattedrale, che ha portato ad una rinnovata attività dello scrittorio tra la fine del X e l'inizio dell'XI secolo, con tutta una serie di codici a noi pervenuti (⁴⁸).

(⁴⁷) Tavv. XXV-XXVI.

(⁴⁸) Una minuta analisi della carolina di Stefano, più vicina alla scrittura di glossa che non alla libraria *tout court*, verrà ripresa in altra occasione, in relazione anche allo studio della scrittura dei codici redatti alla fine del X secolo (Capitolari, LXXXVIII, LXI, XIII, CV) e inizio dell'XI (Capitolari XVI, XI). Sul frammento di un omeliario novarese della metà del X secolo, cfr. B. BAROFFIO, in « Novarien », 5 (1973), pp. 110-112. Non è escluso, come gentilmente mi comunica dom Bonifacio Baroffio, che fra i numerosi frammenti liturgici usati come materiale di legatoria dei manoscritti e libri a stampa della Biblioteca Capitolare e della Biblioteca del Seminario ve se siano alcuni anteriori al X secolo. Sui codici liturgici novaresi cfr. anche R. GRÉGOIRE, *Repertorium Liturgicum Italicum*, in « Studi Medievali », IX (1968), pp. 548-551.

(³⁵), non tanto per il valore letterario, del tutto modesto nella ingenuità del motivo e nella povertà delle espressioni in onore del vescovo, quanto per il richiamo preciso ad una attività scolastica in Novara durante l'episcopato di Rodolfo (946-962) (³⁶).

Le possibilità di studio sulla cultura novarese si allargano nella seconda metà del secolo grazie alla presenza di una personalità di primo piano nel panorama culturale del periodo ottoniano: il grammatico Stefano (³⁷). Le fondamentali notizie sulla sua vita vengono tratte da un epitafio autografo trascritto a c. 115v del cod. theol. quart. 6, del IX secolo, della Biblioteca universitaria di Würzburg (³⁸) e da altri due epitafi, trascritti a c. 117r del cod. XXX della Biblioteca Capitolare di Novara (³⁹). Ulteriori dati sono contenuti nella « Vita Wolfkangi episcopi » di Otlono (⁴⁰).

Una prima data sicura nella vita di Stefano è il 970 luglio 16, posta alla fine dell'epitafio di Würzburg, nei primi versi del quale sono riassunte le tappe fondamentali della vita precedente:

« Novariae genitus, Papiæ moenibus altus,
Utraque ut potui doctor in urbe fui.
Ast Popo antistes hanc me perduxit in urbem,
Qua sophiæ studiis dogmata crebra dedi » (⁴¹).

Gli stessi dati vengono proposti nell'epitafio novarese con

(³⁵) Appendice, VIII.

(³⁶) A. LIZIER, *Le scuole di Novara ed il liceo - convitto*, Novara, 1908, pp. 6-8.

(³⁷) L. FOSCOLO BENEDETTO, «Stephanus grammaticus» da Novara (sec. X), in *Studi Medievali*, serie Novati, 3 (1908-1911), pp. 499-508, al quale rimando per la bibliografia precedente. Si vedano poi: M. MANITIUS, *Geschichte der Lateinischen Literatur des Mittelalters*, II, München, 1923, p. 810; B. BISCHOFF e J. HOFMANN, *Libri sancti Kiliani. Die Würzburger Schreibschule und die Dombibliothek im VIII. und IX. Jahrhundert*, Würzburg, 1952, pp. 114-115; A. VISCARDI, *Le origini*, in *Storia Letteraria d'Italia*, Milano, 1966, p. 106; B. PAGNIN, *Scuola e cultura a Pavia nell'alto medioevo*, in *Atti del 4º Congresso Internazionale di studi sull'alto medioevo* (Pavia... 1967), Spoleto, 1969, p. 102.

(³⁸) B. BISCHOFF, *Libri Sancti Kyliani*, cit., pp. 114-115.

(³⁹) Appendice, V.

(⁴⁰) OTHLONI, *Vita Sancti Wolfkangi episcopi*, MGH, *Scriptorum*, IV, a cura di G. H. PERTZ, Hannoverae, 1841, p. 528.

(⁴¹) MGH, *Poetarum Latinorum Medii Aevi*, V, Lipsiae, 1937, a cura di K. STRECKER, pp. 554-556.

una variante: la chiamata a Würzburg è attribuita allo stesso Ottone (« Me rex Otto potens Francorum duxit in urbem »). Leggendo poi un passo della « Via Wolfkangi » si riesce anche a fissare un termine ante quem di questa chiamata in Germania: « ...quidam Heinricus, eximia Francorum Suevorumque prosapia genitus, ... rogavit unice Wolfkangum ut secum ad Herbiopolim, quae a rusticis Wirciburg vocatur, veniret. Hoc autem ideo propensius suadebat, quod frater eius, Poppo nomine, monarchiam illius episcopi tenebat, et quendam Stephanum de Italia scolaris doctrinae causa conduxit, qui omnibus ibidem discere cupientibus satisfacere possit » (⁴²).

Questo viaggio di Enrico a Würzburg insieme a Volfango per ascoltare la parola di Stefano avvenne senz'altro prima del 956, anno in cui lo stesso Enrico, fratello di Poppone I, venne nominato arcivescovo di Treviri, e quindi ovviamente la chiamata in Germania del maestro novarese è pure antecedente a tale data. Se poi si prendono alla lettera le parole dell'epitafio di Novara (« me rex Otto ... duxit in urbem ») la venuta di Stefano a Würzburg verrebbe definitivamente fissata nel 952, anno in cui Ottone I tornò in Germania dopo essere stato coronato re a Pavia il 23 settembre del 951. Verrebbe così anche a cadere l'apparente contraddizione tra le fonti pensando che Poppone sia venuto in Italia nel 951 al seguito di Ottone, consigliando all'imperatore la scelta di Stefano come maestro presso la propria sede episcopale.

Precedentemente al 952 due sono i motivi fondamentali che si colgono nella vita di Stefano: innanzitutto il fatto che il grammatico novarese abbia avuto la propria formazione a Pavia (« Papiæ moenibus altus ») sembra provare la continuità dell'organizzazione scolastica sancita nel capitolare di Lotario dell'825, in base al quale gli studenti di Novara facevano capo a Pavia per i propri studi superiori; in secondo luogo la dichiarazione secondo la quale Stefano esercitò il proprio magistero in ambedue le città rappresenta una testimonianza inconfutabile che già in epoca precedente il 952 fioriva in Novara una scuola presso la Cattedrale.

(⁴²) OTHLONI, *Vita Sancti Wolfkangi episcopi*, cit., p. 528.

ccv. Omelia bedę de eadē lect.

ccvi. I tē sermo fulgentii epī legendus in
festiuitate scī mariani. taltens fest.

IN NAT VNIUS MARTIRIS

Euang scđm math. Nolite arbitriari
quā ueni pacē mittere s. gladiū.

ccvii. Omelia hieronimi de eadē lect.

IN NAT VNIUS MARTIRIS

Cuā ig scđm math. Nih optū q. nrū.

ccviii. Omel hieronimi de eadē lect.

IN NAT PLURIMOR MARTIRIV.

ccix. Sermo beati aug epī.

I tē de martirib. euang scđm math.

o cēcendens ihs de monte. stetit i loco.

o mel bedę de eadē lect.

I tē innat plurimox mart. euanglm
scđm math. Ecce ego mitto uos.

o mel beati amb de eadē lect.

I tē innat plurimox mart.

Sermo beati maximi epī.

I tē infest mart.

II. Sermo beati leonis pape de octo
beattudinib.

I tē infest mart.

IN NAT VIRGIN VOI.

Euang scđm math. Simile ē regnū

celox. x. uirginib.

Omēl aug epī de eadē lect.

IN DEDICATIONE ECCLE

Euang scđm lucā. Non ē arbor bona.

Omēl bedę de eadē lect.

I tē in dedicat eccl. euang scđm ioh.

facta s. encema.

Omelia bedę de eadē lect.

I tē in dedicat eccl. sermo aug epī.

I tē in dedicat eccl. euang scđm lucā.

Egressus ihs pambuit hiericho.

ccxiii. Omēl bedę de eadē lect.

ccxiiii. In inuentione corp s. steph. p. tomart.

IN IECANIA QUAD VO LVVERIS

ccxv. Sermo beati ioh epī.

In de positione unius fidei.

ccxvi. Sermo aug epī.

ccxvii. I tē alius sermo eiusd.

IN IECANIO OCTO OLMENSIS

ccxviii. Sermo leonis pape.

ccxix. I tē alius alius sermo eiusd.

IN FESTI DOMINIV SCO.

ccxx. Sermo rabani epī.

ccxxi. I tē sermo de ead fest.

ccxxii. In nat scōx mart kiliani i sociis ei.

IN ASSVOTI S. MARIE

Wingtg LB.

Mr. H. G. 64

for 3rd

A

cordis nob mundiciā. et boni
operis prester efficaciam. Et
ante omnia illa sedula mente re
colamur hora. illa citius ueni
re optemur. in qua non iam per scrip
turas loquat nob dominus. sed pater
de patre annunciet nob. cum
quo uiuit & regnat deus in u
nitate spiritus sancti per omnia secula seculorum;

AMEN. IN VIGIL ASCEN
SIONIS DOMINI. LECTIO SECUNDA
EVANGELII SECUNDUM IOHANNEM.

In illo tempore. Subleuatis ihesus
oculis in celum. dixit. Pater.
uenit hora. clarifica filium
tuum. ut filius tuus clarificet
te. si enim dedisti ei potestatem
omnis carnis. ut omne quod de
disti ei. det eis uitam eternam. et
reliqua. OMNIBUS BEATI AV

GUSTINI

DE ADEM

LECTIONE

CLARIFICATIO

a patre, secundum formam serui
quam pater suscepit a mortu

is. et ad suam dexteram colloca
uit. res ipsa indicat. et nul
lus ambigit christum. Sed quomodo
non tantum dixit. pater. clarifica
filium tuum. sed addidit etiam. ut
filius tuus clarificet te. me
rito queritur. quomodo patrem
clarificauerit filius. cum sepe
na claritas patris. nec dimi
nuta fuerit in forma huma
na. nec augeri poterit in sua
perfectiōe diuina. ^{quap} se ipsa.
claritas patris. nec minui. nec
augeri potest. Apud homi
nes autem. perculdubio minor
erat. quando in iudea tan
tummodo deus notus erat. non deus so
lus ortu. usque ad occasum lau
dabant pueri nomen domini. hoc
autem quia per euangelium christi
factum est. ut per filium pater innotesceret
gentibus. perfectio patrem
clarificauit & filius. Si autem
tantummodo mortuus fuisset
filius. nec resurrexisset.
perculdubio nec a patre clari

Winzberg

UB

Mr. Th. G. 64

for. 54^v

B

diuine laudationis carmine propter re-
uerentiam primae auctoritatis facunc-
tis porbe fidelis hebreæ uoce can-
tet. Quod ideo fit ut per talis consonan-
tia deuotionis omnis ammoncat
ecclesiam quia nec in una fidei confessione
ne ac dilectione christi consistere de-
beat et ad illam in futuro patriam
festinare in qua nulla diuersi-
tas interu: nulla est dissonantia lin-
guarum. Nam quomodo in hieroso-
lumis quondam multitudinis cre-
dentium erat cor et anima una.
et erant illis omnia communia ita
nulla sumus pacis uisione. multi-
tudinis uidentium dominum erit cor et
anima una uidelicet diligendi
ac laudandi eum cui gratia uiderunt
et saluatos et ubi ueraciter erunt
omnibus omnia communia quia sicut
apostolus ait Gratia dei omnia in
omnibus. In cuius tempore temporis ac
laudabundis nostris quiescit utrum
septem psalmi qui specialiter in
domini laudem canuntur. alleluie ti-
tulo prenotantur. Septima quippe

dies sabbati id est requies prelegit
uocari et haberi precepta est. et ap-
te liber psalmorum post tanta ce-
lestium preceptorum instituta tot ar-
chanorum spiritualium mysteria de-
cantata tantas saluberrime
confessionis ac deprecationis hu-
millime uoces editas. septem alle-
luie titulis finit. quia quicquid
in hac uita boni gerimus quicquid
in obsequium redemptoris nostri lin-
gua exultant perferimus. quicquid
per eternam patriam desiderio cogita-
mus cuncta hec nimirum ea nobis
mercede recompensantur ut in regne
septimana et audire uocem laudis
eius et ipsi cum sanctis eum benedicere.
gloriam regni eius dicere. potentiam
uirtutis eius loqui mereamur. Idcirco
autem plures ecclesie magistri de
cantatione alleluie tempore quo
dragesime intermittenda esse san-
xerunt quamuis in ecclesia nunquam
adiuina laude cessat. salis uer-
bis que id ipsum perfecte significat.
eius cotidie dona canuntur ut noua

Wingby UB
M. p. th. g. 64, for #65ⁿ

Hand B

ager segete ditiori uestitur.
dum grana quę singula ta-
dunt multiplicata nascunt.
Vnde duo ista preclara diui-
ni seminis germina in quan-
ta subolem pullularent.
beatorum martyrum milia p-
testantur. quę apostolicorum
emula triumphorum urbem
nostra purpuratis longe lateq-
rutilantibus poplis ambier.
et quasi ex multarum honore
gemarum conserto uno dia-
demate coronarunt. De quo
presidio dilectissimi diuini
tus nobis ad exemptum pa-
cientie. & confirmationem
fidei preparato. uniuersaliter
quidem omnium sanctorum com-
memoratione letandum est.
sed in horum excellentia patrum
merito est exultantius glo-
riandum. quos gratia dei in
tantum apice inter omnia
ecclę membra prouexit.
ut eos in corpore cui capiat

112
christus est. quasi geminum con-
stitueret lumen oculorum.
De quorum meritis atque uirtu-
tibus. quę omnem loquendi
superant facultatem. nihil
diuersum. nihil debemus
sentire discretum. quia illos
& electio pares. & labor
similes. & finis fecit equales.
IT E DE EAD E F I S T S E R O N
BEATIMAXIMIE PL.

G L O R I O S I S-
simos christianę
fidei princi-
pes. annuis
sollemnitatibus
honorantes
fratres carissimi ipsam deum ac
deum nostrum qui huius auctor
est fidei. debita religione
ueneramur. Apostoli namque.
latino sermone dicuntur
missi. qui ergo honorant
missos. manifestum est eos
honorare mittentem. quoniam
dignitas quę deferretur ministris.

Wienzbj UB.

M p. th. 9. 64.

fol. 112^r

C

et illorum. Dixit illis discipulis suis. Amen.

dico vobis nisi habundauerit iusticia vestra plus

quam scribarum phariseorum non intrabitis in regnum

celorum. ^{Augusti} fert. OMNI GREG. P. A. P. E.

DE FAD. LECTIO. N.

Quae sunt autem ista: ut habundet

inquit iusticia vestra plusquam

scribarum phariseorum quia nisi habundauerit

non intrabitis in regnum celorum. id est nisi non solu

illa minima legis precepta implueritis

quae inchoant hominem. sed etiam ista quae

ante addunt quod non ueni soluere legem sed ad

implere non intrabitis in regnum celorum. Qui

genuit esse magnum atque illi regno aptus de

bet facere et docere sic Christus non docet.

id est habundet iusticia eius plusquam

scribarum et phariseorum. Iusticia phariseorum

est ut non occidant. Iusticia uero eorum quod intra

missum in regnum dei ut non irascantur sine

causa. Minimum ergo est non occidere et quod illud

soluere. minimum uocabitur in regno celorum.

Quia autem illud impluerit ut non occidat.

non minus magnum erit et idoneus regno

celorum. Et tamen ascendit aliquem gradum. Per

facit autem si non irascitur sine causa. Quod si

perfecerit multo remotior erit ab homicidio. Quia propter quod docet ut non irascamur non solum legem ne occidamus sed implet potius ut et foris dum non occidimus et in corde dum non irascimur innocentiam custodiamus. Audistis ergo inquit quia dictum est antiquis non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico uobis quia omnis qui irascitur fratri suo sine causa reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue reus erit gehennae ignis. Unum autem hic uerbum obscurum est quia nec grecum est nec latinum id est racha quod apud hebraeos uox est indignantis animi motum significans. Cetera uero in nostro sermone usitata sunt. Gradus itaque sunt in istis peccatis ut primo quisque irascatur et cum motum retineat corde conceptum. Iam si extorserit uocem ipsa commotio indignantis non significante aliquid. Illud animi motum ipsa eruptione testante qua feraxit ille cui irascitur. Plus est itaque quam si surgens ira silentio premeretur.

Wingy NB.

Mr. H. G. 64

for 129²

D

oremundatori suo grās in
 dinauit: ergo p̄fidia p̄di
 dit eos: q̄ de acceptis benefi
 ciis: dō gloriā dare neglex
 erunt. Quapp̄ hec lectio
 sup̄iori eā ratione coniungit̄
 tur: q̄dibi fidem p̄humilitatē
 augeri debere parabola
 data decernitur: hic autē
 manifestius ipsis reb; osten
 dit: non fidei tantum agni
 tam rationē: s̄ exsecutā
 fidei opationē eē. que sal
 uū faciat credentem. det
 q; glām patri qui in celis
 est. **DOM. III. PHAT. SLAVR.**
LECT. SEV. A. SCOM. MATH.

In illo tēpore. dixit
 discipulis suis: Nemo
 potest duob; dñis ser
 uire. Et cetera;
OMIT. VENER. BEDAE

PRI. DEEAD. LECT.

Quia ^{nemo} non ualeat si
 Nemo p̄r duob;
 dominis seruire.

mul transitoria et cē
 na diligere: si enī cū
 tatē diligimus: cum ta
 tēporalia in usu n̄ affec
 tu possidemus. Aut enī
 unū odiet. et alterū dili
 get. aut uni adheret
 et alterū cōtēpnet. Hae
 uerba: diligent̄ cōsideran
 da sunt: nam qui sunt
 duo dñi. cōsequēt̄ expo
 nit dicens: Non potestis
 dō seruire. et mamone;
 Audiat hoc auarus: audi
 at qui censet̄ uocabulo
 xp̄iano. n̄ posse simul
 mamone. Hoc est diuiti
 is xp̄oq. seruire. Et tam
 n̄ dix. qui habet diuiti
 s; qui seruit diuitiis. Qui
 enī diuitiarū seruus est
 diuitias custodit ut ser
 uus; Qui aut̄ seruitutis
 excussit iugū. distribuit

Wingby UB.

17 p. th. q. 64

fol. 179^v

2 + F ?

laude loquitur. Vnxit te dñs dñs
tuus oleo leticie. preconfortib;
tuis. Confortes autē tuis nos uo
cat. qui ad accipiendā sp̄s sc̄i
grām in baptismo & iam chris
mate uisibili p̄ungimur & xpi
nomine cristiani uocamur. Sed
ille preconfortib; unctus est.
cui sicut iohannes baptista testa
tus. non ad mensurā dat dñs
sp̄m. s̄ omnia dedit in manu
eius. q̄a de confortibus eiusdē
unctionis dicit apostolus. uni
cuiq; autē nrm̄ data ē gr̄a secun
dū mensurā donationis xpi.
Vocabant autē christi & sacerdo
tes in lege & reges. in figuram
nimirū eiusdē ueri regis &
pontificis. magnitudinē ac salua
toris. in cuius typo. & iam ma
teriali lin ebant oleo. Non so
lū autē illi s̄ & nostri tempo
ris fideles. ut a xpo christiani
ita etiam ab ipsa sacri crisma
tis unctione. ab ipsa sp̄s gratia
qua consecrantur. christi recte

nuncupantur. p̄pheta teste qui ait.
Existi in salutē populi tui. ut saluos
facias cristos tuos. Ex ut quippe
in salutē populi sur ut saluos faciat
christos suos. qui p̄p̄t nos homines
& p̄p̄t nram salutē descendit de ce
lo. & incarnatus ē. ut spiritali gra
cia punctos ac sanatos. sui sc̄i nom
inis donaret esse participes. Sequitur.
Intuitus autē cum ih̄s dixit. tu es si
mon. filius iohanna. Intuitus ē simo
nem ih̄s. non exterioribus solum
oculis. s̄ & interno diuinitatis in
tuitu. iuxta illud beati samuelis
homo uidet in facie. dñs autē intuet
cor. Vidit cordis eius simplicita
tem. uidit animi sublimitatem.
cuius merito. cuncte cēt p̄feren
dus acclē. Vidit quia se uocan
te andrea. feruenti ad se amore
puolauerat. ideoq; uenientem.
max familiari affatur eloquio. tu
es inquit simon. filius iohanna.
Nec magnū ē dño uocaburū cuius
libet hominis. uel patris eius di
cere. qui omnium scōrum nomina

Würzburg, UB.

M. p. th. 9. 64

fol. 221^v

E + G

Audiuimus ex lectione euan-
gelica fr̃s kōm. quia facta
f̃ encenia in hierosolimis.
Encenia autē uocabant^r sollēpn
a dedicationis templi. quē popu-
lus di ex antiqua patrū traditione.
pannos singulos celebrare consue-
uerat. Quorū uestigia nos hodie
iuxta more xp̃iani orbis sequen-
tes annuam dedicationis exda-
nrā diem diuinus laudib; & uigi-
liis studium agere sollēpnem.
It̃ hāc nos festiuitatē ex maiore
deuotione celebrare oportet.
quo tam redemptori nr̃o gr̃atissimā
esse cognouimus a deo. ut
in illa ipse tēplū ingredi & sermo-
nē facere ad populū. ac diuinitatis
sue sacramenta pandere dignatus
sit. facta sunt inquit encenia in
hierosolimis & hiemps erat. It̃ am-
bulabat ihs in tēplo. in porticu salo-
monis. Si g̃ ambulare uoluit in tē-
plo. in quo caro & sanguis brutorū
animaliū offerebat. multo magis
nr̃am orationis domū. ubi carnis

ipsius ac sanguinis sacramenta ce-
lebrantē uisitare gaudebit. Si p̃ambu-
lare non desperit porticu in qua
rex quondā mortalis ac terrenus.
quāuis potentissim̃ ac sapientissi-
m̃. ad orandū stare solēbat. Quan-
to magis penetralia cordiū nr̃orum.
inuisere atq; inlustrare desiderat.

Sitamen ta porticu esse salomonis.
hoc ē si ea timorē suū. quod ē intuitū
sapientiē. habere p̃spexerit. neque
enī putandū ē. quia domus solū
modo in qua adorandū uel ad
mysteria celebranda conueniunt.
tēplū sit dñi & n̄ ipsi qui in nomine
dñi conueniunt. multo amplius
tēplū eius & appellem̃ & simus.
cū manifeste dicat apl̃s. Vos enī
estis templū dī uiui. sic dicit d̃s.
Inhabitabo in eis & inter illos am-
bulabo. Si g̃ tēplū dī sumus. cure-
mus sollerter. & bonus satagam̃
actib; ut in eodē suo tēplo. Sepi-
us ipse & uenire. & mansionē
facere dignet̃. Caueamus hiemps
exemplū. ne uidelicet corda nr̃a

Wingby

M. p. th. q. 64, for 276^v

E + H

abscondi super montē posita; & iterū;
Iam nō dicā uos seruos; s̄ amicos meos;
& quodcūq; ligare uoluissent super
terrā; ^{ligatum esse.} & quodcūq; soluerent super
terrā solutū in celis ēē p̄misit. Et
iterū. Cū uenisset ad iudicandū
selm. eos super sedes duodecim ēē ser
uiros & secū iudicaturos orbē ter
rē p̄dicat. Talib; ut credim⁹ pa
tronus. hęc dies subiecta declarat.
his subiectū ē triūphale martyrum
nomen; q̄ p̄diuersa tormentorū
genera xpi passionē n̄ lasscentib;
p̄cordiorū meritis imutabantur.
Alii ferro pempti; alii flāmis exusti.
alii flagris uerberati; alii uertibus
p̄forati; alii cruciati patibulo; alii pe
lagi periculo; alii uiui excoriati; alii
uinculis mancipati; alii liguis pri
uati; alii lapidib; obruti; alii frigo
re afflictī; alii fame cruciati; alii ū
truncatis manib; siue ceteris cēsis
membris; spectaculū iudicis in
populis nudi p̄p̄t nom̄ dñi portare
r̄t. hi sunt triumphatores & amici
dei; qui contempnentes s̄deratorū

1 am n̄ dicā uos seruos. & amicos meos;
 & quodcūq; ligare uoluissent sup
 terra; ^{ligatum esset} & quodcūq; soluerent sup
 terra; solutū in celis ēē p̄misit. Et
 iterū. Cū uenisset ad iudicandū
 sc̄lm̄. eos sup sedes duodeci ēē ser
 uos & secū iudicatu ros orbē ter
 re p̄dixerat. Talib; ut credim̄ pa
 tronū: h̄c dies subiecta declarat.
 h̄is subiectū ē triūphale martȳrum
 nomen. q̄ p̄diuersa tormentorū
 genera xpi passionē n̄ lassiscentib;
 p̄condiorū meritib; imutabantur.

Alii ferro pempti. alii flammis exusti.
alii flagris uerberati. alii uertibus
pforati. alii cruciati patibulo. alii pe-
lagi periculo. alii uini excoriati. alii
uinculis mancipati. alii linguas pri-
uati. alii lapidibus obruti. alii frigo
re afflicti. alii fame cruciati. alii u-
truncatis manibus. siue ceteris cecis
membris. spectaculum triumphis in
populis nudi. propter nomen domini portau-
erunt. hi sunt triumphatores. et amici
dei. qui contempnentes se. de rectoribus

iussa principū. & odo coronant. &
accipiunt palmā. q̄ fundati erant
sup̄ firmā petra. De talibus apt̄ mente
compunctus. ingemiscens ait. Scī
ludibria & uerba expti insup̄ &
uincula & carceres. lapidati sunt.
secti sunt. temptati sunt in occasione
gladii mortui sunt. Circueſ in me
lotus. in pellibus caprinis. t̄gerit es an
gustiati. afflicti. q̄bus digni n̄ erat
mundus. n̄ ē g̃ mart̄rū xp̄i certa
mana atq̄ uictoria. audiui. uis. estq̄
nimirū hunc diē tantū credimus
sc̄ificatū. quantū in se nec ipsi ut sc̄i
ficaret. laborare p̄ tormenta non ces
sauere. Xpi uero sacerdotib; atq̄ docto
ribus. siue confessoribus. huius fes
tiuitatē diē n̄ ignotā tē credim̄.
q̄ corda fidelū spiritualit̄. quasi umbri
bus irrigant. celestibus. ut feliciter
p̄ferre inmarcescibile bonorū ope
rū possint fructū. Qui talenta sibi
credita n̄ solū reddere. uerū & iam
cū usura sine fraude amplificare
p̄curauerunt. q̄a bonū quod p̄giam
sp̄s sc̄i intelligendo didicere. non

accipiunt palmā q̄ fundati erant

sup^a firmā petra. De talibus aptis mente

conpunctus. ingemiscens ait. Sc

ludibria & uerba expti insup &

uincula & carceres lapidati sunt.

de die in cuius sunt. Caruere in me

gladii molantur; et cum omne
letifera in hunc campum effuderetur.

gustati. afflictuq^ubus digni n^{on} erat

mundus. nē g^o martȳrū xpī certa

mina atq; uictorias audiui^zmus: eisq;

numurū hunc diē tantū credimus

scificatū quantū in semet ipsis in scā

ficaret. laborare p^r tormenta non ces

sauere. xpi u^o sacerdotib; atq; docto

ribus. sine confessoribus. huius fel

trinitate dei n ignota et credim.

q corda fidelium spiritalit. quali imbr

bul irrigant, ceteribul ita reductis

per te inmarcescibile bonorum op
ni possint fructu. Amen. Amen. Amen.

credita n̄ solū reddere: verū etiam

cū usura sine fraude amplificare

percurauerunt. ^{sc} qd bonū quod pgrām

sp̄s sc̄i intelligendo didicere. non

Wingberg UB

Mr. H. G. 64

for 300^v

[E + J]

hac
Sed cu statuisse priba ad te aliquid hoc te poret agnita post hac
720 late p folij xiiij riga Incunditatis 720 late 2 folij
xiiij riga

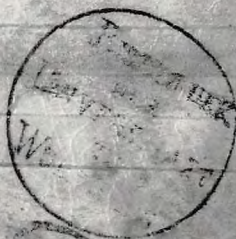
Tulij ciceronis Clm

Omnis sapientia actio deo e.

hoest deus meus deus meus in qd dereliquisti me
Dideros ne habe diege muscha

In principio erat uerbu & uerbu erat apud
deum & deus erat uerbum hoc erat in prin
cipio apud deum omnia pipsu facta sunt &
sine ipso factum est nihil Acta factum est in ipso
uiderat tunc erat hoc hominu educe in nebris
lucet et in nebris canonem comprehendere factum
musis actio in nomen erat in iohanne hic uenit
in testimoniu ut in nomen phibet et de lumine

Ab e a Sēi kyliaui

Witzby AB.

N. p. misc. f. 1

fol. 1²

uam quā te marce filianāiam audientem
eratippum idq; arhenis abundare oportet
pceptis institutisq; philosophis ppter su
mā & doctoris auctoritatē & urbis. Quoruā
te scientia augere potest. altera exemplis. Tamen
ut ipse ad mea utilitatē semp eū græcis latina
coniunxi. pceq; id in philosophia solum sed
etiam indicendi excretionē feci. Idem tibi censeo faciendū
ut par sis in utriusq; orationis facultate. Quā quidē ad
rem pios ut uideamur magnū adu limus adiuuentū homi
nib; pñs. ut non modo græcarū literarū rudes. sed etiam
docti. aliquantum se arbitrentur adeptos & addiscendū
& ad iudicandum. Quamobrem discēs tu quidē a prin
cipe huius ætatis philosophorum. & discēs quādiu uoles.
Tam diu autē uelle debebis. quoad te quantū picias non
paenitebit. Sed tamen parā legēs. non multū aperī paraci
cis dissidentia. quoniam utriq; socratici & platonici uolumus
esse. de rebus ipsis utere tuo iudicio. nihil enī impedio.
Orationem autem latinam efficiēs pfecto legendis nostris
pleniorē. pce uero hoc arroganter dictū existimari uelim. &
pam philosophandi scientiam concedens multis. quod est ori
toris proprium apte distinde ornate dicere. quomā in eo
studio gratē consumpsi. sud mihi assumo. uideor. id meo
iure quodammodo uindicare. Quamobrem magis pere
te hortor mi cicero. ut non solum orationes meas. sed hos
etiam de philosophia libros. quoniam illis fere equarum stu
dio se legas. Vis enī maior in illis dicendi. sed hoc quoq; uolen
dū est equabile & temperatum orationis genus. Et id qu

Wingby lib.

N. p. misc. f. 1

fol. 2^r

ipse consentiat. & non interdum nature bonitate vincatur.
neq. amicitiam colere possit. nec iustitia. nec liberalitate. for-
tis uero dolorem summum malū iudicet. aut teperatū uolup-
tatem summū bonū statuere. esse certe nullo modo potest.
Ue quamquā ita sunt in promptu ut res disputatione non ege-
at. tamen sunt anobis alio loco disputata. Hec discipline igitur
si sibi consentaneę uelint eē. de officio nihil queat dicere. neq.
ulla officii precepta firma stabilia coniuncta nature tradi pos-
sunt. nisi aut ab his quis sola. aut ab his qui maxime honestatem
propter se dicant expetenda? Ita propria est ea preceptio stoico-
rum academicorum. peripateticorum. quā aristotelis peripato-
nis. erilli. iam pridem explosa sententia est. qui tamen habere
ius suum disputandi de officio. si rerum aliquē dilectū reli-
quissent. ut ad officii inuentionē aditus esset. Sequimur igitur
hoc quidem tempore. & hac in questione potissimū stoicos.
non ut interpretes. sed ut solemus e fontib; eorū iudicio
arbitrioq; nrō. quantum quoq; modo uidebitur hauriemus. 7

Placeat igitur quō omnis disputatione de officio futura est ante de-
finire quid sit officiū. quod a panaetio pretermissū eē miror.
Omnis enī quę aratione suscipitur de aliqua re instructio. de-
bet a definitione perficisci. ut intellegatur quid sit id de quo dispu-
tetur. Omnis de officio duplex est questio. Unū genus est
quod pertinet ad finem bonorū. Alterum qd positū est in
preceptis. quibus in omnis partis usus uix confirmari possit.
superioris generis huiusmodi exempla. omnia ne officia per-
fecta sint. Numquid officiū aliud alio maius sit. & que sunt ge-
neris eiusdē. Quorū autē officiorū precepta. traduntur
ea quāquā pertinent ad finem bonorū. tamen minus id

Wingby UB.

M. p. unsc. f. 1

fol. 3^r

63
gio stultus arripuerit. extorquebit nec sapiens si
negat. quia sit inurui. quid dominus nauis eripia
minime. t. non plus quā sinauigantē in alio eicere denau
uelit qua sua sit. Quoad em̄ puentū sit eo quosū pra nauis est.
si domini ē nauis sed nauigantū. quid si una tabula sit. duo
paufra q. sapiētes sibi neuter sa
data alteri. Cedat uero sed et ciuis ma
sua uel rei p. causa uiuere. qd si
nullū erit certamen. sed quasi
tus alter cede alteri. quid si pater sana expilā. cuniculos agat
ad aetariū. Indica ne id magistratibus filius. nefas id quidē
est. quia aia defendat patrē si arguat. n̄ igit patria prestat
omnibus officiis. immo uero. sed ipsi patre conducti. pios ha
bere ciues in parentes. quid sit rān m dē occu pare. si patri
p dēre conabit pater. filebit ne filius. immo uero obsecrabit
patrē ne id faciat. si nihil p ficiā. accusabit. minabitur aia
ad extremū si ad p nūciē patrie respectabit. patrie salute
ante ponā salute patriis. Querit aia. si sapiēs adulterinos
nūmos acceperit in prude p bonis. cū id rescierit soluturus ne
sit eos sicut debet p bonis. Diogenes ait. antipat negat. cui
potius assentior. qui uenēnū fugiens uendat scieps deb
ne dicere. p nonne dicēse putat diogenes. antipat uir boni
existimat. hē f. quasi controuersie uita stoicorū in principio
uendando dicenda neutra. non ea que nisi dixeris redhibe
atur mancipiū iure ciuili. sed hec mendacē ē. aleatorem.
furacē. ebriosū. alteri dicenda uident. alteri n̄ uidentur.
si quis aurū uendens orichalcū se putā uendere. indica ne
ei uir bonus aurū illud ē. anemat denario. qd sit mille

Wingby WB.

Ma. p. unsc. f.1

fol. 63^r

non potest. si que ad uirtutē est facta progressio; sed hec
quidē debet quī conseruatione officiorū existimant. bo
ni; quia autē omnia metuntur emolumentis & commodis.
neq; exuolunt preponderari honestate. hi solent indelibe
rando honestū cū eo quod utile putant cōparare bonū
nō solent; itaq; existimo paractū cū dixerit homines
solere in hac cōparatione dubitare. hoc ipsū sensisse qd̄ dixe
rit solere modo. nō aī oportere. & enī non modo pluris
putare qd̄ utile uideat quā qd̄ honestū. sed & iam
hec int se cōparare. & in his addubitare turpissimū est.
quid ergo est quod nonnuquā dubitationē adferre soleat.
Considerandū q; uideat credo si quando dubitatio accidit.
quale sit id de quo consideretur; Sepe enī tēpore fit. ut
qd̄ turpe plerūq; haberi soleat inueniat non ēē turpe. Exem
pli causa ponat aliquid qd̄ pateat latius. qd̄ potest maius
scelus quā non modo hominē. sed & aī familiārē hominē
occidere. Nū igitur se adstruxit scelere. si quis tyrannū oc
cidit quāuis familiārē. popto quidē romano non uidetur.
qui ex omnibus p̄claris factis illud pulcherrimū existi
mat. Vicit ergo utilitas honestatē. immo uero honestas
utilitatē secūta est; itaq; ut sine ullo errore diiudicare possi
mus. si quando cū illo qd̄ honestū intellegim. pugna
re id uidebit qd̄ appellamū utile. Formula quēdā con
stituenda est. quā si sequemur in cōparatione rerū ab
officio nūquā recedim. Crit autē hec formula stoico
rum rationi disciplinēq; maxime consentanea. quā qui
dem his libris propterea sequim. quod quāquam & a uete
ribus academicis & a peripateticis uris. qui quondam

Wingby LB.

M. p. misc. f. 1

for. 49v

INCIPI LIBER XIII.

INVOCOTE

DS MEVS. MISERICORDIA MEA. QVI
 fecisti me & oblitū tui n̄ oblitus es. Inuoco te
 in animā meā quā preparas ad capiendū te
 ex desiderio qđ inspiras. & nunc inuocantē te
 ne deseras qui prius quā inuocare puenisti &
 instituisti crebescens multimodis uocib; ut au
 dirē de longinquo & conuerterer. Inuocantē te
 inuocare te. Tu enī dñe deleuisti omīa mala merita mea
 ne retribueres manib; meis in quib; ate defeci. i puenisti
 omīa bona merita mea ut retribueres manib; tuis quib;
 me fecisti. quia & prius quā eēm tu eras. nec erā cui pres
 tares ut eēm. ecce tam sū ex bonitate tua pueniente to
 tū hoc qđ me fecisti. & unde me fecisti. neq; cū egisti
 mei. aut ego tale bonū sū qđ tu adiuueris dñs m̄s & d̄s m̄s.
 n̄ ut tibi sic seruiā quasi ne fatigeris in agendo. aut ne mi
 nor^{is} potestas tua carens obsequio meo. neq; ut sic te colam
 quasi terrā ut sis in cultus sū te colā. sed ut seruiā tibi reco
 la te ut de te m̄ bene sit a quo m̄ ē ut sim cui bene sit. ex plenitu
 dine quippe bonitatis tuę creatura tua substituit. ut bonū
 qđ tibi nihil pdesset. nec de te equale tibi ex te eēt. tam quia
 ex te fieri potuit ^{non} inde eēt. qđ cū te pmeruit celū & terra.
 quę fecisti in principio. dicant. quid te pmeruerit spiritalis
 corporalisq; natura quas fecisti in sapientia tua. ut inde pen
 derent etiā inchoata & informia quęq; in genere suo uel
 sp̄itali t corporali. cuncta in inmoderationē & in longinquā
 dissimilitudinē tuā. sp̄itale informe prestantius quā si
 formatū corp̄s eēt. corporale aut informe prestan
 tius quā si omīno nihil eēt. adq; ita penderent in tuo
 uerbo informia. nisi p idem uerbū reuocarentur

mulcebar. fugiebā dolorē. abiectiōne ignorantia. Qd̄ in tali ani-
 mante n̄ mirabile atq; laudabile. At ista om̄ia dī mei dona
 sunt. non in ego dedi hęc. & bonaf̄ ī hec om̄ia ego. Bon̄ ḡ ē
 qui fecit me. & ipse ē bonū meū. & illi exulto bonis om̄ib; q̄b;
 et tam puer erā. hoc enī peccabā qd̄ n̄ in ipso sed in creaturis
 ei. me atq; ceteris. uoluptates. sublimitates. ueritates querebā.
 atq; ita irruēbā in dolores. confusiones. errores. Grās tibi dulce
 do mea. & honor m̄s & fiducia mea. Ds̄ m̄s grās tibi de donis
 tuis. sed m̄i ea serua. Ita enī seruabis me & augebunt. ī p̄fi-
 cient quę dedisti m̄. igitur ipse tecū quia & ut sim. tu dedisti
 mihi.

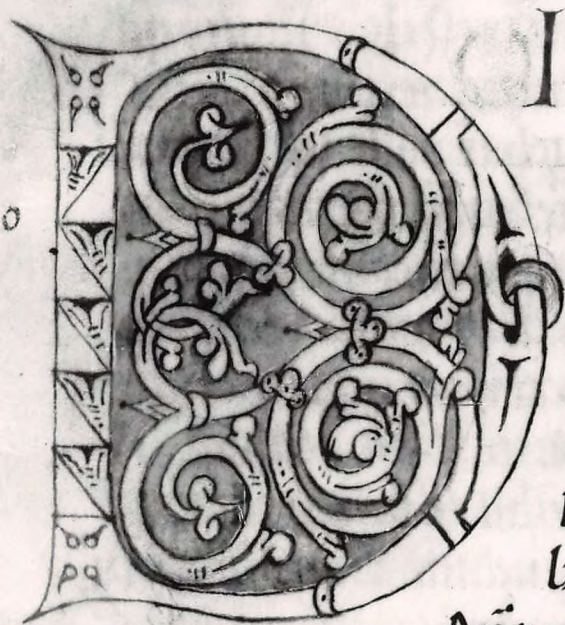
EXPLICIT LIB. I. CONFESSIO HV.

INCIPIT LIB. II. CONF.

RECORDARI

VOLO TRANSACTAS MEAS FIDITATES
 & carnales corruptiones anime meę. Non
 qd̄ eas amē. sed ut amē te d̄s m̄s amore
 amoris tui facio istud. recolens uias meas ne-
 quisimas. in amaritudine recogitationis
 meę. Ut tu dulcescas in dulcedo n̄ fallax dulcedo. felix & se-
 cura. & colligens me a dispersione. in qua frustatim disces sus-
 sū dū ab uno te auersus in multa euanui. Exarsi enī aliquādo
 faciarī in inferis in adulescentia. & siluiscere ausus sū uarnis
 & umbrosis amorib; & contabuit species mea. Et cōputruī
 corā oculis tuis. placens m̄. & placere cupiens oculis hominū.
 Et qd̄ erat qd̄ me delectabat. nisi amare & amari. sed n̄ tene-
 batur modus. ab animo usq; ad animū. Quaten̄ ē luminosus
 limes amicitie. sed exalabant nebulę delinosa concupiscen-
 tia carnis & scatebra pubertatis. & obnubilabant atq; offus-
 cabant cor meū. ut n̄ discerneret serenitas delectionis. a cali-
 gine libidinis. utrūq; in confuso estuabat. ī rapiebat in becil-
 lam etatē p̄ abrupta cupiditatū. atq; mersabat gurgite flagitiorū.

ualde longeque distabat sine ulla turbulenta cunctatione
 conuinctus ē. Inde ad matrem ingrediū. indicamus gaudet.
 narram. quē admodū gestū sit. Exultat & triumphat & be-
 nedicebat tibi qui potens es ultra quā petim⁹ et intelli-
 gimus facere. quia tanto amplius sibi a te concessū de me ui-
 debat quā petere solebat. miserabilibusque flebilibusque gemi-
 tibus. conuertisti enī me ad te ut nec uxore querere nec aliquā
 sc̃ti spem hui⁹. stans in ea regula fidei in qua me ante tot an-
 nos & reuelaueras. et conuertisti luctū eī in gaudiū multo
 uberius quā uoluerat & multo carius atque castius quā de
 nepotibus carnis mee requirebat. **EXPLICIT L. VIII.**

INCIPIT L. VIII.

CONFESSIO V.

N E E G O

SERVVS TVVS EGO SERVVS
 Tuus & filius ancille tue. disru-
 pisti uincula mea tibi sacrificabo
 hostiā laudis. Laudet te cor meū et
 lingua mea. omnia ossa mea dicant.

Dñe quis similis tibi. dicant & responde m.
 & dic anime mee salus tua ego sū. quis ego et qualis ego. qđ
 n̄ mali aut facta mea. aut si n̄ facta dicta mea. aut si non
 dicta uoluntas mea fuit. tu autē dñe bon⁹ & misericors et
 dextera tua respiciens p̄funditatē mortis mee. ⁊ a fundo
 cordis mei exhauriens abyssū corruptionis. & hoc erat to-
 tū nolle qđ uolebā ⁊ uelle qđ uolebas. sed ubi erat tā anno-
 so tēpore & de quo imo altoque secreto euocatū ē. immo īto-
 liberū arbitriū meū. quo subdere ceruicē leni iugo tuo &
 humeros leui sarcinē tue xpc ihu. adiutor m̄s et redemptor
 meus. quā suaue m̄ subito factū ē carere suauitatibus nugae.

INCIPIT LIB.
PRIMVS.
CONFESS.
**MAGNVS
ES DNE
ET LAUDABILIS**

VALDE MAGNA VIRTUS TVA ET SAPIENTIA TVÆ NON
EST NUMERUS & LAUDARE TE VULT HOMO. ALIQUA PORTIO CREATU-
RE TVÆ. ET HOMO CIRCUMFERENS MORTALITATE SUÄ. CIRCUMFERENS TESTIMO-
NIUM PECCATI SUI. & TESTIMONIUM QUIA SUPBIS RESISTIS. ET TAM LAUDA-
RE TE VULT HOMO. ALIQUA PORTIO CREATURE TVÆ. TU EXCITAS UT LAU-
DARE TE DELECTET. QUIA FECISTI NOS AD TE. & INQUIETUM EST COR NR̄M.
donec requiescat in te. DAMIHI DNE SCIRE & intellegere. utrū sit
prius inuocare te. an laudare te. & scire te prius sit. an inuo-
care te. Sed quis te inuocat nesciens te. Aliud enī palio potest
inuocare nesciens. An potius inuocaris. ut sciaris. Quomodo
autē inuocabi in quē n̄ crediderit. Aut q̄modo creduit sine pr̄-
dicante. & laudabit dñm qui requirit eū. Querentes enī inue-
nient eū. & inuenientes laudabit eū. Querā te dñe. inuocan-
te & inuocā te. credens in te. p̄dicatus enī es nobis. Inuocat te
dñe fides mea. quā dedisti mihi. quā inspirasti mihi. phuma-
nitatē filii tui. p̄ministerium p̄dicatoris tui. Et q̄modo inuo-
cabo dñm meū. dñm & dñm meū. Quo utiq; in me ipsū eū. inuo-
cabo. inuocabo eū. Et quis locus ē in me. q̄ ueniat in me dñs m̄s.
Quo dñs ueniat in me. dñs qui fecit celū & terrā. Itane dñe dñs m̄s es.

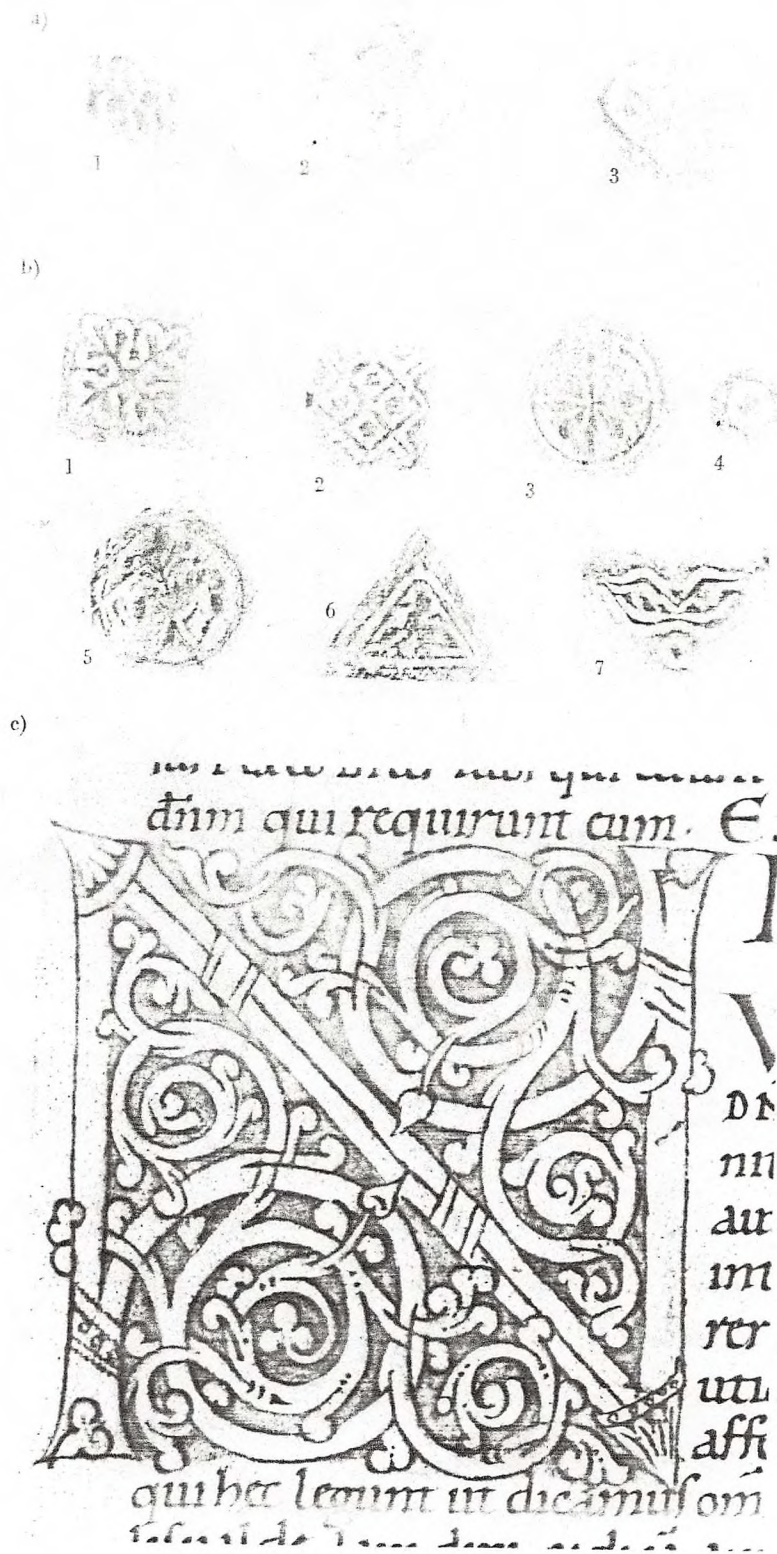
Tafel V. M. p. th. f. 71, 3^r (Initiale M)

Thürm. Katalog Hn. 113. Wien

INCIPIUNT LIBRI
AURELI AVGVSTINI
NVMERO
TREDECIMQVI
DICVN TVR
CONFESSIONV
LIBRI COEPTI
ET EXPLICITI
IN XPO IHV DNO
NRO

Collegij Societatis Iesu Herbipoli

Tafel IV. M. p. th. f. 71, 2^v (Zierseite)

Tafel III. a) M. p. th. f. 44 (romanische Stempel)
 b) M. p. th. f. 71 (Stempel d. 11. Jhs.)
 c) M. p. th. f. 71, 90^r (Initiale N)

Thürm, Katal. Hs. UB. Würzburg

Würzburg UB. M. p. th. f. 71

INCIPIT
EPISTOLA
PAULI
AD ROMANOS

ET SILVANVS
& timotheus in
dō patre & dño

ihū xpō . brā uobis & pax

PGrās agimus dō semp
p omnib; uobis . memo
riam urī facientes in ora
tionib; nrīs sine intēsis
sione . memores operis
fidei urē . & laboris . et caritātis
& sustentatōis spei dñi nrī ihu
xpī ante dñm & patrē nr̄m .

Scientes fr̄s dilecti adō delecta
onem urām . quia euangelium
nr̄m n̄ fuit ad uos in sermone
tantum . sed in uirtute et in spū
scō . et in plenitudine multa
sicut scripsit quales fuerim in
uobis ppter uos . Et uos imita
tores mei facti estis & dñi .
excipientes uerbū in tribula
tione multa . cum gaudio sp̄s
scī . ita ut facti sitis forma omnib;
credentib; in macedonia et in
achaa .

Auobis enim diffamatus ē ser
mo dī non solū in macedonia et
in achaa . sed in omni loco fides
urā quē ē ad dñm pfecta ē . ita ut
non sit nobis necesse quicquā

loqui . ipsi enī de uobis annunciant
ant . qualē introitū habuerim
ad uos . & quomodo conuersi
estis ad dñm a simulacris serui
dō uiuō et uero . expellere fili
eius de cēlis quē suscitauit ex
mortuis ih̄m . qui eripuit nos
ab ira uentura . **II**

Nam ipsi scripsit fr̄s introitum
nr̄m ad uos . quia manus sunt
sed ante passi multa & contum
elias afflicti . Fiduciam habent
in dño nr̄o loqui ad uos euang
lium dī in multa sollicitudine
Exhortatio enī nr̄a non de
errore neq; de immundicia . n̄
in idolo . sed sicut pbatī sumus
adō . ut crederetur nobis euang
elium . ita loquimur non quasi
hominib; placentes . sed dō
probat corda nr̄a .

Neq; enī aliquando sumus in
sermone adulationis sicut scripsit
neq; in occasione auaricie . cō
testis ē . neq; querentes ab ho
minib; glām . neq; auob; n̄
ab aliis . cum possimus cō ui
xpī apti . sed facti sumus pa
li in medio ur̄m . tanquā si n̄
foueat filios suos . ita deside
tes uos cupide . uidebamur
dare uobis non solū euangel
dī . sed etiā animas nr̄as . quā
carissimi nobis facti estis .

decimū. aquo & fixus in cruce mar-
tyrio coronatus ē. capite ad terram
uerso. in sublime pedib; eleuatis.
asserens se indignū. qui sic crucifi-
geretur ut dominus eius. Scripsit
duas eptas que catholice nominan-
tur. quarum sc̃ta a plerisq; eius
negatur pp̃t̃ filii prioris disso-
nantiam. sed et euangelii qd̃ sc̃m
marcū qui auditor eius & int̃pres
fuit. huius fuit. Liberi aut̃ quib;
auctorū eius scribit̃. aliis euange-
lii. tercius predicationis. quartus.
A T T O R A I A S A A Y Y C O R C. quin-
tus iudiciū. inter apocryphas scrip-
turas repudiatur. Sepultus rome
in baticano iuxta uia triumphale.
totius urbis celebratione uenerat̃.

I N C I P I T C A P I T U L U M

De sc̃is quos in hoc mundo ut
inter p̃fectos alloquitur.
e exortatione qua de peioribus
ad meliora compellit.
e commemoratione uertutis.
e pseudo p̃phetis ueterib; & noui
testam̃ti futuris mendacibus.
e similitudine diluuii quod
impiorū designat interitum.
De interitu eorum qui omnem
malignitatē dulcedinē arbitrant̃.
De eo qui superatus ē addictus
cuius semen carnis generat
semper & porcos.

De nouissimis temporibus quib;

derisores habundant.

De dō qui unum diem mille
annis equauit.

De epistolis apostoli pauli

SEP̃LA PET̃
RI AP̃LI
IMON PETRVS
S S E R V V S
E T A P E S .

ihu xpi. his qui coequalem nob̃
sortiti sunt fidem iniustitia di-
nri & saluatoris ihu xpi. Gratia
uobis & pax adimpleatur in cog-
nitione dñi nri. quomodo om̃a
uobis diuine uirtutis sue que
ad uitam & pietatē donata est.
p̃ cognitionē eius qui uocauit
nos pp̃ria gl̃a & uirtute. p̃ que
maxima. & preciosa nobis dona-
uit p̃missa. ut p̃ hec efficiamini
diuine consortes nature. fugien-
tes eius que in mundo est corrup-
tionem concupiscentie.

UOS AUT̃ EM curam omnē subin-
ferentes. ministrare in fide uerā.
uirtutē. in uirtute. scientiam.
in scientia aut̃. abstinentiam.
in abstinentia aut̃. patientiā.
in patientia aut̃. pietatē. in
pietate aut̃. amorē fr̃at̃natis.
in amore aut̃ fr̃at̃natis. carna-
tem. Hec enim uobis cum assint
et superent. non uacuos & sine

Sci pside uicer regn. Vindica dñe. Posuerunt.

alt Sci tui dñe.

Descendens ihc demonit. Anima nra

bostias tibi dñe p martyru tuor coronatoz
comemoratione deseruimus supplicantes ut indul
gentia nobis pariter conferant & salute. P. Posuerunt mor.

Scorum nos coronatoz qñ dñe semp festa
lenificent & maiestati tue ppenit & placatione
comendent. P. In iustitie tua.

Pretende nobis dñe miam tuā & sci martyris tui
theodori cuius nos dedisti patronis adiuuari.

Wingb. UB. M. d. q. 3

vorderes Vorsatzblatt, Vorderseite

tulamur officio ita perpetuo letemur aspectu

Intrere in conspectu. ¶ Os uener.

Wingj UB. M. p. ch. 9.3

hinten Vorsatzbl., Versoseite

Domina scla sclorum amen

michos. aning

illa dies nocuit

audieram eceruleis triton
uocem nymphas
mulasse putari

liber. s. kylharu

quoniam una domus fuit nos adueniens
nos fecimus illam una res et pro
uerficiali. digni. et non inop. par. alij
uult. quod facit. et non det. ut uult
uerficiali. et non det. ut uult
fretus dicunt. in quo. p. uult. illi
Mol. uult. et non det. ut uult. illi
Mol. uult. et non det. ut uult. illi

opposita frondes uilleraq. alluunt
hic ego sensi me q. ore citari

multa sunt inuengandum dicitur
unus quid uult. et non det. ut uult. illi

in m. amiso tati pudore meo

da ueniam culpe decepit idane iustor
dina parens seniorq. pr. pia sarcina nat
si fuit errandum causas. h. e. par. honestas
deceit. in m. tr. a. comung. mactatus adarus
H. p. a. uult. b. a. d. u. e. r. e. l. l. m. i. t. a. c. o. r. o. n. a

rem. m. u. l. d. e. r. h. o. a. r. t. a

h. m. e. t. i.

h. m. e. t. i. m. u. l. b. e. r. a. m. i. d. e. r. t. i. d. o.

h. m. e. t. i. m. u. l. b. e. r. a. m. i. d. e. r. t. i. d. o.

h. m. e. t. i. m. u. l. b. e. r. a. m. i. d. e. r. t. i. d. o.

h. m. e. t. i. m. u. l. b. e. r. a. m. i. d. e. r. t. i. d. o.

h. m. e. t. i. m. u. l. b. e. r. a. m. i. d. e. r. t. i. d. o.

maxit yidara & xuy

uita erat lux hominū. & lux in tenebris lu-
cet. & tenebre eā nō comprehenderunt; Fuit
homo missus ad dō. cui nomē erat iohannes:
Hic uenit in testimonium in testimonium phi-
beret de lumine: ut omēs crederent p illū; nō erat ille lux sed
† erat lux uera: quē illuminat omnē homi-
nem uenientem in mundum; In mun-
do erat. & mundus p ipsū factus ē. & mun-
dus eū nō cognouit; In ppria uenit. & sui
eum non receperunt; Quot quot autem
receperunt eū. dedit eis potestātē filios
dī fieri his qui credunt in nomine eius;
Qui non ex sanguinibz neq; ex uoluntate car-
nis neq; ex uoluntate uiri. sed ex dō nati
sunt; Et uerbū caro factū est. & habitabit
in nobis; Et uidimus glām eius: glām quasi
unigeniti a patre; Plenum grā & ueritatis.
IN HAT S. STEPHANI. LECT. ACI QV APLOX.
N DIEB; ILLIS. Stephanus plenus grā

ut testimonium per-
hiberet de lumine

Wingby UB

N. p. th. q. 5, fol. 9^r

publice nr̄e per om̄a constituta n̄s. qui possit
et ap̄sum rectū semp̄ servare cum̄a quecuq̄
in partib; h̄i sp̄anc̄e ut gallic̄e seu franc̄or̄ agunt
vero spectabili duci nuntiare. ut ip̄e tunc mag
nitudinē referat in quo recto etiā oromones qua

UB Würzburg, M. p. j. f. m. 2, Arb
Glose, "Beneventana"

resurrectio quædabatur fuisse pascha semp celebrabant.

si uero annū qualem quærebas in loco quem putabas inuenire
non poteris uel chronographorū incuriae uel tuae potius tar-
ditati culpam adscribe. Tantum diligenter sime cauens ne chris-
5 nicorū scripta defendendo in temerabile legis uel euangelii
testimonium uidearis impugnare. dicendo dñm saluatorem uel
xv. aut xvi. imperii tiberii caesaris. uel xxviii. aut xxx. suae
ablati anno sacrosanctam crucis subisse mysterium. cum euangelia
manifeste significent xv. anno tiberii praecursorem dñi praedicare
10 coepisse. ipsumq; mox inter alios baptizasse ihm incipientem
iam fieri quasi xxx. annorum.

S XLVII. DE INDICATIONIBUS

Secundus ordo circuli decennouennalis complectitur. Indic-
tiones xv. annorū circuitu in sua semp uestigia reducat.
15 Quas antiqua romanorum industria conperimus ad cauendū
errorem quid & temporib; fuisse oboriri poteret intractas.
Dum enim uerbi gratia quilibet imperator medio anni tempus
uita uel regno decederet poteret euenire. ut eundem annū
unus historicus eiusdem regis ascriberet & ut temporib; eoq;
20 eius partem regnaret. Alter uero historicus eundem suc-
cessori illius potius ad titulandū putaret. eo quod & hic par-
tem aequae eius haberet in regno. uerum ne per huiuscemo-
di dissonantiā error temporib; inolescet. statuerunt
indictiones quib; uterq; scriptor. Immo etiam uulgus om-
25 ne temporū cursum fide ac illime seruet. quas per fiscalitatem

quoq; calculandi xv eē uoluerunt. ut planissimō numero
et ad multiplicandū proutis simo conpendiosius transacti
temporis status in memoriā possēt reduci. Quidam autē
putant quia quondā in republica post censum quinto anno
patum urbs roma lustre batur. ad indicium ternaē lustre
tionis et census indictiones eē conditas. Incipiunt autem
indictiones ab viii kl octobris ibidemq; terminantur.

XLVIII. ARGUMENTUM INUENIEN OI QUOTASIT IN DICTIO

Hoc autem argumento quotasit anno quocumq; computa
re uolueris inditio repperies. sume annos ab incarna
tione dñi quotquot fuerint in presenti uerbi gratia decē
adde temp tria quia quasta inditione secundū dionysium
natus ē dñs. fiunt decociii. haec pastre per xv.
quindecies quinquageni. decel. quinquies noueni.
remanent. viii. Octaua est inditio si uero nihil reman
serit quintadecima est.

L. DE EPACTIS LUNARIBUS.

Testis praeficti circuli linea continet epactas lunares
quae ad cursum solis annuatim undenis dieb; ad
crescere solent. Inde epactae greco uocabulo. id est ad
iunctiones dictae quāpannos singulos xi dierum ut dixim⁹
accumulantur augmento uel cepte quia ad inueniendas
quotas sint lunae calendarū xii. partem adiciuntur
annū ut sup̄ docuimus. Epactico iure. id ē ad iunctiones

Wingy UB.

HEK. MP. THEOL. FOL. 46, Bll. 88^v UND 89^r.

Quasi 7, 1, 5, 5

decem novemalis

Luñ xiiii pasce Dies dñi pasce Luñ ip diei mñ v oñ pñ

Noñ	ap	iii	id	ap	xx	
viii	k	ap	vi	k	ap	xvi
idur	ap	xvi	k	mai	xvii	
iii	n	ap	vii	id	ap	xviii
xi	k	ap	x	k	ap	xv
iiii	id	ap	ii	id	ap	xvi
ii	k	ap	ii	n	ap	xviii
xiiii						ix
xiiii	k	mai	viii	k	mai	xviii
vii	id	ap	vi	id	ap	xv
vi	k	ap	ii	k	ap	xviii
xvii	k	mai	xii	k	mai	xviii
ii	n	ap	iii	id	ap	xxi
viii	k	ap	vi	k	ap	xvii
ii	id	ap	xvi	k	mai	xviii
ix	ap	vi	id	ap	xxi	
xii	k	ap	x	k	ap	xvi
v	id	ap	ii	id	ap	xvii
iiii	k	ap	ii	n	ap	xx
xv	k	mai	viii	k	mai	xxi

Castro cupra agen serico
regeuandit xiiii k mai
quidā sicilia de leuē

fluvii ista & periet plurime ma
og an dioda elix
decimus pascha pñ
et pascha sinus pap leoni
se n hunc.

maximatus an pñ

gensoricus romam ingrediens. pñbus omnibus spoliat.

Luñ XIII paſc. Dies dēo paſc. Luñ ip̄ diei .mā. v. oī. p̄r

Non	ap̄	iii	id̄	ap̄	xx
viii	k̄ ap̄	vi	k̄ ap̄	xvi	
idur	ap̄	xvi	k̄ māi	xvii	
iii	n̄ ap̄	vii	id̄ ap̄	xviii	
xi	k̄ ap̄	x	k̄ ap̄	xv	
iiii	id̄ ap̄	ii	id̄ ap̄	xvi	
v	k̄ ap̄	ii	n̄ ap̄	xviii	
xiiii	k̄ māi	viii	k̄ māi	xviii	
vii	id̄ ap̄	vi	id̄ ap̄	xv	
vi	k̄ ap̄	ii	k̄ ap̄	xviii	
xvii	k̄ māi	xii	k̄ māi	xviii	
ii	n̄ ap̄	iii	id̄ ap̄	xxi	
xiii	k̄ ap̄	vi	k̄ ap̄	xvii	
ii	id̄ ap̄	xvi	k̄ māi	xviii	
kt	ap̄	vi	id̄ ap̄	xxi	
xii	k̄ ap̄	x	k̄ ap̄	xvi	
v	id̄ ap̄	ii	id̄ ap̄	xvii	
iiii	k̄ ap̄	ii	n̄ ap̄	xx	
xv	k̄ māi	viii	k̄ māi	xxi	

Castigo cupra agen, ſico
reſouundit xiiii k̄ māi
quia ſic ſic dēat

109 an̄ dioda clx
decimus paſcha p̄terit
p̄terit paſcaſinus p̄ap̄ lēni
ſēbunt.

zōſericur romam ingrodiens. ſebus omnibus ſpolix.

infecto sit pbatum. & nouum dogma contranaturam. religionem p diderit.
percurra breuiter grecas. & latinas. barbarasq; historias. & doceam uirgini-
tatem semper tenuisse pudicitiae principatum.

Refert fabulae. atbalantem. calidoniā uirginem semper in uenationib;
semper insiliuis. nontumentis uteri feminarum. foetumq; conceptum.
sed expellam & castā amasse uirantē. Arphax lācen quoq; uirginem
thrāciā. insignis posā describit. Etā reginā uulscorū camellā. quā
turnus cui auxilio uenerat. laudare uidens. non habuit quod amplius
diceret. nisi uirginem nominaret. O decus talis uirgo. Chalco o decus
quoq; illa filia leouirgo p pōua pestilentia patriae describitur. sponta-
nea morte soluisse. Elysiogeniae uirginis sanguis. aduersos placasse
uentos. Quid referam sybillas. eritriam. atq; cum anam. & octoreliquas.

§

uirgo

Nam uarro decem fuisse autumat. quarū insignis uirginitas est. & uir-
ginitatis praeuium diuinitio. Quod si. aeolico genere sermonis sybilla
theodula appellatur. recte consiliū diuola scribitur nosse uirginitas. et eo pale

Cassan dram quoq; & chrisinuates apollinis. ac iunonis. uirgines legi-
mus. & sacerdotess diana taurice. & uestae. Innumerabiles exstiterunt.

Quorum una minutia. p p t suspicionem stupri. uiua de fossa est. inuisa
utror poena. nisi grande crimen putaretur. lesa uirginitas. Certe
romanus populus. quanto honore uirgines semper habuerit. hinc ap-
paret. quod consules. & imperatores. & incurrib; triumphantes. qui de
superatis gentib; tropheae referebant. & omnis dignitatis gradus. eis
de uia cedere solitus sit. Claudia uirgo uestalis. cum in suspicionem
uenisset. stupri. & simulacri matris deae. In uado tiberis heret. & ad
compbandam pudicitiam suā. fertur angulo duxisse nauem. Quam
multa milia hominū trahere nequuerant. Melius tamen inquit
lucanipoetae patruus. cum illa fuisset. actum. Si hoc quod euenit or-
namentum potius explorare fuisset. pudicitiae. quā dubiae patro-
cinium. Nec mirum hoc de hominibus. cum mineruam quoq;
& dianam. uirgines deas finxerit error gentiliū. Et inter duo
decim signa ceterisq; mundum uolui putant. uirginē conlocarent.

Magna iniuria nuptiarum. ut ne inter scorpiones quidem. & centauros.
& caneros. & pisces. & ^{egocerotas} ~~egocerotas~~ uxorē maritiq; construxerint.
XXX. atheniensium. tyrannicūm phidone. necassem in conuiuiis.

infecto sit pbatum & nouum dogma contranaturam. religionem p didere.
 pcurra breuiter grecas & latinas. barbarasq; his ticias & doctam uirgini
 tatem semp tenuisse pudicitiae principatum.
 oferunt fabulae. at balantem calidomiam uirginem semp in uenationib;
 semper in siluis. non tumentis uteri feminarum. foetumq; conceptum.
 sed expulsum & casta amasse uirgine / Arphaelacen quoq; uirginem
 ibraeam insignis poeta describit. Et a regina uulscoru camella qua
 turnus cui auxilio uenerat. laudare uolens non habuit quod amplius
 diceret. nisi uirginem nominaret. O decus italie uirgo; Chalcid decus
 quoq; illa filia leu uirgo p pua pestilentia patriae describitur. sponta
 nea morte soluta. Et hiphigeniae uirginis sanguis. aduersos placasse
 uentos / Quid referam si billas. eritriam. atq; cumariam. & octo reliquas.
 Nam uarro decem fuisse autumat. quarum insignis uirginitas est. & uir
 ginitatis praemium diuinitas. Quod si. aeolico genere sermonis si billa
 theodoule appellatur. recte consilium disola scribitur nosse uirginitas.
 Cissandram quoq; & chrisinuates apollinis. ac iunonis. uirgines legi
 mus. & sacerdotes diuiae taurice. & uestae. Innumerabiles exstiterunt.
 Quarum una minima. ppter suspicionem stupri. uiua de fossa est. iniusta
 ut reor poena. nisi grande crimen putaretur. lesa uirginitas. Certe
 romanus populus. quanto honore uirgines semp habuerit. hinc ap
 pareat. quod consules. & imperatores. & in currib. triumphantes. quid
 superatis gentib; trophea referebant. & omnis dignitatis gradus eis
 de uia cedere solitus sit. Claudia uirgo uestalis. cum in suspicionem
 uenisset. stupri. & simulacrum matris deae Inuado tiberis heret. ad
 compbandam pudicitiam suam. fertur cingulo duxisse nauem. Quam
 multa milia hominum trahere nequiuerant. Melius tamen inquit
 lucanipoetae patruus. cum illa fuisset actum. Si hoc quod euenit or
 namentum potius explorare fuisset pudicitiae. quam dubiae patro
 cinium. Nec mirum hoc de hominibus. cum mineruam quoq;
 & dianam. uirgines deas finxerit error gentiliu. Et inter duo
 decim signa caeli quib; mundum uolui putant. uirginem conlocarent.
 Magna in iurianuptiarum. ut ne inter scorprios quidem. & centauros.
 & caneros. & pisces. & ^{ego cerotas} ~~egredere cerotas~~ uxorem maritumq; construxerunt.
 XXX. atheniensium. tyrannicum phidone. necassent in conuiuiis.

In manus tua domine omnes fidei
Nocturnus primus omnes diebus

¶ Sicut
¶ Genes. f. 1.

EAG. 15.
VIR:
QUI
DONTA
BIT. SI
CONSI
ES. O.
IN
PIO
R.
ET
HE
VIR

zu klein

peccatorum non stetit & in cathedra pestilen-
tiæ non sedit. meditabitur die ac nocte.
Sed in lege domini uoluntas eius & in lege eius
Et erit tamquam lignum quod plantatum est
secus decursus aquarum quod fructum suum
dabit in tempore suo. faciet & prosperabuntur.
Et folium eius non defluet & omnia quæcumque
Non sic impij non sic sed tamquam puluis quæ
picit uentus a facie terre.
Ideo non resurgunt impij in iudicio. neque pec-
catores in consilio iustorum.

Quoniam nouit dominus uiam iustorum &
iter impiorum peribit. **PSALM.**

QUÆRERE **DAUID.**
muerunt gentes & populi medita-
ti sunt inania.

Astiterunt reges terre & principes
conuenerunt in unum aduersus dominum
& aduersus xpm eius. his iugum ipsorum
Dirumpamus uincula eorum & promamus ano-
Qui habitat in celis iridebit eos & dominus
sub sannabit eos. conturbabit eos.

Tunc loquetur ad eos in ira sua & in furore suo
Ego autem constitutus sum rex ab eo super syon.

zu klein

tuus custodit ea. in custodiendis illis retributio mul-
ta. **D**eus quis intelliget. ab occultis meis munda
me. & ab alienis parte sequo tuo. **S**i mei non fue-
runt dominati tunc immaculatus ero. & emunda-
bor a delicto maximo. **E**t erunt ut complacent
eloquia oris mei. & meditacio cordis mei in conspec-
tu tuo semper. **D**omine adiutor meus & redemptor
meus. **P. S. A. L. O. D. D. D.**

Exaudi te dominus indie tribu-
onis. protegat te nomen dei iacob. **O**rat
tibi auxilium de sancto. & de syon tueat
te. **M**emor sit omnis sacrificii tui. & holo-
caustum tuum pingue fiat. **T**ribuat tibi secun-
dum cor tuum. & omne consilium tuum confir-
met. **L**azabimur in salutari tuo. & in nomine dei
nostri magnificabimur. **I**mpleat dominus omnes
petitiones tuas. nunc cognoui quoniam saluum
fecit dominus xpm suum. **E**xaudiet illum de celo
sancto suo. in potentatibus salus dextere eius. **H**i
incurribus & hi in equis. nos autem in nomine do-
mini dei nostri inuocabimus. **I**psi obligati sunt &
cecidērunt. nos autem surreximus & erecti sumus.
domine saluum fac regem. & exaudi nos indie qua
inuocauerimus te. **P. S. D. D.**

zu klein

5 7 2 2 1 0 6 8 7 9 5 4 3 2
Anulus p̄diminutione dictus ē. acirculis & aris q̄
sunt circa brachia & crura. Argulle p̄pe uirorū sunt.
collatū uictorie causa ob armorū uirtutē. Unde & q̄ndam
uulgo uirilis dicebatur. Ab intellectu enī circuli. ar̄ n̄
discrepat. quia ipsa q̄q. ubi ponit. ambiendo constringit.
si armilla latr̄ extendit. circuli rotundi fit. Ba
culus ab acho repto re uinis fertur inuent. q̄ homines
uino moti inuiterent. Sic ab acho baculi. ita ab a
culo baccillus p̄diminutione. Lacrima. ora uestim̄ti.
Obesit. crassit. Squalore. sorde deformitate. Uredine.
uento inardente. Canistrū fissis c̄t̄et̄ unde & nuncu
pat. Alii grecū ēē putant. panib. portandis uas aptū
Styrax arbor arabie. similis malocidom. Cui uirgule
intra caneuale ortū cauernati lacrima fluunt. & ipsi
styrax calamites pinguis resinosa. iocundi odoris hu
meata. & ueluti mellosū liquorem emittens. Styrax
aut dicta. qd̄ sit gutta arboris fluens & congelata. Nī.
greci styrā gutta dicunt. Deserte inquit uirō munera.
& res. Ideo hoc capitulum posui. ut sciam ubi uirīs
codicib. habetur thymia. in hebreo ēē nechora. qd̄ aqla
styracē transtulit. & ex q̄ dom̄ nechora. q̄ in esau legit.
manifestissime cella thymiamatis siue styracis intel
legit. eo qd̄ nulla aromata diuisa sunt edita. Amig
dala. grecū nom. quē latine nux longa uocatur. Itane
ali nuclea uocant. q̄ ante om̄s arbores flore. & fructū
affert. Pulmentū uocat. apulite. siue enī sola pulvis

Anulus p̄diminutionē dictus ē. acirculis & aris q̄
 sunt circa brachia & eruta. Argille p̄p̄ uirorū sunt.
 collatū uictorie causa ob armorū uirtutē. Unde & q̄ndā
 uulgō uirilis dicebant. Ab intellectu enī circuli. ar̄ n̄
 discrepat. quia ipsa q̄q̄ ubi ponit. ambiendo constringit.
 s̄. armilla l̄m̄ extendit. circuli rotundū fit. Baculus
 abacho repto re uitis fertur inuent. q̄ homines
 uino moti inuenerunt. Sic abacho baculū. ita ab a
 culo baccillus p̄diminutionē. Lacinia. ora uestim̄ti.
 Obesif. crassis. Squalore. sorde deformitate. Uredine.
 uento inardente. Canistrū fissis & tectis unde & nuncu
 pat. Alii grecū ēē putant. panib. portandis uas aptū
 Syrax arbor arabie. simulis malocidoni. Cui uirgule
 intra canicule ortū cauernati lacrima fluunt. & ipsa
 syrax calamites pinguis resinosa. iocundi odoris hu
 mecta. & ueluti mellisū liq̄rem emittens. Syrax
 aut dicta. qd̄ sit gutta arboris fluens & congelata. Nū.
 greci syriā gutta dicunt. Deserte uiquid uiro munera.
 & res. Ideo hoc capitulum posuim. ut sciam ubi m̄ris
 codicib. habetur thymia^m. in hebreo ēē nechora. qd̄ aq̄la
 syracē transtulit. & ex q̄ dom̄ nechora. q̄ in esaiā legit.
 manifestissime cella thymiamatis sue syracis intel
 legit. eo qd̄ nulla aromata diūsa sunt edita. Amug
 olli. grecū nom̄. que latine nux longa uocatur. Hanc
 alii nucleā uocant. q̄ ante om̄s arbores flore. & fructū
 affert. Pulmentū uocat. a putte. siue enī sola pulvis

lacunarib. fastigijsq. apta sit. quia pœra ē. nec parietibus onerosa. Deambulacra. Ubi intercolumnas ambulatur. Camerę sunt uolumina intorsum respicientia. Vocatur. acuruo. Camur enī grece. curuū ē. Epistilia sunt. q̄ sup capitella columnarū ponuntur. et ē grecū. idē sup missa. Norma dicta. a greco uocabulo extia quā nihil rectū fieri potē. Componit autē extris regulis. ita. ut due sint binū pedū. Tertia habeat pedū duas. uncias x. quas equali crassitudine politas. extremis cacuminib. sibi iungit. ut senā trigoni faciant. id erit norma. Reticula. et retiacula diminutua arete. Reticula arete fune. Sculpturas. infasiles. latratum septena uersū septies altera uertit sup alterā. Iruū unciarū. Tres uncie policis. iiii. digitorū efficiunt. Datus. l. sextarios capit. Ibraice uocatur abata. idē olearia mola. que una uice. l. sextarios pterit. Bases fultures columpnarū. que a fundamento cōsurgunt. & suppositę fabricę sustinent pondus. Bases autē nomē ē. firmissime petre syro sermone. Latet. uas cœcum. xl. batos capiens. aluerido dicit. Plecta ē calix. duas ansas abens. Idē & crater. Axis ē erga quē rota currit uoluitur. ^{Chylæ} Humeruli q̄ in extremitatib. axis fiunt. ne de eo rota labitur. ^{radix} Radii q̄ in cœtū & ciminū fiunt. ^{Spindæ} Canti quib. rota circūdat. ^{Ilabe} Modiolī. idē & tympani. p̄ que axis transit. Scutę eēdem & cucumę uasa p̄nta equalia infundo & ore desup coopt. In quib. calē faci

inmaritimus grecis. Eusa enī nepos iafsch. aq̄o greci. elisei q̄
uocant^r colides. Sunde & quinta grecis. lingua. acolis appel
lat^r. Sidon primogenit^r canaan aq̄ sidones. & sidon urbs
uocat^r. Aradus filius chanaan aq̄ aradu f. q̄ aradū insulam
angusto freto. a fenicis littore separata colunt. Biblos ci
uitas foenicis. cuius habitatores biblii. Pse. a perseo rege
uocati. Lydu habitatores lydie. puencie. masia minore. Ly
bies q̄ & libici. in libia africa. Pygmei. sic greci nanos uocant.
qd̄ sunt statura cubitales. Tubal. filius iafsch. aq̄ hiberi q̄ &
hispani. Mosoch filius iafsch. aq̄ cappadoces. unde & urbs ap
eol mazaca uocat^r. Ibeninos de ebano factos. Ibenus ar
bor in india. & ethiopia nascit^r. quę cesa durefcit ilapidē.
Cui lignū nigrū ē. f. indicū. maculosū. in paruis dis
tinctionib. albis ac fuluis. & ethiopieū ū qd̄ pstantis
in illo ē maculatū f. & nigrū lene. & corneū. Scutu
latam ppt̄ orbiculos rotundos panes. Chod chod. Damas
ceus. cui damasci. damascus aut̄ ciuitas ē syrie. edita
& uocata. ad amasco dispensatoge. abrahę. Mundine.
mercimonia loc̄ mercati. Mazet. Badian. filius remma.
nepotis cha. aq̄ gen̄ ē aethiopie. Saba filius chus. filii
cha. aq̄ sabaer. q̄ & arabes. Rec. ma. Aman. Chenne. Iden.
Assur. filius sem. aq̄ assiri. Chelmad. In uolucris inuo
lucrū ductū q̄ in se tenet aliq̄ in uolutū. Syene.
oppidū id extrali parte egypti. fatures. pars tpe
egypti. Manubie. spolia quę manib. trahunt^r. Cuth.
memphis. & tasis ciuitas egypti. Ielusi. oppidū

in maritimis grecis. Iusa enim nepos iafeth. a quo greci elisei qui
 uocantur eolides. Unde & quinta grecis lingua acolis appel-
 latur. Sidon primogenitus canaan a quo sidones & sidon urbs
 uocatur. A radis filius chanan a quo aradii sive qaradii insulam
 angusto freto a fenicis littore separata colunt. Biblos ci-
 uitas foenicis cuius habitatores biblii. Perseus rege
 uocati. Lydi habitatores lydie puencie. in asia minore. Ly-
 bies qui & libici. in libia afrie. Lygmei. sic greci nanos uocant.
 quod sint statura cubitales. Tubal filius iafeth. a quo hiberni qui &
 hispani. Mosoch filius iafeth. a quo cappadocef. unde & urbs ap-
 eol mazaca uocatur. Ebeninos de ebano factos. Ebenus ar-
 bor in india & ethiopia nascitur. quae cesa dure scit in lapide.
 Cui lignum nigrum est. fundicium maculosum. in paruis dis-
 tinctionibus albis ac fuluis. & ethiopicum uero quod praestantius
 in illo est maculatum sive nigrum lene & corneum. Scutu-
 latam propter orbiculos rotundos panes. Chod chod. Damas-
 cenus. cui damasci. damascus autem ciuitas est syrie. edita
 & uocata ad amasco dispensatore abraham. Nundine.
 mercumonia hoc mercati. Mazel. Dadan. filius remma.
 nepotis cha. a quo gentes sunt aethiopis. Saba filius chus. filii
 cha. a quo sabaei. qui & arabes. Recema. Aran. Chenne. Idem.
 Assur filius sem. a quo assiri. Chelmad. Inuolucris inuo-
 lucrui dictum quod in se tenet aliquod inuolutum. Syene.
 oppidum in dextrali parte egypti. fatures. pars tres
 egypti. Manubie. spolia quae manibus trahuntur. Cuth.
 memphus. & taurus ciuitas egypti. Telusiu. oppidum

pulli. eo qd polluti s. Unde auestis nigra. pulla dr. Lucifer
dicit eo qd int omia s videra plus luce ferat. e mitunus ex
planceis. hic pprie & ubar dr. eo qd ubas solis ostendit.
L. fugiu. refugiu. la pas. flama e mitice lucens. dicta qd
ia uentis motum ostendere uideat. Balteu. cingulu mi
litare e. dictu qd ex eo signa dependent. addemonstran
da legionis militaris summa. id e sex miliu & sescentoz.
ex q numero. & ipsi consistunt. Unde & balteus dr. intitu
q cingit. s & ia aquo arma dependent. Renes aut uarro
dictos qd rum ab his obsceni humoris nascant. Na uent
& medulle tenui liquore defudant in renib. In glorios.
sine gla. Obtimates s dicti. qd electi sint. optare eni
eligere e. Inui. sine via qd adiri si potest. Dogmatu.
doctrinar. Dolus. fraudolentia. calliditas. Anima
inmanib. postare e. intentione cordis in operatione
ostendere. Inigma e questio obscura. Hypocrita gre
ce. simulator latine. q bonu se pala ostend. hyp
po eni falsu. eris in iudiciu. In neruo. in uinculo.
vel in copede. Aluione. mundatione aquaru. al
luui e csumptio riparum ex aquis. Iulisti pces. pabstu
listi. Attonit pibat. Irannus crudelis & impius. Arui
na. adeps. pinguedo. Onerosi. graues ab onore.
Art dicti qd colligati in uice neruis coarctant. Id e
stringantur quoq diminutiua asticuli. Ruge con
tractio cutis luestimtoz. Commans. amnando.
Opulent. opib. plenus. Locuples. Satti e iunio ex

pulli. eo qd polluti s. Unde auestis nigra. pulla dr. Lucifer
dict eo qd int. omia sidera plus luce ferat. e. ut unus ex
planctis. hic pprie & uubar dr. eo qd inbas solis ostendit.
L. fugiu. refugiu. la pas. flama e. in tice lucens. dicta qd
ia uentis motum ostendere uideat. Batteu. cingulu mu
litare e. dicit. qd ex eo signa dependent. ad demonstran
da legionis militaris summa. id e. sex milia & sescentos
ex q. numero. & ipsi consistunt. Unde & batteus dr. intam
q. cingit. s. & ia a quo arma dependent. Renes ait uarro
dictos qd rui ab his obsceni humoris nascant. Na uent
& medulle tenuis liquor e. desudant in renib. In glorios
sine gla. Obtrunates s. dicti. qd electi sint. optare eni
eligere e. Inuii. sine via qd adiri n. potest. Dogmatu.
doctrinaru. Dolus. si audolentia. calliditas. Anima
inmanib. postare e. intentione cordis in operatione
ostendere. Inigma e. questio obscura. Hypocrita gre
ce. simulator latine. q. bonu se pala ostend. hyp
po em falsu. crisi in iudiciu. In neruo. in uinculo.
vel in copede. Alluione. mundatione aquaru. al
luui e. scriptio riparu ex aquis. Iulisti pces. pabstu
listi. Attonit pibat. Tyrannus crudelis & puius. Ann
na. adeps. pinguedo. Onerosi. graues ab onore.
Art. dicti qd colligati in uice neruis coarctant. Id e.
stringantur quoq. diminutiua asticuli. Ruge con
tractio cutis. Tuestimtoz. Cominans. Aminando.
Opulent. opib. plenus. Locuples. Satri e. uincio ex

sed fores que foras sunt. & alie que intus uoluntur.
 Pene fui. ppe fui. Sit uena tua benedicta. At edmo.
 Fons aque tue sit tibi ppius. Cisterna. H innuli. ab in
 nuendo filii ceruoru dicti. quia adnuntio matris ab
 scunduntur. D ammula uocata. qd de manu fugiat.
 Timidu animal & imbelles. Dequo martialis. Dente tme
 ap. defendunt cornua ceruum. Imbelles damme. qd. nisi
 pda sumus. Lucupis. aues captamus. formica dicta. qd
 fert micas faris. cui sollertia multa. puidet em in
 futurum. & pparat aestate qd comedat. Imesse
 en colligit triticum. ordeu non tangit. Dum pluit
 eis sup frumentu. totum eiet ad sole ut sicceat. et
 grana que incauernis abscondunt pmediu diuudat.
 ne in herbas crescere queant. A postata. refuga. Ma
 chinatur. excogitat. Iurgia. litigia. rixę. Nutib.
 gestis conatib. Scortu. meretricis. Yecorde. sine cor
 de. flutrum. lecur. nom habet. eo qd ibi ignis ha
 beat sedem. q incerebro subuolat. inde ad oculos
 & oculosq. sensus & membra diffunditur. & calore sup
 ad se suum ex cibo tractum vertit in sanguine. que
 ad usum pascendi nutriendiq. singulis pbe. In uocore
 aut consistit voluptas & ecupiscentia iuxta eos qui
 de phisicis disputant. Garrula. loquax & uerbosa. La
 pcea dicta. qd pedib. pmum starentur quasi tapedia.
 Sipla tapedia. ex una uillosa. qsi simpla. An sitapa.
 ex utraq. parte uillosa tapcea. Murra arbor arabia.

sed fores que foras sunt. & que intus uoluntur.
Pene sui. ppe sui. Sit uena tua benedicta. At edmo.
Fons aque tue sit tibi ppius. Cisterna. H. in muli. ab in
nuendo filii ceruorum dicitur. quia ad nutriendum matris ab
secunduntur. D. ammula uocatur. qd de manu fugiat.
Timidum animal & imbellis. De quo marialis. Dente timent
ap. defendunt cornua ceruum. Imbelles damme. qd. nisi
pda sumus. Aucupis. aues captantis. Formica dicta. qd
fert micas furis. cui sollertia multa. puidet enim in
futurum. & pparat aestate qd comedat. In messe
enim colligit triticum. ordeum non tangit. Dum pbit
et sup alimentum. totum erit ad sole ut sicceat. et
grana. que incauernis abscondunt pmediu diuidunt.
ut uita bas crescere queant. A postata. refuga. Ma
chinatur. excogitat. Iurgia. litigia. rixe. Nutrib;
gubernatib; Scoru. meretricis. Yecorde. sine cor
de. fultum. lecur. nom habet. eo qd ibi ignis ha
beat sedem. qd cerebro subuolat. inde ad oculos
& resq; sensus & membra diffunditur. & calore sup
ad se suum ex cibo tractum vertit in sanguine. que
ad usum pascendi nutriendiq; singulis pbe. In core
autem consistit voluptas & occupiscentia. iuxta eos. qui
ocphileis disputant. Garrula. loquax & uerbosa. Li
pca dicta. qd pedib; pimum starentur quasi rapida.
Sapi. rapia. ex una uillosa. qd simpla. An sita pa
tina. qd fide uillosa rapia. Mura. arbor arabia.

unda. Peund

etne dr Quia pincarnati uerbi myſteriu
ua mſnrae. Sic ſup.

mmunicantes & diem ſacratiffimum celebran
es. quo beatae mariae intemeratae uirgini
e mundo edidit ſaluatorem. Sed & me
n uenerantes euſdem glorioſae ſemper
ſ mariae genitricis di & dñi nri ihu xpi. ſed
oz aptorum. AD COMMUNIONEM
ta qſ omps dr. ut natus hodie ſaluator

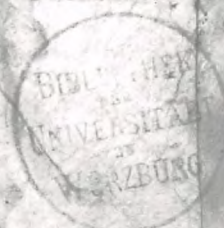
incit diuinae nob generationu e aduſe
nmortalitatis ſit ipſe largitor qui tecu

ORATIONES DE NAT DNI

ncede qſ omps di. ut quos ſub peccati iu
o uetuiſta ſeruitus teneat. eos unigeniti tu
p carnem natiuitas libera. Quitec. ALIA
ce nos miſericors dr. & mentibus clemen
r humanis naſcente xpo ſummae ueritatis
oſtende. Peund. A L I A

gre qſ dne ſamulis tuis. fidei & ſecuritatis
ntu. ut qui natiuitate filii tui dñi nri
ntur. et aduerſa mundi te gubernante n
nt. & quae temporaliter celebrare deſi
ſine fine pſcipiant. Peund. A L I A

ui p beatae mariae uirginis partum. ſi

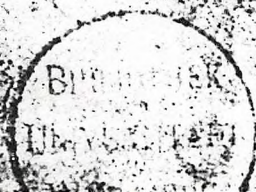

REPERT PASSIO S. CAT. AGNETIS VIRGINIS. SEIDON

REPERT PASSIO S. CAT. AGNETIS VIRGINIS. SEIDON

Diem festū sacratissime uirginis celebremus.
hinc psalmi resonent. inde concrepent lectio
nes. Hinc populorū turbe letentur. inde sustenten
tur pauperes xpi. Omnes ergo gratule² in dño. & ad
edificatione uirginū. qualiter passa sit agnes beatissi
ma. ad memoriā reuocemus. Tertio decimo. aetatis sue
anno. mortē pdidit & uitā inuenit. quia solū uir di
lexit auctore. Infamia cōputabatur in annis. sed erat
senectus mentis inmensa. Corpore quidem iuuenula.
sed animo cana. Pulchra facie. sed pulchrior fide.

Quoniam abscolis reuerteretur. a prefecū filio adamat. Cui
parentes dū requisisset & inuenisset. cepit offerre. & bu
rima & plura pmittere. Deniq. detulit secū pretiosi
sima ornamenta. que ab eata agnete uelut steruora sunt
recusata. Unde factū est ut iuuenis maiore purgaret
stimulo. & putans ea meliora uelle accipere ornamenta.
em in lapidū pretiosorū secū defert glām. & per se ipsū.
& paruos & pnotos & affines cepit aures uirginis appel
lare. diuitias. domos. possessiones. familias. atq. uirg
nitiū pmittere. si consensu suū eius conuicio non inuenerit.

etiam inlustriſſimum poſſe preferri. ceptum tamen uehe-
menter inquirere. qui eſſet ſponſus de cuius ſe agnes
potestate iactaret.

Tunc exiit quidam ex paraſitis eius qui diceret hanc
xpianam eſſe ab infantia. & magicis artibus ita occupa-
tam. ut xpm ſe dicat habere ſponſum. Audiens hec pre-
fectus. letus efficitur. & miſſa apparitione cum in-
genti ſtrepitu ſuis eam tribunalibus ſiſti precepit.
Et prius quidem blandis eam ſermonibus ſecretius puo-
cabat. dehinc terroribus pulſat. Sed xpi uirgo nec
blandimentis ſeducitur nec terroribus concutitur. ſed
eodem uultu. eodem animo pſeuerans. & terrentem ſimi-
liter & blandientem animo deridebat.

Uidenſ itaq; ſymphronius prefectus tantam in puella
constantiam parentes eius alloquitur. & quia erant
nobiles & uim inferre non poterat. titulum eiſ xpiani-
tatis oppoſuit. Sequentem namq; die agnetem ſibi preſen-
tari iubet. & iterum iterumq; repetere & replicare ce-
pit de iuuenis amore ſermonem. Cumq; omnis ſermo eiſ
caſſo labore deficeret ſiſti eam ſuis tribunalibus iuſſit.
Cui & dicit. Superſtitio xpianorum de quorum te magicis
artibus iactas. niſi ate fuerit ſegregata non poteris

3
in sanā pectoris tui abicere. neq. æquissimis consi-
liis prebere consensum. Unde ad uenerandā deā uestā
te pperare necesse est. ut si pscuerantia uirginitatis
placet. eius die noctuq. sacrificiis uenerandis insistas. [E
Adhuc beata agnes dixit. Si filiū tuū quamuis in quo a-
more uexatū. tamen uiuentem hominem recusam
qui est et rationis capax. qui audit & uidere & pal-
pare & ambulare potest & florē lucis huius cum
bonis perfrui. Si ergo hunc causā amoris xpī nulla
possum ratione respicere. quomodo possum idola
muta & surda. & sine sensu & sine anima colere.
& ad iniuriā summī dī ceruicem meas uanis lapidib;
inclinare. Audienti hac præfectus symphronius
dixit. Cupio consultū esse infantiæ tuæ. & adhuc
te deos blasphemantem idcirco differo. quia annos
tuos infra sensum respicio. Noli ergo temet & ipsam
ita despiciere. ut motus deorū incurras. Beata agnes
dixit. Noli infantiā corporalem despiciere. ut putes
me te uille habere propitium. fides enim non man-
us. sed mensib; geritur. Et dī omnipotens mentes
magis conprobat quam acates. deos autē tuos quo-
rū motus me incurtere non uis ipsis irasci p me te.

predicande. quicquid inter flamas intrepida me adte
uenire potuisti. Ecce iam quod credidi uideo. quod spe
raui. idcirco quod concupiui complector. Te confi
teor. Labus decorde. te totis uisceribus concupisco.
ecce adte uenio uiuum & uerum dominum. qui cum domino nostro
iesu christo filio tuo & cum spiritu sancto uiuis & regnas mo
do. & sepeper & in cuncta secula seculorum amen. Cum
complesser orationem ita ignis omnis extinguitur est.
ut nec te por quidem incendere manerem. Tunc
aspasius urbis rome uicarius. populi seditione
non ferens in gutture eius gladium mergi precepit.
atque hoc exitu roseo sanguinis sui rubore perfusa.
Christus sibi sponsam & martyrem consecrauit. Parentes
uero eius nullam tristitiam habentes. cum omni gaudio
abstulerunt corpus eius. & posuerunt illud in predio
lo suo. non longe ab urbe in uia quæ dicitur numentana.
ubi cum omnis turba christianorum concurreret. infideles
pagani prepossessunt. Et uidentes populum infidelium superse
uenientem armatum omnes fugerunt. Aliquam tamen la
piduilibus lesi euaserunt. Emergentia autem que fu
erat conlactanea eius uirgo sanctissima licet & catenamina
constanter intrepida stabat immobilis. & his uerbis exprobat

instituta sollempnitatis hodiernę a senioribus
 nostris cathedre nomen accepit. ideo quod primus apo-
 stolum petrus hodie episcopatus sedem cathedra
 suscepisse referatur; Recte ergo ecclesie natale
 sedis illius colunt. quam apostolus pro ectarum salute susce-
 pit. dicente domino: Tu es petrus. & super hanc petram
 aedificabo ecclesiam meam;

Petrum itaque fundamentum ecclesie dominus nomina-
 uit. & ideo digne hoc fundamentum ecclesiam
 nominavit. supra quod ecclesiastici aedificii alti-
 tudo consurgit; Unde convenienter psalmus
 qui lectus est dicit; Exaltent eum in ecclesia plebes;
~~et dicant~~ Bene eum deus in ecclesia precipit. quia
 dignus est ut fundamentum hoc in ecclesia hono-
 retur. pro quod ad celum ascenditur;

Quod natalis ergo cathedre hodie colitur &
 sacerdotale honoratur officium sibi quod pre-
 stat. quia tanto necesse plus habeat ecclesia dig-
 nitatis. quanto sacerdotale officium plus hono-
 ris; Cum sollempnitatem hanc ecclesiam merito re-
 ligiosa observatio introducere miror cur.

bris in terra adhuc positus. adhuc caput in celo.
clamat. & non dicebat. Quid persequeris fideles
meos. sed quid me persequeris. & ille. Quid me
iubes facere. lamparas se ad obediendum. qui pri
us se uiebat ad persequendum. lam in formatur ex
persecutione predicator. ex lupo ovis. ex hoste miles.
Audi qd facere debeat. cecus factus sane. ut in
teriore luce fulgeret cor eius. Exterior lux ad te
pus subtracta est persequitori. ut redderetur pre
dicator. Et eo tempore quo cetera non uidebat. num
tamen uidebat. Ita ex ipsa eius cecitate informabatur
mysterium credentium. qm qui credit in xpm. ipsum
intueri debet. Ceterum nec nata computare creatura
uilescat. ut creator dulcescat. Videamus ergo addu
ctus est ad anania. & ananias interpretatur ovis.
Ecce lupus rapax adducitur ad ouem sequendam non
rapiendam. Sed ne repentinum ovis expauesceret lu
pum. ipse pastor de celo qui omnia faciebat. nuncia
uit lupum uenturum oui sed se uenturum. & tamen tam im
mans fama lupum illum praecesserat. ut non possit
ovis audito eius nomine non conturbari. Nam cum
dn̄s in c. eidem ananias nunciasset saulum uenisse

Quotienscumq; fr̄s km̄i scōrū martȳrū sol
lempnia celebramus. ita ipsis intercedentib;
expectemus ad nō consequi temporalia beneficia.
ut ipsos martȳres imitando. accipere mereamur
aeterna. Abs enim scōrū martȳrū inuertate
festiuitatū gaudia celebrantur. qui ipsorū martȳ
rū exempla secuntur. Sollemnitate enim martȳrū
exhortatione sunt martȳriorū. ut imitari non
pigeat. qđ celebrare delectat. Sed nos uolumus
gaudere cum sc̄is. & tribulationē mundi nolumus
sustinere cum illis. Qui enim sc̄os martȳres uel in
quantū potuerit noluerit imitari. adeorū bea
titudine n̄ poterit puenire. Sic & ap̄ls predicat.
dicens. Si fuerimus socii passionū. erimus & con
solationis. Et dñs in euang. Si mundus uos odit.
sc̄note. quia me priorē uob̄ odio habuit. Recu
sat ēē in corpore. qui odiū non uult sustinere
cū capite. Sed dicit aliquis. Et quis est qui possit
beatorū martȳrū uestigia sequi. Huic ego re
spondeo. quia non solū martȳres. sed ipsū dñm
generi humano clamantē. Discite a me quia
mitis sū. & humilis corde. Audi & beatū petrū.

14
Quotienscumq; fr̄s k̄m̄ sc̄orū mart̄yrū sol
lemnia celebramus. ita ipsis intercedentib;
expectemus ad dñō consequi temporalia beneficia.
ut ipsos mart̄yres imitando. accipere mereamur.
aeterna. Ab eis enim sc̄orū mart̄yrū in ueritate
festiuitatū gaudia celebrantur. qui ipsorū mar
t̄rū exempla secuntur. Sollepnitate senū mart̄rū
exhortationes sunt mart̄yriorū. ut imitari non
pigeat. qđ celebrare delectat. Sed nos uolumus
gaudere cum sc̄is. & tribulationē mundi nolumus
sustinere cum illis. Qui enī sc̄os mart̄yres uel in
quantū potuerit noluerit imitari. ad eorū bea
titudinē n̄ poterit puenire. Sic & ap̄ls predicat.
dicens. Si fuerimus socii passionū. erimus & con
solationis. Et dñs in euanḡ. Si mundus uos odit.
sc̄note. quia me priorē uob̄ odio habuit. Recu
sat ēē in corpore. qui odiū non uult sustinere.
cū capite. Sed dicit aliquis. Et quis est qui possit.
beatorū mart̄yrū uestigia sequi. Huic ego re
spondeo. quia non solū mart̄yres. sed ipsū dñm.
generi humano clamantē. Discite a me quia
mitis sū. & humilis corde. Audi & beatū petrū.

GREGORIUS URBE ROMULEA

patre gregorio diuino aeditus: non solus spectabili senatorum
prosapia: uerum etiam religiosa originem duxit. Nascentem
eiusdem apostolice sedis antecessor. Uir magnae in christo
ecclesiae glorie: cuius et auus fuit: Sed tam hanc greg
orius tam nobilitatis: lineam moribus et tulit: probis
actibus decorauit; Denique ut post in propeculo clarum
Non sine magno quodam praesagio: talis sortitus est nomen
Gregorius namque: ex greco eloquio in nostras: lingua
uigilanti uis sonat; Re enim uera uigilaui sibi: duc
nis inherendo preceptis laudabiliter uixit; Uigilaui
et fidei uero populis: dum doctrine affluentis ingenio: eis quo
tramite celestia scanderent patefecit; Disciplinis uero
liberalibus: hoc est grammaticae, rhetoricae, dialecticae: per
apud uero est institutus: ut quamuis eorum tempore florent ad
huc rome studia litterarum: nullum in urbe ipse putaretur
esse secundus; Inerat ei adhuc in parua aetate: maturo
uero studio: Adherebat scilicet dictis maiorum: et si quid dignum
potuisset auditu percipere: non segniter obliuioni tradere: sed
tenax potius memorie commendare; hauriebatque: uan
tunc stabundo: doctrine fluenti per ore: quae post congru
ent tempore mellito gutture eructaret; hic in annis addo
centis in quibus sola caelestis: seculi uias ingredi: deo coepit
deuotus consistere: et ad supernum patriam: totis desideris

bilis sērgor habuit consuetudinē omni die ex
cepto parasceuen. missarū solennia pro
populo celebrare. & psalteriū omni die
psallere. & peregrinos qui ibidē per illā
semitā pergebant libenter suscipiebat.
& pauperes ibidē uoluntarie & cū hilari
tate alebat secundū uires suas. quod illi
dñs ordinabat iuxta dominica precepta.
quoniam diu fecistis uni ex his minimis fratribus
meis. mihi fecistis. Hec & huiuscemodi
uir di sērgor adiuuante dño faciebat.
Sed seductor gentiū diabolus hoc ualde
dedignabatur. quod tam p̄ciosa gemma
t̄ margarita in oppido germanorū con
sistere debuisset. uel per uerbū eius ei
tante anime assidue defecissent. & addi
cultura reuocasset. qui ei multas & magnas
tribulationes tanquā leo rugiens ingerebat.
Sed uir di sērgor hec nullatenus metuebat.
quia considerabat precepta apostolica.
quod p̄ multas tribulationes oportet intro
ire in regnū dī. Contigit ut aliqui l̄q.

Ex list^{is} Passionali. M. perantiquo Weissenburg Monach^{is} ad l. Bened.
 Pap^{am} Sermonem^{is} Leonis Papae Predicante dilectiss^{imi}. ^{hunc} s. h. l. r.
 Congregatis^{is} ^{pluribus} et ^{aper} Evangelium. Videri^{is} Iesu^m turba
 ascendit in montem: & ex ipso^m h^{ic} ^{regitur}. Cum de^m ^{de} ^{sermone} accommo^d
 de SS. ^{Legit^{ur} ex} ^{Bach}

millotep^{is}. Videns ihc turbas ascendit in montē. et ret.

udite dilectissimi et intellegite

traditiones. quas dñs dedit vobis. cum uidisset autē

ihc turbas ascendit in montē. & cū sedisset. accesserunt

ad eū discipuli. & aperiens os suū. docebat eos

dicens. Beati pauperes spū. quō ipso^m est regnū

celorū. Octo enim beatitudines posuit dñs. omnib^{us}

sediligentib^{us} qui relinquunt seculares diuitias. & u-

luntaria sustinent paupertatē. aut qui diuitias

pp^{er} aliorū necessitates habent. & cor n̄ appo-

nuit. ut psalmista dic^{it}. Diuicie si affluant. nolite

cor apponere. Ipso^m est regnū celorū. Non corū

qui cotidie circueunt domū. & habere diuitias se-

piunt; Beati mites. quō ipsi possidebunt terrā. Qui

enim sunt mansueti ad om̄s. & humiles corde. & nul-

lū despiciunt. ipsi possidebunt terrā. de qua cithare

dñi cantabat. Credo uidete bona dñi. in tēra uiuenti-

uū; Beati qui lugent. qm̄ ipsi cōsolabuntur. Non

Verumtamen alius cernitur factū fuisse quomodo

Ex 115to Passionali. S. perantiquo Weiffenburch Monach. or. S. Bened.
Pope Sermonem Leonij Papa. Quedam die Decembris ^{hunc} S. Hilarij
congregatis ^{igitur} pluribus et ^{super} Evangelium. Videri Iesu turbas
ascendi in montem. & ex ipso hic sequitur. Cum sermone accommo
de S. L. Legitur ex ^{Baltho}

nullo tempore. Videri Iesu turbas ascendit in montem. et ret.

audite dilectissimi et intellegite

traditiones. quas dominus dedit vobis. cum uideret autem

Iesu turbas ascendit in montem. et cum sedisset. accesserunt

ad eum discipuli. et aperiens os suum. docebat eos

dicens. Beati pauperes spiritu. quoniam ipsorum est regnum

celorum. Octo enim beatitudines posuit dominus. omnibus

sed diligentibus qui relinquunt seculares diuitias. & uoluntaria

sustinent paupertatem. aut qui diuitias

propter aliorum necessitates habent. & cor non apponunt.

ut psalmista dicit. Diuitie si affluant. noli

cor apponere. Ipsorum est regnum celorum. Non corum

qui cotidie circueunt domum. & habere diuitias cupiunt;

Beati mites. quoniam ipsi possidebunt terram. Qui

enim sunt mansueti ad omnes. & humiles corde. & nul-

lum despiciunt. ipsi possidebunt terram. de qua cithara

domini cantabat. Credo uidete bona domini. in terra uiuentium;

Beati qui lugent. quoniam ipsi consolabuntur. Non

INCIPIT

I **B** VITA SCL REMIGII EPIS COM
caussum remigii antistitis depositio
scā nobis hodie mystice festa solemnita
tis exhibuit. que annis singulis dū in secul
sus temporū uolūtē nrīs desideris innouat.
Hic itaq; primis ortus natalibus parentū nobi
litate fulgebat. quē dñi pietas non solum
priusquā nasceretur sed antequā conciperet
elegit. Intantū ut montanus quidā mona
chus dū se leuissimō sopori dedisset. tertia
fuisset admonitione pulsatus. ut magisq;
benedicte ciliā. quod masculū conceptura
ēē. ueridica relatione predicaret. & nomen
eius uel meritum designaret. Quod ilico
impleuit imperiū. & fecundissime genitricis
conceptusq; subolis gaudia nunciauit. Illa
uero sicut fidei credulitate non apparuit du
bia. ita suscepit. in partu quē pre
sciebat in utero. Nec morosa existit nec
incerta. felici simum pignus securū pro
nus edidit. quod prius corde concepit.
In quo assidue uenturę ætatis merita. dulcis

INCIPIT PASSIO SCI GEORGII MARTYRIS
 laudes martirum roseis cruorū passioni-
 bus consecratas nullus potest tante
 uirtutis agone impensius enarrare. Daci-
 anus igitur imperator diabolica domina-
 tione arreptus omnes prouincias sue im-
 perio dicionis subdere natus ē. potestate
 super reges & præsides & principatū gerens.
 Contigit autē eodem tempore imperii sui
 peractā uelocius perurgere iussa ut ad o-
 rationē deorum impuissimorū uniu^{er}si
 populi omni cū festinatione aduenis-
 set. & sedens pro tribunali adstante uni-
 uerso populo qui ex diuersis ciuitatib. ad-
 ueniebant. Precepit ministro officiorū
 & quibus fuerat commissū afferre diuer-
 sa genera tormentorū que preparauerat
 his qui se in dño iuxta xpo credere faciebant.
 Et cū allata fuissent dacianus impius ut
 leo frenetis exclamauit dicens. Omnis qui
 non caruitis genib. uenerabiles deos meos ad-
 orauit prostratus in his poemis cū faciam

diuersis plagis cruciari. salem uero inuulne-
 ra plagarū aspergi. & ex cilicio plagas uul-
 nerū eius fricari. & in his omnib; poenisque
 in scō di famulo georgio exhibebant corp
 eius manebat inlesum. Tunc uidens quod in
 his poenis sem̄ superare non ualuit. iussit cum
 in imo carceris trudi & inimico consilio intro.
 per diuersas ciuitates misit edictū ut si quis ma-
 gus fuisset inuentus omni cū festinatione ad
 eius imperium peruenisset quo possēt dono mu-
 neris magni honorari. hoc audito quidam
 magus nomine athenasius adueniens ait.
 Imperator pro qua causa uocasti me. Cui im-
 perator respondit. poteris soluere magicas ar-
 tes xpianorum. magus respondit. ueniat quē
 dicis xpianum ēē. & si non potero soluere ma-
 gicas artes eius reus sim. Et statim letus factus
 imperator iussit ministris ut beatus georgius
 educeretur de carcere. & cū oblatus fuisset
 dixit ei. Georgi pte hunc magū adquesiui.
 solue eius artes magicas aut certe ipse soluet
 tuas. aut certe perdet te. aut tu eū perdere

audens beatus marcellus episcopus urbis romae
 gaudio repletus est magno de elemosina
 quam theason scilicet ministrabat. Quocirca
 ad se sanctos viros christianos & seruos domini nostri
 ihesu christi cyriacum & sifinnium. smaragdum
 & largum inquisiuit ab eis & notum fecer
 scilicet marcello urbis episcopo: quomodo theason
 scilicet diuitum & alimoniarum ministrabat;
 Tunc dicens consilium consecrauit cyriacum
 & sifinnium diacones ecclesiae romanae;
 Factum est autem ut una nocte dum de
 ferrent humeris suis uictum quem theason
 ministrabat. tentisunt a militibus pa
 gnis & perducti sunt ad tribunal exspurii.
 Quos accipiens tribunus & rudis eos in eis
 iocula publica ipse die uero tertio nuntia
 uit maximiano augusto quod hoc eum audis
 set & maximianus augustus iussit ut sub
 iocula ipsi soderent harenam & hume
 ris suis portarent usque ad locum ab maris

Decius dixit. 7 iubernus eos fisco nostro
copulari. S^cs laurentius respondit;
Bido mihi dentur indutiae. ut ex om
ni ecclesiae uniuersa deferam. 7 Tunc
caesar iussit ut sub custodia yppoliti
ducis laurentius ageret. Traditus est
autem yppolito. & coepit ex locis om
nibus pauperes congregare. quise xpian
tatebantur credere. 7 Quod cu uidi
yppolitus ait ad eum. 7 Ubi sunt the
sauri ecclesiae? Beatus laurentius
respondit. 7 Similitudinem praebere con
sensum ita ut credere xpian. ostenderet
tibi inae stimabiles thesauros dñi nr̃i;
Tunc yppolitus respondit. Si dicto facta
conpensas faciam quae hortaris;
Tunc beatus laurentius coepit sup oculos
caetorum cruce xp̃i signari. & aperie
bantur oculi eorū; Quod cu uideret
yppolitus statim prouolutus ad pedes ei;

II

III

III

Numquid & tumagus effectus es. ut corpus
 Laurenti abstulisse dicaris. yppolitus
 dixit. hoc feci non quasi magus. sed quasi
 xpi. unus. Quo audito decius caesar. iussit
 os eius contundi a lapidis. & exuit eum ueste
 qua habitu xpi ano erat indutus. & exten
 sum ad carceres ferreos caedi praecipit.

Post haec autem semiuiuum iussit eum duci
 extra urbem. & ad pedes ligare indeinto
 rum equorum. ut membra eius dilanata
 atq; distensa ferocitas beluarum effrenata
 diruperet. Cum traheretur. sic orauit
 dicens. O gratias consecutus sum Laurentium
 electum tuum. suscipe in pace animam eam.
 ubi suscepisti Laurentium ministrum tuum.

Qui disperit dedit pauperibus cuius iusta
 dispensatio manet in conspectu tuo in aeternum.
 Cuius exalta sit gloria. & haec dicens emisit
 spiritum. Quod factum cognouit decius impius.
 ita ut accedens. frendens & tabescens. qd

VIII. ANNI. SCILICET

Magnas martyrum praeclarasque uirtutes humiliter potius quam ^{magni} explicit sermo. Nihil tamen amittunt ex proprio quia per se eminere noscuntur. Xystus igitur urbis romae episcopus apud athenas natus & doctus prius quidem philosophus postea christi discipulus.

Audientem deum caesari romam uenturum ait. Non fructus priores nostri perperam sunt diuersa ornamenta. ut ad nos incolomites statum ecclesiae perueniret. **M**axime ipse dominus noster ihesus christus passus est pro ea & captiui patiente seruauerat. Nihil enim retinendum est & nihilque elaborandum nisi ut cum iustitia uiuamus. Et quod gloriosius est pro iustitia moriamur. Cum haec & his similia sancto suo sermone differuisset. uocauit laurentium archidiaconem suum ciuem romanum. dignum deo uirum & habitu & uultu & scientia conspicuum. & tradidit ei uniuersas facultates ecclesiae dicens.

esse qui moysen quondā fuisset dignatus alloqui.
Illic quidē terribiliore iustitia. hic autē sacratione
clementia. ut impleteret qd fuerat propheta hieremie
pmissū dicentis; Ecce dies ueniunt dicit dñs. & disponā
domū israhel. post dies illos dicit dñs. dabo leges me
as in sensu ipsorū. & in corde ipsorū scribā eas; Qui
ergo locutus fuerat moysi. locutus est & aptis. & in
cordib; discipulorū. uelox scribens uerbi manus no
ui testamenti decreta condebat nulla. ut quondā
circūfusa nubiū crassitudine. neq; pterribiles sonos atq;
fulgōres populo ab accessu montis absterrito. sed pa
tente ad aures circūstantiū tranquillitate colloqua
ut pgrae lenitate remoueret legis asperitas. & sps
adoptionis. auferret formidīnē seruitutis; Qualis
ignitur doctrina sit xpi. sacre ipsius sententię. prestantur.
ut qui ad eternā beatitudinē puenire desiderant. gra
dus felicissimę ascensionis agnoscant; Beati inquit
pauperes spū. quō ipsorū est regnū celorū; De quib;
pauperib; ueritas loqueret forte esset ambiguū. fidi

ba sua tremēte p̄monuit esse lecturū. in sp̄s humilitate
p̄fecte beatitudinis posuit exordiū. Igitur humilia syn
rantes. id est se homines recordantes in celestis regni pos
sessione cōstituti. cōscius sibi ex sordentib: ac tenuissimis se pri
cipis coalitos. in hanc formā p̄fectis corporis p̄creari. & in
hunc sentiendi. cōtendi. iudicandi. agendi. sensū dō p̄fec
tū ministrante p̄cedere. Nihil cuiquā suū esse. nihil p̄pri
ū. sed cunctis dono parentis unius eadē & ueniendi in uirtū
tribui primordia. & utendi eam substantiā ministrari.
A c nos optimi illius qui nob̄ sit ista largitus. exemplo p̄func
te in nos bonitatis eius esse emulos oportere. ut boni omni
simus. communia omnib: omnia existimantes. nulla nos
nec secularis fastus insolentia. nec opum cupiditas. nec
inanis glorię ambitio corrūpat. sed subiecti dō simus. &
de cōmunionē uiuendi in om̄s cōmunis uite caritate te
neamur. Magnū etiā in eo quod nati sumus diuinę bo
nitatis futurū p̄fectū existimantes. cuius p̄miū atq: onus
p̄sentis uite operib: sit merendus. atq: ita p̄ hanc sp̄s humi
litate qua de dō nob̄ meminerimus & indulta omnia &

Abb. 2026

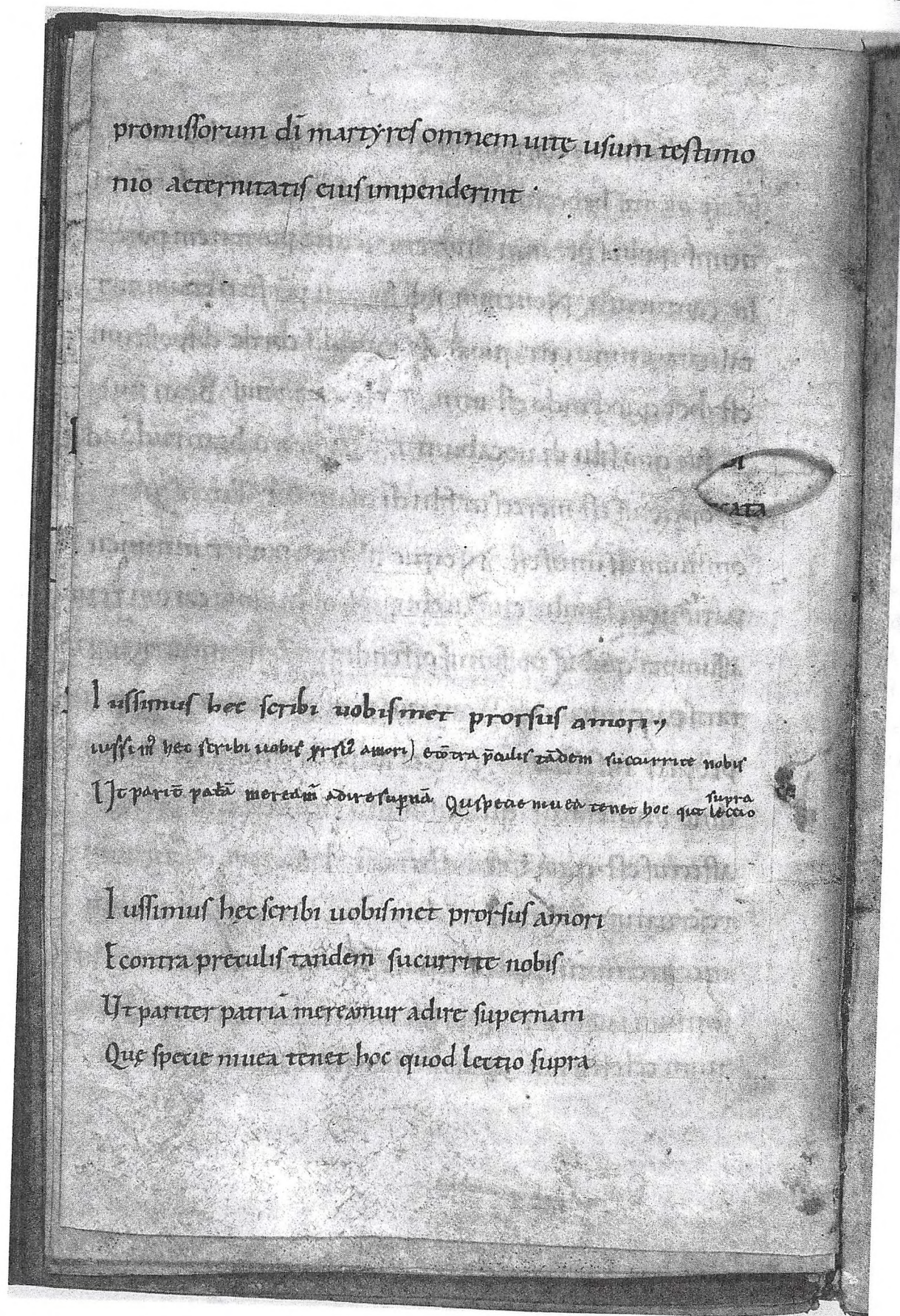

Abb.: Würzburg, Universitätsbibliothek, M.p.th.f.34, fol. 79v; qualitätsvolle Handschrift mit großen Zeilenabständen; die Widmungsverse mit Versalien stehen zur 'Vervollständigung' am Ende der Seite; die Schreiberin (das Skriptorium?) schreibt unterlängenbündig, das heißt die Unterlängen stehen auf der Linierung (außer beim g) und das Mittelband schwebt; die Schrift wirkt etwas wellig und unten kurz (die Hand findet sich nicht in Codex M); Federproben 'wiederholen' die Verse (die obere ist zeitnah, die untere eine Nachahmung aus dem 17. Jh.)

promissorum dī martyres omnem uite usum testimo-
nio aeternitatis eius impenderint

Iussimus hec scribi uobismet prorsus amori

Iussimus hec scribi uobismet prorsus amori) contra paulis tandem succurrere nobis

Ut pariter patria mereamur adire supernam ^{supra} *Quae spes mea tenet hoc quod lectio*

Iussimus hec scribi uobismet prorsus amori

Et contra preculis tandem succurrere nobis

Ut pariter patria mereamur adire supernam

Quae spes mea tenet hoc quod lectio supra

Abb.: Würzburg, Universitätsbibliothek, M.p.th.f.34, fol. 79v; qualitätsvolle Handschrift mit großen Zeilenabständen; die Widmungsverse mit Versalien stehen zur 'Vervollständigung' am Ende der Seite; die Schreiberin (das Skriptorium?) schreibt unterlängenbündig, das heißt die Unterlängen stehen auf der Linierung (außer beim g) und das Mittelband schwebt; die Schrift wirkt etwas wellig und unten kurz (die Hand findet sich nicht in Codex M); Federproben 'wiederholen' die Verse (die obere ist zeitnah, die untere eine Nachahmung aus gotischer Zeit).

LECT. S. EVG. I. SEC. MATH.
In illo t^p. Videns turbas ihs. ascendit in montem. &
cū sedisset. accesserunt ad eū discipuli eius. et r^t.

OMIT. HAI. MONES.

Mons iste labor intelligitur. & significat ab ihs. doc-
trinā. Vnde dñs doctus aptos in monte ascendit. tur-
bis in planitie remanentibus. quia perfectiorib; al-
tiora mysteria tradenda sunt. qualis est uirginitas
& dimissio omniū facultatū. Infirmioribus ū quasi
in planitie cōmorantibus. humiliora & apertiora
queq; sunt cōmittenda. Quibus loquens apt^s dice-
bat. Tamquā parvulis in xpō lac uob^{is} potū dedi-
non esca. Notandū aut. qđ sicut lex moysi in mon-
te data ē. ita & grā euanglii in monte apt^s tra-
data ē. Sed hic cū magno terrore sonitus tubarum
fulgura & ignis fuit. hic ū nihil terribile. sed omnia
serena & pacifica fuerunt. ut ostenderet qđ illis tūq;
seru^{is} in tremore lex dabit^{ur}. nob^{is} ū tūq; filius in serm-
one & pace euanglii cōmissū est. Et cū sedisset. Se-
des p^{ro}p^{ter} doctorū ē. Et aperit os suū. qui olī ap-
p^{ro}phetarū. Beati pauperes spū. Quidē
hic cōmemorantur beatitudines. Sed si subleu^{is} in spex.

religiositatis consistunt. Quisq; intellecta seruauerit.
nūquā a uirtutū tramite ad uitioꝝ deuia exorabit.
Beati pauperes spū. qm̄ ipsos ē regnū cēlox. Dubitare
forassis poterat humana mediocritas. quonā eēt
hec dñi ore laudata paup̄tas. nisi cū dixisset dñs be-
atos pauperes addidisset spū. qm̄ liquido intelli-
gerem̄ hanc longe aliā ēē paup̄tatē. quā ea ē qua
multos sub dura egestatis necessitudine laborare ui-
dem̄. Beata ergo paup̄tas uera intellegit̄ animi hu-
militas. Quā idcirco dñs paup̄tatis nomine uoluit
designare quia faciliū eā pauperes assequi & custodi-
re sufficiunt. maxime cū diuitibus sēp familiaris
sit elatio. & pauperib; in remota comes humilitas.
Hanc aut̄ tērenarū rerū pauperie eo intellegere phibe-
m̄. q̄a uidem̄ plerosq; reb; indigos animo superbos.
Contra nonnullos diuitiarū pōpis affluere. & ni-
hilominus uerā humilitatē in mente seruare ma-
gisq; misericordie merces quā lucra terrena adqui-
rere. Nulla nāq; conditio ab hac beatitudine
excipitur. quia nihil refert censu ēē dispares. quidē
qui sunt proposito pares. Beata ergo paup̄tas
hęc. quia non terrenis sed celestib; fundā

subdita famuletur. Et reuera dignum est ut qui suave
iugum xpi mansuete supse ferunt. Omnes corporis
motus. atq; omnes animi utentes imperio. sicq; or
dinabiliter sese disponant. ut animo corpus fa
muletur. cui ille summus & in excelsis scriptus sps qui
est ds psideat. Rixentur ergo inter se reprobi. f
& pro adquirendis pfunctorius possessi ungulis
belligerent. ceterum beati mites quoniam ipsi posside
bunt terram. Beati qui lugent. quoniam ipsi consolabuntur.

Tristitia hec cui beata consolatio repponitur nihil habet
cum humana affectione communis. Neque enim que
quam beatificare possit ista lamenta que humani ge
neris uniuersitate funduntur. Denique rerum temporalium
dona sinistrorum casuum infortunia. plus iusto
deflere nimodo beatum. uerum & iam eternam mortis
ultione plectendum apto dicente. Tristitia sancti
mortem operatur. Arsus longe est alia beatorum causa
fletuum alia sanctarum materies lacrimarum. Religi
osa enim tristitia est. non solum pro suis uerum & pro aliorum erra
tibus deflere. Hic tales consolabuntur in presenti quidem
dato sibi pugnore spiritus sancti. quod hoc maxime para
clit. idem consolator dicitur quia corda sanctorum quorundam

defectu merentia ne inter tedia hui' seculi lassescant. in terna
sui uisitatione simul & cōsolatione releuare consueunt.
Plena autē & p̄fecta tēpore erit cōsolatio. quō ad uisionē sui
conditoris p̄ducti om̄i iā hoste deuictō. om̄i certamine
superato. de sola celesti uictoria gloriari. Gaudeant er̄ḡ
re p̄bi tēpore felicitatis p̄cessib; exhilarati. seseq; totos p̄son
ti leticijs impendant. Nā beati qui lugent. qm̄ ipsi cōso
labunt̄. Beati q̄ esuriunt & sitiunt iusticiā. qm̄ ipsi sati
rabunt̄. Hic iā amatores sūmi & incūssi boni demon
strat. Hic enī esuriet. nihil tēpore appetat. Nihil ista si
tis desiderat corporale. sed sola iusticia repleti cōcupiscit.
sicq; abdita secretorū dī penetrans. ipso dō satiari impleriq;
exoptat. felix certe ista satietas. om̄iq; uoluptate bea
tior. quę uidelicet nullū habenti sese fastidiū parit. sed
quando magis sui appetitores repleuerit. tanto auidius
appetibilis existit. Ad quā psalmista p̄uocat nos dicens.
Gustate & uidete qm̄ suauis ē dñs. beatus uir qui sperat in
eo. Satiabunt̄ in p̄senti q̄ dē illo iusticijs cibo. de q̄ dñs
in euḡto. Meus inquit cibus ē. ut faciā uoluntate patris
mei q̄ ē in celis. Et illa salutaria aqua. de qua idē dñs.
Qui sitit ueniat ad me & bibat. & c̄r̄. In futuro uirgo. tē
p̄fecta plenissimaq; erit eorū satietas. qm̄ beata immortalis

delectatione merentia ne inter tedia huius seculi lassescant. in
sollicitudine simul & consolatione reuiuere consueuerunt.
Plena autem & perfecta erit eorum consolatio. quoad uisionem sui
conditoris producti omni iam hoste deuicto. omni certamine
superato. de sola celesti uictoria gloriari. Gaudere ergo
repleti & transgressi felicitatis processibus; exultant. seseque totos personi
tibusque impendant. Na beati qui lugent. quoniam ipsi se so
labuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiam. quoniam ipsi sa
rabuntur. Hic iam amatores summi & incenssi boni demon
strat. Hic enim esurientes. nihil terrenum appetunt. Nihil ista si
tis desiderat corporale. sed sola iusticia repleti concupiscunt.
sicque abdita secretorum dei penetrant. ipso deo satiari impleri
exoptant. felix certe ista satietas. omnique uoluptate bea
tior. quae uidelicet nullum habenti sese fastidium parit. sed
quando magis sui appetitores repleuerit. tanto auidius
appetibilis existit. Ad quam psalmista prouocat nos dicens.
Gustate & uidete quoniam suauis est dominus. beatus uir qui sperat in
eo. Satiabuntur in presenti quod de illo iusticie cibo. de quo dominus
in euangelio. Meus inquit cibus est. ut faciam uoluntatem patris
mei qui est in celis. Et illa salutaria aqua. de qua idem dominus.
Qui sitit ueniat ad me & bibat. &c. In futuro uero. te
perfecta plenissimaque erit eorum satietas. quoniam beata immortalis

tate donati indigentibus; superius claritas epulis reple-
buntur. Ad quod psalmista suspirans aiebat satiabor.
dum manifestabitur gloria tua. Insudent ergo sese diuites
exquisitissimis enervare deliciis. & quae natura supergre-
diatur luxu. Urbanus episcopus servus servorum dei. O. argentinen-
si episcopo & confratri nostro salutem & apostolicam benedictionem. Ex osidatione pul-
vis cure quae ex ministrante apostolice sedis geruntur cuius do auctore licet
indignum deseruium ecclesiae quae usque hunc perfectum inuigilare ac fide-
lium postulationibus equitatis assensum prebere necessario opellum nec
caritatis viscera deserere ne domino gregi debite consolationi suffragium
videam subtrahere. Unde visis litteris tue dilectionis per ut ipsa res
poposcit satis digne tue petitioni obsecrante quae fraternitas tua
a sede romana quae hunc. h. annuente domino summo studio magna-
que deuotione ecclesia romana processit. Vere quia dignum est ut quae deus uenerat
in celis eos de sincera laude homines uenerent in terris. Ad hec idcirco
cuius miracula plurimas tue caritati agnouimus nec in multis autem
tuoque hominum testimonio confirmata uera esse didicimus digni laudibus
fratrum nostrorum episcoporum ceterorumque fratrum auxilio in synodo romana intenu-
zauimus. atque duos dies in honorem domini nostri Iesu celebrare memoria
romana auctoritate iussimus. die uidelicet eius dispositionis & die
in quo romano oratio eam intenuzare placuit.

sonitus ignorantes? Nec non rex ipse qui tunc
primum parum somni carpebat exterritus.
nam numium tristis tota nocte iacebat in so-
nis. cubiculum ubi tantus fragor exortus est
festinus irrupit. Quanta lacticia cor eius pulsa
uerit. fusae pro gaudio lacrimae testantur. cum
reuiuiscere uidit. pro quo sicum reciperet. ipse
mori concupiuit. Vocata mater. ad sci uiri pe-
des festinat. quia cor eius triste. filius uiuus mul-
cebat. Nec non omnes qui ad funus deflendum
confluxerant gaudio repleti ad admirationem
resurgentis pueri. quiq; pro alius ire festinabant
Rex ergo ne moram faceret episcopo. ne
laudaretur a populo festinanti. consilium du-
xit cum regina. quomodo scilicet remuneraret
qui eis tanta beneficia a deo prestaret. Aurum
argentum. quaecumq; concupiscibilia. et regio
dono honorabiliora in thesauris suis inueniri
poterant gratissime precepit offerri. humiliter
deprecans ut accipere dignaretur. Que uir se
accipere deuitans ait. Si aliquid pro gratiarum
actione deo offerre te delectat. ad augendum.

R euerentissimo orthodoxorū patri presulū dom
no vulligiso archiepiscopo . infimus coenobitarum
scī nazari . TROſM cum omni fraternitatis collegio .
Quicquid ab homine summū expecti adipiscīue
queat in dñō . Quod semp desideravi . digni
tatis ur̄ae excellentia hebetatus . numquā ad uos
mi domine uel mutare p̄sumpsi . Nec in merito .
quippe quem pre ceteris sincera caritate diligo . pre
cunctis fateor mortalib; timore casto p̄timesco .
Sed uelut nolum . inenarrabile modo iudicii uestri
examen tremebundus suscipiam . Quod et si peccatis
mihi obstantibus p̄sentia ur̄a censura me non ful
ciri contingat . saltem uobis talitantiū me scripu
tasse in posterum iactitabo . At si forte adolationis
a quo uis noter . nihil mea inter est . Quanti ergo uob
per me extolli . quem cotenus utrobq; dñs ipse per
semet honorificauit . Neq; enim et si peccatorem me
gemo . oleo ad sentationis uenerabile capud ur̄um
inpinguare uolo aut potero . Potentissime primum
dñi pietati gratias puribus ago . qđ benedictionum
suarum omnes ecclesiasticos gradus . munda manus
uestre inpositione indignissimo mihi conferre .

causa extitit. quinec uos dominum meum omni
modis latuisse reor. si aliquid forte disponente
de uspiam de sanctis eius martiribus scripto et relatu
inuestigari contigerit. Unde dum quaqua uersum
spe frustrata nihil profecerim. sero tandem quod primo
debui. reuersus ad inexhaustum scientie fontem christum
diuinitatem et diuinitatem. quesita sanctorum opere. et
sinon ut debui aut uolui. ut tamen potui. in ipsius no
mine fratrum nostrorum desiderio. immo paupertate
nostre utcumque scribitando satisfeci. Quod
quale. quid uesit. quia uos uenerabilis pater pre
omnibus et arbitrum et defensorem ex debito que
ro. Ut aliquantisper autem accommodare dig
nemini. suppliciter exoro. quia qualecumque sit.
etiam si alieuus momenti fuerit. absque uestri com
mentu iudicii. cassum erit et inuili. At si uobis
auctore tuebitur. nullius suggillatione torrebi
tur. Non ignotam texen historiam. non commen
tarios digessi syllogismos. non moralia aut mysti
ci archana edere statui. quibus spiritale illud
aedes sue ferculum. et dulce sapit et suauiter redolet.
Sola mihi scribendi materia. et causa est in lau
doni martirum quorum passionem habere non possimus.
sermunculum prout spiritus dei afflauerit unde cumque
congerere. nomenque eorum ad uictum christi uocabulo.

Wingby N. p. h. f. 34

for 91st

DOMINO EXIMIO VENERABILITATE
 AVDABILISSENIORIS
 DEPOHVMILIS LEVITA ALQVINVS SA
 lute, Deletas ad nos urae excellentiae litteris in
 quibus ura magnoscens in dno studium. & diutina

in lege eius meditatione. magno me gaudio affectu esse
 fector. Sed tamen longe impari me petitionis urae con
 sideravi. Ut pote nullo progiatue munire eloquentiae
 suffultus adimplendum quod iussisti. Ac nisi me caritas
 urgeret quae nulla negare solet. Non audere ultra meae
 paupertatis vires negotium attingere. Tamen uris orationib;
 diuina donante gratia & scissimo patri vllibordo ser
 uienti cui me uitam mores. & miracula scribere pio studio
 rogas tuis parui pater sce preceptis. et duos digessi libellos.

Vnu prosaico sermone gradientem qui publice fratrib; in ec
 clesia si dignum tuar uideat sapientiar legi potuisset. Alteru
 pierro pede currentem. qui in secreto cubili inter scolasticos
 tuos. tantummodo ruminare debuisset. Vtrq; tum ppter
 occupationes diurnas furtiuus noctu lucubratiunculis dic
 tatus est. et eo magis ure indigent defensionis quo minus ab
 auctore pprio expoliti sunt. Meum fuit precipientis. non
 spernere auctoritate. Tuum est obediens defendere. anperi
 tiam. Vna quoque prior libello super addidi orationem quae
 utina digna esset tuo uenerando ore populo predicari. Item

1

OMNI NOBILITATE VENERABILITATE
 AVDABILITATE BEATISSIMO ARCHIEPISCOPO
 HUMILIS LEVITA ALBINVS SA
 lute. Debas ad nos urae excellentie litteris
 quibus ur magnoscens in dno studium. & diutini
 in lege eius meditatione. magno me gaudio affectu esse
 fector. Sed tamen longe impar me petitionis urae con
 sideravi. Ut pote nullo prout munitur eloquentie
 iussultus adimplendum quod iussisti. ac nisi me caritas
 urgeret quae nulla negare solet. Non audere ultra meae
 paupertatis vires negotium attingere. Tamen uris orationibus
 diuina donante gratia & scissimo patri vili libro de ser
 uienti cui me vitam mores. & miracula scribere pro studio
 rogatus. p. huius pater sec. preceptis. et duos digessi libellos.
 Vnu prosaico sermone gradientem qui publice fratribus in ec
 clesia si dignum tuum uideat sapientiae legi potuisset. Alterum
 piero pede currentem. qui in secreto cubili inter scolasticos
 tuos. tantummodo ruminare debuisset. Vterque. tum propter
 occupationes diurnas. furtim nocturnum lucubrationum culis dic
 tatus est. et tam magis indigent defensionis quominus ab
 auctore proprio ex politis sint. Meum fuit precipientis. non
 spernere auctoritatem. Tuum est obediens defendere imperi
 tiam. Vna quoque prior libello super addidi orationem quam
 utina digna esset tuo uenerando ore populo predicari. Item

De sarcophago in quo sci patris uuillibrordi corpus est ditum est.
 De eo quod cunda ex discipulis suis obitus illius reuelatus
 est et de luminis claritate & odoris suauitate quod in loco
 obitus sui sepius uideri solet.

Quod p oleri unctione lucentis ad corpus sci infirmitates
 sanari solent & de solutis in eadem ecclesie circulis.

Quod mulier que dam paralytica sanata est ad eius corpus.

De furtu cuius dam diaconi in ecclesia sci uiri.

Item de uulsi go patri sci uillibrordi. brordi epi. 7c f.

Item omelia dicenda die natalis sci uillibrordi.

Explicit prologus. Incipit vita sci uilli

vit in brittania in sylu pro

uincia. nor thar humbrani quida pater famili

as. genere saro. et nomine uulgis religiosam

in xpo cum coniuge & omni domo sua sicut post

signis pate factum est uitam agens. Nam relicto habitu

saeculari. monachica elegit conuersatione. Ac non mul

to post. crescente in eo feruore uite spiritualis. arrior ani

mi studio solitari se ipsum mancipauit distractioni. In pro

uincia. totius que mari ocean & humbri flumine

cingunt. lbi etiam multo tempore. in quoda paruo

oratorio sci andree apostoli xpi nomine. dicato. in ieiun

is et orationib; & uigiliis deo seruens. ita ut etiam mira

culoru signis claruit. et nomen ei celebre factum est.

huc confluentes cessabat ad se turbas suauissima uerbi

enim sub tectis eius occultantur opera. p^o cui
agonia duodena facta sunt monasteria.

INCIPIT VITA S^CI FIRMINII EPI ET CONF^S

Sanctissimi ac venerabilis uiri pirminii ge-
ta actaq; narrandi me causa delectat. qui in
p^osenti uita dieb; theoderici regis francorum
meldis castello pastoralis cure episcopatu tenebat
do desup cuncta illius opera dispensante sacruq;
officiu et mysticu ministeriu ad uota diri-
gente. quo diligentib; d^om o^ma cooperantur
in bonu. his qui sedm ppositu uocati sunt s^ci.

Rumor uero illius minime latuit. quia n solu
apud aulicos. ueru etiam apud egenos peregrinos
q; longe lateq; innuitur. dicente d^ono. luceat
lux u^ra cora omnib; hominib; ut uideant opera
u^ra bona. et glorificent patre u^rm q in celis est.

Accidit aut ut quida uir nobilis genere alaman-
nus. in tempore illo exiens inde ubi natale ha-
bebat solu nomine sinla^z p multa s^ca loca et
sacra cenobia humiles & d^o dignas ut credendu
est agens orationes. puenit usq; ad locu ubi
sem inuenit pirminiū. Cui aduentu illuc di-
cunt accidisse nocte dominica. Qui a p^ofato s^co
honorifice susceptus est. Cunctis igitur neces-
sarius rite pactis. nocte scam in diuinis trans

21

enim sub tectis eius occultantur opera. p. cui
agonia duodena facta sunt monasteria.

INCIPIT VITA S. FIRMINII EPI ET CONF. XPI.

Sanctissimi ac venerabilis viri firmini ges-
ta acta; narrandi me causa delectat. qui in
presenti uita dieb; theoderici regis francorum
mildis castello pastoralis curę episcopatu tenebat.
do desup cuncta illius opera dispensante. sacruq;
officium et mysticu ministeriu ad uota diri-
gente. quo diligentib; dñm oĩa cooperantur
in bonu. his qui scdm ppositu uocati sunt scī.

Rumor uero illius minime latuit. quia n̄ solu
apud aulicos. uerū etiam apud egenos. peregrinos
q; longe lateq; innuitur. dicente dño. luceat
lux ur̄a corā omnib; hominib; ut uideant opera
ur̄a bona. et glorificent patre ur̄m q̄ in celis est.

Accidit aut̄ ut quidā uir nobilis genere alaman-
nus. in tempore illo exiens inde ubi natale ha-
bebat solu nomine sinlaZ. p multa scā loca et
sacra cenobia humiles & dō dignas ut credendu
est agens orationes. puenit usq; ad locu ubi
sem inuenit firminiū. Cui aduentu illuc di-
cunt accidisse nocte dominica. Qui a pfato scō
honorifice susceptus est. Cunctis igitur neces-
sarius rite factis. nocte scdm in diuinis trans-

to obducto · pulchru ibi pparari tabernaculū pce-
pit · et facto intus altari in honore dī genetricis
marie · sc̄ificando benedix̄ omnipotenti dō aedi-
ficatū habitaculū · Postquā aut̄ hec facta sunt ·
atq; alia hēdificia quā plurima adcomoda sua
aliorūq; sc̄tū cūersantium ibi c̄struerent̄ · popu-
lus quoq; circūhabitans hec audiens · et ex aliis
puintis uenientes · illū querere ceper̄ abunde ·
f̄ actū ē enim quadā die · ut multitudo populi
undiq; ad eū c̄flueret · sacre c̄firmationis rogans
manuū ei' impositione · Igitur cū beatus p̄minis
maximā multitudinē ad se cerneret uenire · et
locus ille eēt artus atq; incultus ad capescendam
tantā turbā · quia aque cū utraq; parte stringe-
bant · et maxime ob femineū sexū cui locus ab eo
factis phibebat ingressum · ne c̄suetudo inde se-
minis oriretur illuc frequent̄ ueniendi · ad pri-
ora habitacula remeauit ad agendū ministeriū
sc̄m · In arborib; igitur illic exortis · usq; in ho-
diernā diē parent signa impressa · quē illis dieb;
fuerunt facta · Cumq; sacre p̄dicationis uerba fi-
niret · sacre man' impositionis ministeriū agebat ·
plix̄ · Tanta illic multitudo plebis erat · ut am-
pullis exhaustis sc̄m deficeret oleū · Quod uidens
uenerabilis p̄rminius · curre inquit ministro

to obducto . pulchru ibi pparari tabernaculu pce-
pit . et facto intus altari in honore di genetricis
marie . scificando benedix omnipotenti do aedi-
ficatu habitaculu . Postqua aut hec facta sunt .
atq: alia hedificia qua plurima adcomoda sua
alioruq: secu cuersantium ibi estruerent . popu-
lus quoq: circuhabitans hec audiens . et ex aliis
puintis uenientes . illu querere ceperit abunde-
factu e enim quadā die . ut multitudo populi
undiq: ad eu cfluere . sacre cfirmationis rogans
manuu ei' impositione . Igitur cu beatus pminu
maxima multitudine ad se cerneret uenire . et
locus ille eet artus atq: incultus ad capescendam
tanta turba . quia aque cu utraq: parte stringe-
bant . et maxime ob femineu sexu cui locus ab eo
factis phibebat ingressum . ne csuetudo inde fe-
minis oriretur illuc frequent ueniendi . ad pri-
ora habitacula remeauit ad agendu ministeriu
scm . In arborib: igitur illic exortis . usq: in ho-
dierna die parent signa impressa . que illis dieb:
fuerunt facta . Cumq: sacre pdicationis uerba fi-
niret . sacre man' impositionis ministeriu agebat .
plixe . Tanta illic multitudo plebis erat . ut am-
pullis exhaustis scm deficeret oleu . Quod uidens
uenerabilis piminus . curte inquit ministro

to obducto . pulchrū ibi pparari tabernaculū pce-
pit . et facto intus altari in honore dī genetricis
marie . sc̄ificando benedix̄ omnipotenti dō aedi-
ficatū habitaculū . Postquā aut̄ hec facta sunt .
atq; alia hēdificia quā plurima adcomoda sua
aliorūq; sc̄tū cūuersantium ibi cōstruerent̄ . popu-
lus quoq; circūhabitans hec audiens . et ex aliis
puintis uenientes . illū querere ceper̄ abunde .
Factū ē enim quadā die . ut multitudo populi
undiq; ad eū cōflueret . sacre cōfirmationis rogans
manuū ei' impositione . Igitur cū beatus p̄minis
maximā multitudinē ad se cerneret uenire . et
locus ille eēt artus atq; incultus ad capescendam
tantā turbā . quia aque cū utraq; parte stringe-
bant . et maxime ob femineū sexū cui locus ab eo
factis phibebat ingressum . ne cōsuetudo inde fe-
minis oriretur illuc frequent̄ ueniendi . ad pri-
ora habitacula remeauit ad agendū ministeriū
sc̄m . In arborib; igitur illic exortis . usq; in ho-
diernā diē parent signa impressa . quē illis dieb;
fuerunt facta . Cumq; sacre p̄dicationis uerba fi-
niret . sacre man' impositionis ministeriū agebat .
plixē . Tanta illic multitudo plebis erat . ut am-
pullis exhaustis sc̄m deficeret oleū . Quod uidens
uenerabilis p̄rminius . curte inquit ministro

In spū humilitatis & in animo continuo
ante scīm altare tuū & sacratissimū corpus &
sanguinē dñe ihu xpē redeptor mundi
accedimus & de peccatis nris p q̄b; iuste af-
fligim̄. coram te nos culpabiles redimur. Ad
te q̄ elem̄tissime dñe supplicat̄. p̄clamam̄. q̄a
inri inq̄ undiq; sup nos insurgit. nos pauperes
tuos in dolore & fame atq; nuditate uiuere
faciunt. scilicet. ist̄.

N̄ rās etiā res unde uiuere debetm̄ in tuo scī
seruitio & quas fideles anime huic loco p̄sa-
lute sua c̄tulerūt. diripiunt & uolunt auferre.
I cēta tua & dilectissima sponsa fili di & saluator
mundi quā priscis tēporib; fundasti. atq; eru-
ore tuo mercede decorasti & sublimasti in hono-
re & gl̄am nonnullis tui omniūq; scōz tuoz. si & for-
cialit̄ sub patrocinio gloriosissimoz. aptoz. Petri
& pauli. nec n̄ & scōz martirū. se. igne & sacri-
ficet in tristitia. n̄ est q̄ solet̄ rā n̄ tu d̄s n̄r.

R. Aspicce dñe Cū trina pulsatione capanay. Deinde p̄stratū
tres isti psalmi. Dñe q̄d multiplicasti. D̄s n̄r refugiu. D̄s n̄r
P̄ces. Dñe n̄r scdm. Adiuuauos. Memor esto. In te speramus.
Dñe. Redde tu. q̄s dñe p̄ces placat.

There are no more ruins

PONTUS FRATRE
 POLI PLANGENTE
 CLIMATA COSMI.

EPIGRAPHIUM DOMINAE ADALHEIDAE AVGVSTAE.

Huius loci vix aetatis nre temporibus cuncta
 disponens totiusque honoris & honestatis largitor dñs. primo oratione.
 in seceptis feliciter agente. romane rei publice infemineo sexu presti-
 ut uenerabilis decus. Multorum & enim bonorum tunc accedentium
 atque uirtutum post dñi auxilium. diu celebrisq; memorie. ADALHE-
 IDA. extitit imperatrix. Quam cum memorie succedentium scriptis
 commendare satagimus. timeo ne digne reprehendamus. ideo
 quia tante nobilitatis atque uirtutis materiem. manus idonei pau-
 pere stilo explicare conamur. Quisquis nos reprehenderit. ut pote
 reprehensori dignos. siue propter incultum sermonem. seu propter rem no-
 uiter inceptam. & propter naturalis eloqui simplicitatem. sciat
 procul dubio sciat. quia non inuitauit nos ad hoc humane laudis appe-
 titus. sed uere & sincerissimę karitatis affectus. Si abhorrere uis quip-
 pe ut merito debes lector nri ingenuola rusticitatem. adtende ipsius
 quam commendare coepimus mentis & corporis nobilitatem. Si enim
 uis expectare uirum tanta eloquentia uel sapientia praeditum. qui
 huius femine possit conuenienter describere uitam. necesse est aut cicero
 rethor reuocetur ab inferis. aut hieronymus presbiter transmutetur
 superis. Si enim ille ses & incomparabilis induuina & humana sapientia
 sacer hieronymus fuisset istius augustę temporibus. Si paula & eusto-
 chium. Marcella quoque & melanum. fabiolam quoque & belesillam.
 Ieram. & demetriadem. septiesque p cissam. commendare curauit libris
 & epistolis. commendare utique istam. haud uoluminibus paucis. Si enim
 de est talis ut hieronymus aut aliquis alius liberalibus disciplinis adeo
 eruditus. qui possit digne tantę femine mores & uitam describere.
 adgrediamur nos indocti deo uiuante posse. Haec regio. & religioso
 stemmate orta. cum ad huc esset uiuencula. & sexum decimum aetatis
 suę ageret annum. de donante adeptæ est regale matrimonium.
 luncæ scilicet regi hlothario hugonis dulcissimi regis italici filio. Ex
 cuius contubernio filiam habuit. ex qua hlotharius per francorum

hoc regitur loco diuini emaxi in octo fortis imperio dante ut regere p/so
 dari ut ipse iohā salomon illi adf amio optat si morte maiore p/so hic p/so

Wingby WB, N. p. H. f. 34

f. 147^v

Igitur in Francia p[ro]p[ri]a patris prudentia. p[ro] doctus.
 Hic erat iter facturus ad Italia. uolens inuestigare ubi
 sepulta iacent ossa inculta ab hominib[us] sc[ilicet] benedicti patris.
 Tandem p[er]uenit in desertum q[uo]d distat a roma septuaginta.
 aut octuaginta milib[us] ubi olim constructa cella. concor-
 dia caritati inhabitantium fuit firma beati benedicti.
 Et tamen adhuc p[ro]p[ri]a cū suis sociis sollicitus erat de in-
 certitudine locoru[m]. q[uo]d nec uestigium inuenire poterat
 aut cimiterium corp[or]is. Tandem a subulco mercede con-
 ducto intellexit. & p[er]fecte inuenit locu[m] monasterii. sepul-
 chru[m] tamen omnino agnoscere potuit. donec cū sociis suis
 consecrauit ieiunium p[er] triiduum. et propterea coquo ege[re] p[ro]
 somnium reuelatum ē. res illis innotuit. Ipsi uero mane
 demonstratu[m] est. quia in ordine ultimo ēē. uidetur. ut appare-
 re q[uo]d paulus ait. Despecta mundi elegit d[omi]n[us]. & alta ab homi-
 nib[us] despicit. et sicut ipse d[omi]n[us] p[re]dixit. quicūq[ue] uoluerit in-
 ter uos maior ēē. erit u[ost]r[us] minister. Et iteru[m]. Qui uoluerit
 int[er] uos primus ēē. erit u[ost]r[us] seruus. Et cū diligentius per-
 scrutassent loca. inuenerunt marmoreu[m] lapide[m] p[er]foratu[m]
 Destructo uero lapide. inuenerunt ossa sc[ilicet] benedicti abbatis.
 & in eode[m] monumento ossa beate scolastice sororis eius
 subiacere. marmore tam int[er]posito. quia ut cre-
 damus om[n]is d[omi]n[us] maluit eos in sepultura cū iungere. quo
 ante p[er] amore[m] germanitatis & caritatis xpi sociati ut.

Conscendat usq[ue] sidera celos pulset in
 ima uox adq[ue]

Laus angelorum uelita. spes conditorum unica. lum
 ds. d. lūmīnē. tu nōs ab alto respice.
 Nobis secundans hanc diem. apti sollemnia. andree
 cuius per orbem. clara micat confessio.
 Qua te redemptore feci. uerbo probauit fidei.
 pte trusus ab egea. tetri carceris inimo.
 De hinc cesus scorpione. sub septeno tentatione.
 nexius cruci per biduum. pendens docuit plm.
 Sic eius eterno xpō. clarificati lumine. spm
 sumens in pace. coeli locasti in ethere.
 Cuncti cui p clamemus. andrea succurre pius.
 quo p nobis exorante. memento nri dñe.
 Laus et honor tibi xpē. una cū regnante
 patre. almoq; simul flammī. uni sub trino
 nomine amen.

Anno incarnat dñi. m lxxii. Indic. x. inuenta sūt hec corpora scōz
 traveri. incripta scī paulini. scdm scī dignitatem nobilissimoz. scdm
 aut dī uoluntatem martīrū pretiosoz. Nam rictiouarus maximiani
 impatoris prefectus legionem thebeam iussu ipsius circumqua; pte
 cutus. hanc etiam urbem ppter eos ē ingressus. Quoz innumeros cum hic
 occidisset. hos quoq; huius ciuitatis principes fidei xpīans confessores
 cum ipsis occidit. quoz hic corpora circumcirca sūt collocata. In medio
 ū ipsoz scī paulini clarissimi trauirōz. epī corpus ē ferreis catenis
 suspensum. qd ibi scs felix huius sedis ep̄s a frigia totius regni uirib; trans
 latum. iiii. id mai honorifice suspendit. qui & illud monasteriū in honore
 scē dī genitricis nec non eorundē martīrū construxit. Nam pret horū
 principum corpora innumerabilia eiusdem multitudinis corpora in
 illo monasterio sūt cōphensa. Quoz nomina sicut innumerabilis
 popli & peregrini n̄ potuer̄ repperiri. excepto uno ducis uocabulo
 qui t̄rsus uocabatur. Huius itaq; & hoz martīrum uocabula quoz
 M. p. th. f. 34. fol. 154r

incendi possint. Sirophaga. uirum litterarum huius crypte pariete
 conscripta fuerunt. Quae inde deuot. q. tui erant xpiani huc
 plumbum transtulerunt. quando northmannos hanc urbem sicut
 ceteras undiq; urbes depopulatuos p̄scuerunt. Huiusq; qui in dextero
 sc̄i paulini latere ē repositus. palmachus uocabatur. cui consul &
 patricius totę illi ciuitati principabatur. In sinistro autē latere
 ipsius qui iacet. tyrsus uocatur. cuius nom̄ solius de tanta uir-
 tudine ideo est notatum. quia ipse eiusdem legionis gerebat dica-
 tum. Ad caput autē huius sc̄i paulini. vii. uident huius urbis senio-
 res nobilissimi maritimi cum ipsis thebeis coronati. Quorum medius
 uocatur maxentius. iuxta quem dextrorsum qui iacet primus.
 nom̄ habet constantius. post quem est crescentius. p̄tea iusticius.
 In latere autē sinistro maxentii qui iacent. iiii. erant fr̄s germani.
 quorum maior natu p̄xime maxentiū est. leander. iuxta qui
 alexander. postea sother. Ad pedes uero sc̄i paulini alerni sc̄i
 positi s̄t. iiii. uiri generis & uirtute clarissimi. qui licet re uolente
 pacis occulte xp̄m colebant. tempore tam̄ p̄secutionis ap̄ta adeo
 & constanter fidem xpianorum defendebant. ideo ipsi in exilio
 in faciem resistebant. qd̄ eos quasi ad exemplum aliorum d̄u. h̄s. or-
 mentorum generibus multum afflictos. tandem in p̄sentia sua feci-
 decollari. Atq; q̄ duorum austrū positos. interior scilicet hor musta.
 exterior autē papyrius uocatur. Atq; autē eorum. quorum latera aquilo-
 nem respiciunt. interior itē Constans. exterior louianus uoca-
 Ingressus autē treuerum rictionarius. iiii. n̄ oct. & eadem die
 occidit tyrsum cum sociis suis. Sequenti autē die. palmaciū &
 alius principibus ciuitatis. Tertia uero die cede exercuit in plebe.
 s̄c̄i vs. v̄triusq; papilius.
 Cum autē excripta ubi h̄c iacent sc̄orum corpora terra portaret.
 qd̄dam de corpore sc̄i papili incaute p̄iectum sanguine fudit
 non modicum. & usq; in hodiernum diem p̄mana sanguinis
 fontem.

S S^{CI} ARBOGASTI III.
GISSIMI SACHR.
dotus xpi Arbogasti ex
ortu, uel conuersatione
eius a puero ad puerionē usq.
pontificatus, seu antiquitas
oluerat, uel scripta ra-
ritas n̄ declarauerit, quia
scriptio n̄ docet, incertum
habetur. At uero tanti patri
signa quib⁹ in dieb⁹ suis
miraculis coruscantib⁹ claruit.
n̄ ex toto sunt silentio oppō-
sitae, p̄ aures fidelium transēun-
do, posteris narrantib⁹ aurib⁹
nris sunt infusa. Tradunt naq.

quasi mellis dulcedine degus-
tata delectaret. consilio interce-
ptum. Quia iocunditate eū interq. suo
rege in regno, ep̄s in episcopo
partu p̄spere se agerent, hosti
humani generis inuidia res
leta uertitur in contraria.
Nā eū quadā die uenatores
regis morte soluto aprū inse-
querent in saltu, regis etiā
filius q̄ erat ei unicuique, parit̄
eū eis in eodē discursu festi-
nauit. Dum autē illi p̄deuina
quēq. et diuersos anfractus
eū canib⁹ obernarent, solus
relictus, singulari occurrit

4. Vita S. Arbogasti

Berner Codex 114

tatem · ubi sc̄i michaelis est ecclesia constituta ·
sepulturam sibi fieri precepit · & eo se ferri ac se-
peliri · imitans saluatorem xp̄m qui extra por-
tam elegit sibi sepulcrum · At uero post mul-
tos annos inde translatus & ad cenobium suū
bure deportatus · ibi est honorifice reconditus ·
ubi et nunc famulantibus dō in ymnis et lau-
dibus · multa beneficia prestat pius patronus ·
comitante gratia xpi · cui est honor & gl̄a per
omnia seculorum sc̄ta · **PRI IATIO.**

5. Vita S. Arbogasti (Surburg)

Cod. U. B. Würzburg

Mpt. f. 34

N. Barth., Der hl. Arbogast = Arch. f. Elsass. u. gesch.
(1939) - 1940